

Analiza organizacyjno-finansowa oświaty miasta Brzeg (audyt oświaty)

Przygotowana w roku szkolnym 2025/26

Przygotowano na zamówienie miasta Brzeg
w okresie luty – sierpień 2026 r.

Autorzy:

Barbara Kołcio
Andrzej Rzeszut
Mariusz Tobor
Katarzyna Tryba-Taborska
Jan Zięba

Zatwierdził: Jan Zięba

VULCAN sp. z o. o.
ul. Wołowska 6
51-116 Wrocław

tel. 71 757 29 29
e-mail: vulcan@vulcan.edu.pl
www.vulcan.edu.pl

Spis treści

1. Najważniejsze wnioski, ustalenia oraz rekomendowane działania	5
1.1. Finanse oświaty	5
1.2. Organizacja oświaty	6
1.3. Demografia a sieć przedszkoli i szkół	7
1.4. Możliwe działania optymalizacyjne	8
2. Źródła danych i analizowane jednostki	9
2.1. Źródła danych	9
2.2. Analizowane jednostki	9
3. Finanse oświaty w Brzegu	10
3.1. Finanse oświaty a finanse miasta	10
3.2. Wydatki i dochody oświaty – ich struktura i zmiany w czasie	13
3.2.1. Wydatki	13
3.2.2. Bieżące dochody oświaty – zmiana systemu finansowania JST i jej skutki dla oświaty samorządowej	20
3.2.3. Bieżące wydatki oświatowe a dochody oświaty	21
3.2.4. Luka finansowa w oświacie a inne dochody JST	24
3.3. Wydatki w przeliczeniu na jednego ucznia	25
3.3.1. Łączne wydatki bieżące	26
3.3.2. Wydatki na wynagrodzenia nienauczycieli	28
3.3.3. Wydatki rzeczowe	29
4. Koszty utrzymania poszczególnych jednostek oświatowych	31
4.1. Koszty utrzymania poszczególnych szkół a potrzeby oświatowe	31
4.2. Wydatki na utrzymanie infrastruktury oświatowej	34
5. Uczniowie a etaty nauczycieli, czyli zmiany jednostkowych kosztów kształcenia w szkołach ogólnodostępnych	37
5.1. Oddziały a etaty nauczycieli w przedszkolach	39
5.2. Uczniowie na etat nauczyciela w poszczególnych jednostkach oświatowych prowadzonych przez miasto	40
6. Zmiany w organizacji przedszkoli	42
6.1. Wychowankowie przedszkoli	42
6.2. Jednostki niesamorządowe	42
6.3. Przedszkola prowadzone przez samorząd	43
6.3.1. Wychowankowie przedszkoli prowadzonych przez samorząd	43
6.3.2. Oddziały w przedszkolach prowadzonych przez samorząd	45
7. Zmiany w organizacji szkół	48
7.1. Szkoły podstawowe i gimnazja	48
7.2. Jednostki niesamorządowe	49
7.3. Szkoły podstawowe prowadzone przez samorząd	50
7.3.1. Uczniowie szkół podstawowych	50
7.3.2. Liczba i wielkości szkół podstawowych	51
7.3.3. Oddziały w szkołach podstawowych	55
8. Udział uczniów oddziałów integracyjnych i sportowych w ogólnej liczbie wychowanków przedszkoli oraz uczniów ogólnodostępnych szkół dla dzieci i młodzieży	60
9. Niekonieczne małe oddziały w szkołach podstawowych	62
9.1. Uczniowie spoza obwodów w szkołach	62
10. Szczegółowa analiza arkuszy organizacyjnych na rok szkolny 2026/27	64
10.1.1. Założenia bonu organizacyjnego w arkuszach szkół	64
10.1.2. Publiczna Szkoła Podstawowa nr 1	65
10.1.3. Publiczna Szkoła Podstawowa nr 3	66
10.1.4. Publiczna Szkoła Podstawowa nr 5	67
10.1.5. Publiczna Szkoła Podstawowa nr 6	68
10.1.6. Publiczna Szkoła Podstawowa nr 8	69

10.1.7. Podsumowanie	70
11. Analiza porównawcza organizacji przedszkoli	71
11.1. Wielkości przedszkoli i oddziałów przedszkolnych	71
11.2. Analiza porównawcza organizacji zajęć w przedszkolach	71
12. Analiza porównawcza organizacji ogólnodostępnych szkół dla młodzieży	73
12.1. Wielkości szkół i oddziałów	73
12.2. Liczby godzin zajęć realizowanych w oddziałach przypadające na jednego ucznia	73
12.3. Nauczycielskie etaty wsparcia	74
12.3.1. Nauczyciele specjaliści	74
12.3.2. Pozostałe etaty wsparcia	76
12.4. Uczniowie z orzeczeniami o potrzebie kształcenia specjalnego w szkołach ogólnodostępnych i pomoc psychologiczno-pedagogiczna	79
12.4.1. Liczby uczniów z orzeczeniami o potrzebie kształcenia specjalnego	79
12.4.2. Etaty nauczycieli zaspokajających specjalne potrzeby uczniów w roku szkolnym 2025/26	82
13. Nauczyciele	84
13.1. Etaty przeliczeniowe nauczycieli w analizowanych jednostkach	84
13.2. Struktura zatrudnienia nauczycieli	84
13.3. Urlopy dla poratowania zdrowia	87
14. Administracja i obsługa	88
14.1. Etaty pracowników administracji i obsługi	88
14.2. Analiza porównawcza zatrudnienia pracowników administracji i obsługi	88
14.2.1. Pomoce nauczyciela i woźne oddziałowe	89
14.2.2. Sprząatanie	90
14.2.3. Kuchnia	90
14.2.4. Podsumowanie	91
15. Prognoza liczb uczniów i oddziałów oraz obciążenia obiektów szkolnych	92
15.1. Uwarunkowania prognozowania liczb uczniów i wychowanków przedszkoli	92
15.1.1. Źródła danych bazowych	92
15.1.2. Ogólne założenia do prognozy liczb uczniów i wychowanków przedszkoli	92
15.2. Demograficzny kontekst prognozy	93
15.3. Prognoza liczby wychowanków przedszkoli	94
15.4. Prognoza liczby uczniów szkół podstawowych	96
15.5. Prognoza liczb oddziałów w poszczególnych szkołach podstawowych	98
15.6. Analiza wykorzystania budynków przedszkolnych	101
15.7. Analiza wykorzystania i prognoza obciążenia obiektów szkolnych	102
16. Potrzeby i możliwości zmian w sieci szkół i przedszkoli	105
16.1. Przedszkola	105
16.2. Szkoły podstawowe	106
16.2.1. Północno-zachodnia część miasta.	108
16.2.2. Południowo-wschodnia część miasta	108
17. Objaśnienia metodologiczne	110
17.1. Dochody budżetu związane z oświatą	110
17.2. Luka między bieżącymi wydatkami a bieżącymi dochodami oświaty	111
17.3. Organizacja szkół i przedszkoli	111

1. Najważniejsze wnioski, ustalenia oraz rekomendowane działania

Na początku opracowania przedstawiamy najważniejsze ustalenia i wnioski wynikające z przeprowadzonych analiz. Pragniemy podkreślić, że niniejszy audyt nie ocenia finansów i organizacji oświaty w Brzegu, gdyż nie istnieją obiektywne kryteria takiej oceny. Nie można powiedzieć, że oświata zorganizowana tanio to oświata zorganizowana dobrze, ale nieprawdą jest również stwierdzenie, że oświata zorganizowana drogo to na pewno dobra oświata. Przedstawiony audyt jest szczegółowym opisem organizacji i finansów oświaty, w którym dużo uwagi poświęciliśmy możliwościom zgodnego z prawem ograniczenia wydatków oraz prognozom na przyszłość. Zdajemy sobie jednak sprawę, że nie zawsze wskazane możliwości oszczędności okażą się korzystne dla uczniów. Decyzja o ich zastosowaniu jest zawsze decyzją, w jakimś sensie, polityczną i musi być kompromisem pomiędzy różnego rodzaju potrzebami i ograniczeniami.

1.1. Finanse oświaty

1. Wydatki oświatowe miasta Brzeg w roku 2025 wyniosły ok. 90,4 mln zł.
2. Kwota luki między wydatkami a dochodami oświaty wyniosła w 2025 roku niemal 31,5 mln zł.
3. W roku 2025 procentowa luka pomiędzy dochodami i wydatkami oświaty wyniosła 53,4% i była zbliżona do mediany tego wskaźnika dla gmin miejskich powyżej 5 tys. mieszkańców.
4. Udział wydatków na wychowanie przedszkolne w wydatkach oświatowych miasta wynosi około 33%. To bardzo dużo w porównaniu z innymi miastami. W niemal 90% miast z grupy porównawczej wskaźnik ten jest niższy. Wysoki udział wydatków na wychowanie przedszkolne nie był korzystny dla finansów oświaty, ponieważ wychowanie przedszkolne było subwencionowane i dotowane w mniejszym stopniu niż nauka w szkołach. W 2025 roku było już trochę inaczej, gdyż w ramach określonych ustawowo potrzeb oświatowych, które decydują o wysokości subwencji ogólnej otrzymywanej przez miasto, uwzględniane są wszystkie dzieci przedszkolne (choć w wysokości niższej od rzeczywistych wydatków).
5. Poziom obciążenia dochodów własnych i subwencji uzyskiwanych poza oświatą koniecznością pokrycia luki finansowej w oświacie wynosi w Brzegu 25%. Jest on w Brzegu typowy i - podobnie jak w miastach z grupy porównawczej - od dwóch lat spada.
6. Wydatki bieżące (bez wydatków związanych z pomocą psychologiczno-pedagogiczną) przypadające na jedno dziecko przedszkolne są w Brzegu bardzo wysokie w porównaniu z podobnymi miastami.

7. Wydatki bieżące przypadające na jednego ucznia w szkole podstawowej (bez wydatków związanych z pomocą psychologiczno-pedagogiczną) są w Brzegu bardzo niskie na tle podobnych samorządów.
8. W przedszkolach wydatki na wynagrodzenia pracowników, którzy nie są nauczycielami, są bardzo wysokie w porównaniu z podobnymi samorządami.
9. Wydatki rzeczowe przypadające na jednego ucznia/wychowanka są na tle grupy porównawczej bardzo wysokie w wypadku przedszkoli i stosunkowo niskie w szkołach podstawowych.

1.2. Organizacja oświaty

1. Liczba wychowanków przypadających na jeden nauczycielski etat przeliczeniowy w przedszkolach i oddziałach przedszkolnych w szkołach podstawowych jest w Brzegu niska na tle grupy porównawczej, co świadczy o drogiej organizacji przedszkoli.
2. Liczba uczniów przypadających na jeden nauczycielski etat przeliczeniowy w szkołach podstawowych i gimnazjach (w przeszłości) nie zmienia się ostatnio istotnie i jest typowa na tle grupy porównawczej. Oznacza to, że szkoły podstawowe są typowo zorganizowane. Analiza tych wskaźników dla poszczególnych szkół pokazuje, że w mieście z powodzeniem wdrożono standaryzację zatrudnienia nauczycieli.
3. Organizacja oddziałów i zajęć w szkołach podstawowych miasta Brzeg, przedstawiona w projektach arkuszy organizacyjnych na rok szkolny 2026/27, jest z punktu widzenia założeń bonu organizacyjnego właściwa. W żadnej ze szkół nie wykazano przydziałów godzin przekraczających wyznaczone limity.
4. Średnia wielkość oddziału w przedszkolu w mieście wynosi niemal 24 i jest większa niż w większości podobnych samorządów. Inaczej niż w większości podobnych samorządów w roku szkolnym 2025/26 średnia wielkość oddziału przedszkolnego w Brzegu zwiększyła się, co oznacza, że miasto skutecznie dostosowało organizację przedszkoli do zmniejszającej się liczby dzieci, jednak w roku 2026 wielkość oddziału ponownie zmalała do 23.
5. Oddziały w szkołach podstawowych są średnio ponad 24-osobowe, co jest wartością bardzo dużą na tle grupy porównawczej, dla której mediana wynosi około 21,5.
6. Udział uczniów z orzeczeniami o niepełnosprawności wśród wszystkich uczniów szkół w roku 2025/26 wynosił niemal 7,5% i był znacznie wyższy niż mediana wyznaczona dla podobnych samorządów. Wysoki w porównaniu z innymi samorządami jest udział uczniów z niepełnosprawnością sprzężoną, zaś udział uczniów z autyzmem, w tym z zespołem Aspergera, kształtuje się na poziomie typowym.

7. Liczba uczniów przypadających na jeden etat szeroko rozumianej pomocy psychologiczno-pedagogicznej¹ w szkołach podstawowych (a w latach wcześniejszych w szkołach podstawowych i gimnazjach) w Brzegu jest niska na tle podobnych samorządów, co świadczy o drogiej organizacji tej pomocy.
8. Zatrudnienie nauczycieli-specjalistów w roku szkolnym 2026/27 jest wyższe od wymaganego minimum o 10,3 etatu (łącznie we wszystkich analizowanych jednostkach).
9. Zróżnicowanie poziomu zatrudnienia pracowników administracji i obsługi w poszczególnych jednostkach jest dość duże, ale poziom zatrudnienia określony w analizowanych arkuszach mieści się w limitach wyznaczonych bonem organizacyjnym.
10. Bardzo wysokie jest w Brzegu zatrudnienie pomocy nauczyciela i woźnych oddziałowych w przedszkolach. Na jeden oddział przypadają średnio dwa takie etaty, podczas gdy w wielu samorządach jest to jeden etat.

1.3. Demografia a sieć przedszkoli i szkół

1. Sytuacja demograficzna w Brzegu, podobnie jak w całej Polsce, jest bardzo trudna. W roku 2025 w całym mieście urodziło się tylko 134 dzieci, czyli ponad 55% mniej niż w latach 2010-2017, gdy urodzeń było około 300.
2. Spadek liczby przedszkolaków rozpoczął się w roku 2023/24 i prawdopodobnie będzie się utrzymywał przez następnych dziesięć lat. Liczba przedszkolaków ustabilizuje się na poziomie około 600 wobec obecnych około 1200 i niemal 1400 w rekordowym roku 2022/23.
3. Ogromny spadek liczby przedszkolaków sprawia, że nieuniknione będzie zmniejszenie liczby przedszkoli w mieście. Proponujemy ograniczanie sieci poprzez wygaszanie najmniejszych placówek oraz tych funkcjonujących w bezpośrednim sąsiedztwie większych przedszkoli.
4. W pierwszej kolejności sugerujemy zamknięcie Przedszkola nr 8, które funkcjonuje w wynajmowanym budynku i będzie miało w roku szkolnym 2026/27 tylko dwa oddziały. Sugerujemy również zamknięcie Przedszkola nr 2. Jest to przedszkole obecnie trzyoddziałowe, położone w pobliżu większych przedszkoli nr 6 i nr 5. Proponujemy również zamknięcie przedszkola nr 1 położonego w pobliżu dużego przedszkola nr 11.
5. Szybki spadek liczby pierwszoklasistów rozpocznie się w roku 2027/28 i będzie się utrzymywał przez wiele lat. Za 15 lat pierwszoklasistów będzie około 150 w całym mieście wobec obecnych około 350. Całkowita liczba uczniów spadnie do około 1500, podczas gdy jeszcze niedawno (w roku 2018/19) było ich ponad 3000.

¹ Na etaty nauczycieli zaspokajających specjalne potrzeby uczniów w szkołach ogólnodostępnych składają się przede wszystkim obowiązki nauczycieli współorganizujących kształcenie (dawniej: obowiązki nauczycieli wspomagających), a ponadto zajęcia rewalidacyjne, korekcyjno-kompensacyjne, dydaktyczno-wyrównawcze oraz inne zajęcia o charakterze terapeutycznym.

6. Jeżeli organizacja szkół nie zostanie zmieniona, to średnia wielkość oddziału klasy pierwszej w całym mieście zmniejszy się z obecnych około 23 (a wcześniej 24) do około 19. Wiązać się to będzie z bardzo dużym wzrostem kosztów kształcenia jednego ucznia.
7. Aby w szkołach nie powstawały coraz mniejsze oddziały klas pierwszych niezbędne jest zwiększenie obwodów szkół przyjmujących uczniów do klasy pierwszej. Proponujemy zrobienie tego poprzez przekształcanie obecnych ośmioklasowych szkół w szkoły z oddziałami 1-3 lub 4-8, przez co zmniejszy się liczba obwodów i zwiększy się liczba dzieci w jednym obwodzie.
8. Sugerujemy przekształcenie PSP5 w szkołę dla klas 4-8, a PSP8 w szkołę dla klas 1-3.
9. Racjonalnym rozwiązaniem organizacji szkół w południowo-wschodniej części miasta byłoby zamknięcie PSP1 i pozostawienie dwóch szkół: PSP6 dla klas 1-3 i PSP3 dla klas 4-8. Mniej radykalnym sposobem ograniczenia sieci szkół w tej części miasta byłoby pozostawienie PSP6 i PSP3 jako szkół ośmioklasowych, co będzie jednak sprzyjało tworzeniu małych i kosztownych oddziałów. Przy tej samej liczbie uczniów w dwóch szkołach ośmioklasowych konieczne będzie utworzenie co najmniej czterech oddziałów klas pierwszych, podczas gdy w jednej szkole dla klas 1-3 często wystarczyłyby trzy oddziały.

1.4. Możliwe działania optymalizacyjne

W celu optymalizacji wydatków oświatowych możliwe są następujące działania w zakresie organizacji oświaty:

1. Zamknięcie przedszkoli nr 8, 2 i 1.
2. Pilnowanie, aby wraz z malejącą liczbą dzieci nie powstawały w przedszkolach niekonieczne oddziały.
3. Ograniczenie poziomu zatrudnienia w obszarze pomocy psychologiczno-pedagogicznej.
4. Zamknięcie PSP1 oraz przekształcenie pozostałych szkół ośmioklasowych w szkoły 1-3 i 4-8.
5. Zmniejszenie liczby etatów nauczycieli w przedszkolach.
6. Zmniejszenie liczby etatów woźnych oddziałowych w przedszkolach.

2. Źródła danych i analizowane jednostki

2.1. Źródła danych

Wszystkie zestawienia zamieszczone w niniejszym opracowaniu zostały przygotowane przez autorów, przy czym:

- dane do wieloletnich zestawień dotyczących organizacji oświaty miasta na tle podobnych JST oraz organizacji poszczególnych szkół pochodzą z bazy danych oświatowych monitora rozwoju lokalnego (MRL) Związku Miast Polskich, dla której pierwotnym źródłem danych jest system informacji oświatowej (SIO);
- dane do wieloletnich zestawień finansowych pochodzą ze sprawozdań Rb-27S i Rb-28S udostępnianych przez Ministerstwo Finansów;
- dane do wyliczenia wydatków na utrzymanie poszczególnych jednostek oświatowych pochodzą z ich indywidualnych sprawozdań Rb-28S;
- do przygotowania prognozy liczb uczniów i wychowanków przedszkoli wykorzystano: dane o liczbie ludności wg poszczególnych roczników z Banku Danych Lokalnych GUS, informacje o liczbach uczniów z bazy danych oświatowych MRL a także Prognozę ludności na lata 2023-2060 sporządzoną przez Główny Urząd Statystyczny;
- do analizy porównawczej organizacji szkół wykorzystano arkusze organizacyjne na rok szkolny 2026/27 zatwierdzone w maju 2026;
- w opracowaniu wykorzystano również inne informacje przekazane przez Zamawiającego.

2.2. Analizowane jednostki

Analizą objęto jednostki oświatowe ujęte w tabeli 1. W niniejszym raporcie często używamy kodów podanych w tej tabeli.

Tabela 1. Lista jednostek objętych analizą

Nazwa jednostki	Kod jednostki
Przedszkole Publiczne nr 1	PP 1
Przedszkole Publiczne nr 2	PP 2
Przedszkole Publiczne nr 3	PP 3
Przedszkole Publiczne nr 4	PP 4
Przedszkole Publiczne nr 5	PP 5
Przedszkole Publiczne nr 6	PP 6
Publiczne Przedszkole nr 7 Integracyjne	PP 7
Przedszkole Publiczne nr 8	PP 8
Przedszkole Publiczne nr 10	PP 10
Przedszkole Publiczne nr 11	PP 11
Publiczna Szkoła Podstawowa nr 1	PSP 1
Publiczna Szkoła Podstawowa nr 3	PSP 3
Publiczna Szkoła Podstawowa nr 5	PSP 5
Publiczna Szkoła Podstawowa nr 6 im. Tadeusza Kościuszki	PSP 6
Publiczna Szkoła Podstawowa nr 8	PSP 8

3. Finanse oświaty w Brzegu

W niniejszym rozdziale przedstawiamy podstawowe wskaźniki charakteryzujące finanse i organizację oświaty w Brzegu na tle samorządów o podobnych warunkach organizacji i finansowania oświaty, czyli innych gmin miejskich większych niż 5 tys. mieszkańców.

Informacje przedstawione w tym rozdziale opierają się na składanych przez jednostki samorządu terytorialnego sprawozdaniach Rb-27S i Rb-28S.

W tej i kolejnych częściach opracowania wykresy zawierające porównania wartości analizowanego wskaźnika odnoszącego się do miasta Brzeg na tle grupy porównawczej zbudowane są wg jednolitego wzorca:

- Na osi poziomej zaznaczone są kolejne lata, a na osi pionowej wartości liczbowe badanego wskaźnika.
- Zielona linia ciągła łączy wartości wskaźnika wyliczonego dla miasta Brzeg w kolejnych latach.
- Środkowa, szara linia przerywana pokazuje medianę, czyli wartość przeciętną, która dzieli grupę badanych samorządów na dwie połowy – w jednej połowie badanych samorządów wartość badanego wskaźnika jest mniejsza, a w drugiej większa od mediany.
- Kropkowane niebieskie linie dzielą obszary wartości wskaźników na ćwiartki, tzn. w 75% samorządów wartości wskaźnika są większe niż to wskazuje dolna niebieska linia, a w 25% samorządów wartości tego wskaźnika są mniejsze. Analogicznie w 75% samorządów wartości wskaźnika są mniejsze niż to wskazuje górna niebieska linia, a w 25% samorządów wartości tego wskaźnika są większe.
- Skrajne czerwone kropkowane linie pokazują wartości wskaźników, powyżej (w wypadku górnej linii) i poniżej (w wypadku dolnej linii) których mieszczą się wartości wskaźnika 10% samorządów.

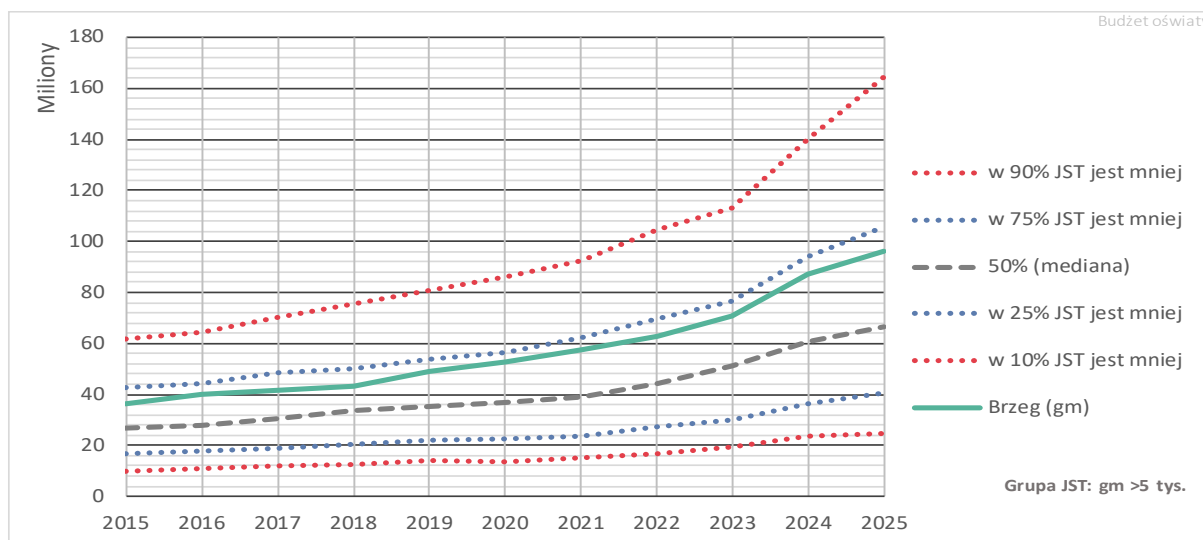
Przebieg zielonej ciągłej linii odzwierciedla wieloletnie trendy zmian wskaźnika w Brzegu, a jej obserwacja na tle pozostałych linii, ukazujących sytuację podobnych samorządów, pozwala łatwo zauważyć, kiedy te trendy są typowe, a kiedy odbiegają od tego, co działo się w innych samorządach. Jednocześnie możliwe jest zorientowanie się, czy wartości badanego wskaźnika są wysokie, czy niskie na tle grupy porównawczej.

3.1. Finanse oświaty a finanse miasta

Wykres 1 pokazuje zmiany wielkości budżetu oświaty w Brzegu w ciągu minionych jedenastu lat na tle gmin miejskich większych niż 5 tys. mieszkańców.

Oczywiście porównywanie bezwzględnych kwot wydatków samorządów o różnej wielkości nie mówi tak wiele jak porównywanie wskaźników procentowych lub odniesionych do liczby mieszkańców, które przedstawiamy na kolejnych wykresach.

Wykres 1. Łączne wydatki budżetu oświaty – miasto Brzeg na tle podobnych JST

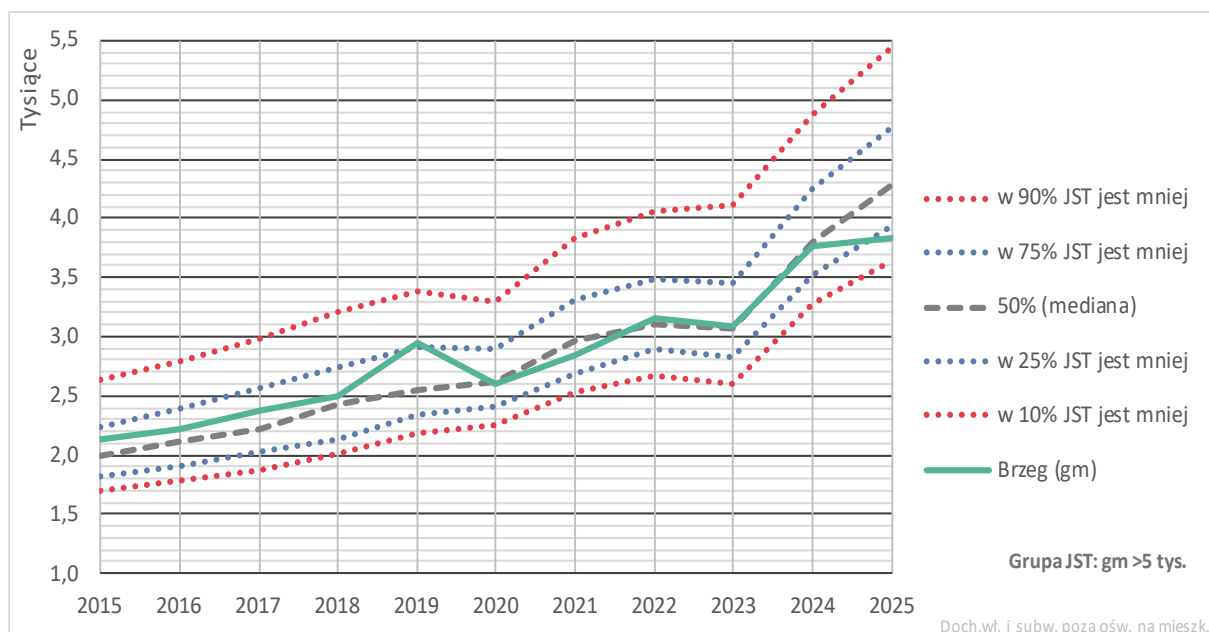

Wykres 2 zawiera informacje o pozaoświatowych dochodach własnych miasta oraz otrzymywanych przez niego subwencjach w przeliczeniu na jednego mieszkańca (liczba mieszkańców z 2024 r.). Dochody własne to przede wszystkim dochody z udziałów w podatkach PIT i CIT oraz podatków i opłat lokalnych a także ze sprzedaży majątku komunalnego. Subwencję samorząd otrzymuje z budżetu państwa, ale może nią dowolnie rozporządzać. Żeby wyeliminować wpływ dochodów, które powstały dzięki oświacie i w znacznym stopniu zależą od jej wielkości, wyliczając wskaźnik odjęliśmy dochody własne uzyskiwane w oświacie (np. dzięki wynajmowaniu pomieszczeń) oraz subwencję oświatową (do 2024 r.) i tzw. potrzeby oświatowe (od 2025 r.), których wysokość ustalana jest podobnie jak poprzednio wysokość subwencji oświatowej.

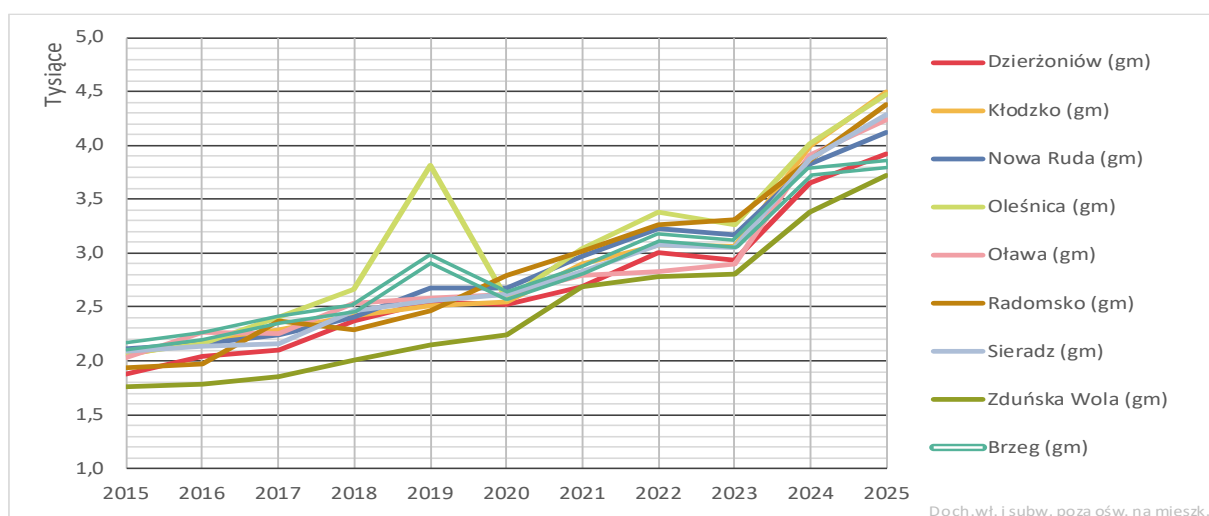
Tak wyliczony wskaźnik charakteryzuje do pewnego stopnia możliwości finansowe samorządu. W wypadku miasta Brzeg wartość tego wskaźnika była w przeszłości typowa na tle grupy porównawczej, ale w roku 2025 wyraźnie spadła.

Wykres 3 przedstawia porównanie zmian tego wskaźnika w Brzegu z ośmioma wybranymi miastami o zbliżonej liczbie mieszkańców oraz nieodległych pod względem geograficznym.

Wykres 2. Dochody własne oraz subwencyjne (bez oświatowych) na jednego mieszkańca – miasto Brzeg na tle podobnych JST (liczba mieszkańców z 2024 r.)

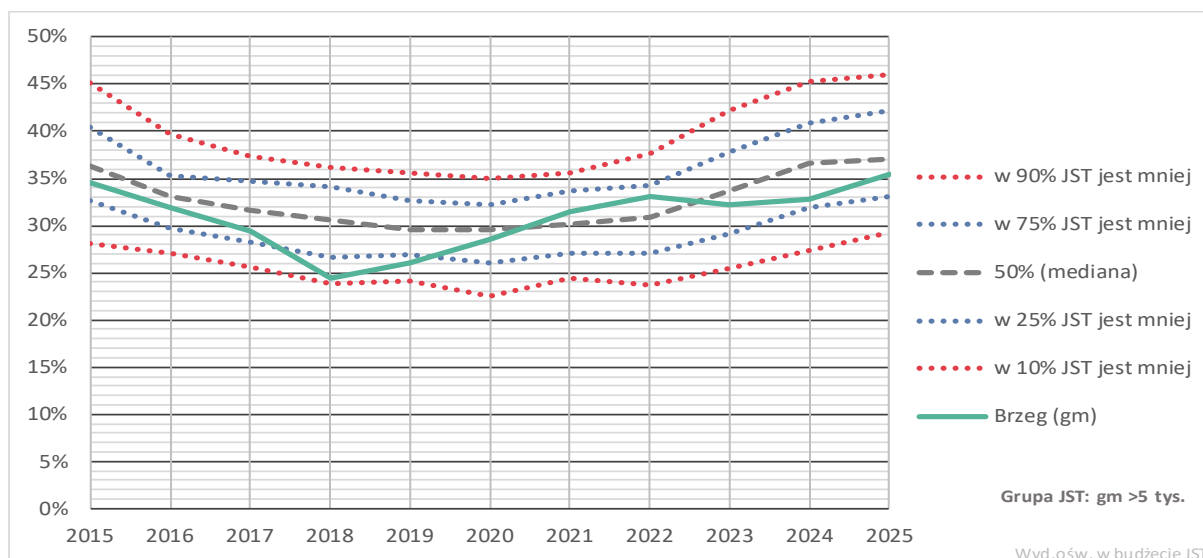

Wykres 3. Dochody własne oraz subwencyjne (bez oświatowych) na jednego mieszkańca – miasto Brzeg w porównaniu z wybranymi JST (liczba mieszkańców z 2024 r.)

Wykres 4 prezentuje zmiany udziału wydatków oświatowych w łącznych wydatkach budżetu samorządu. W budżecie oświaty uwzględniane są wszystkie wydatki z działów 801 i 854 oraz rozdziału 75085 (wspólna obsługa jednostek samorządu terytorialnego).

Wykres 4. Wydatki oświatowe w budżecie JST – miasto Brzeg na tle podobnych JST

W Brzegu udział ten był w ostatnich latach nieco niższy niż w podobnych samorządach.

3.2. Wydatki i dochody oświaty – ich struktura i zmiany w czasie

W zamieszczonych poniżej zestawieniach nie są uwzględnione dochody i wydatki związane z realizacją zadań wynikających z ustawy z dnia 12 marca 2022 r. o pomocy obywatelom Ukrainy w związku z konfliktem zbrojnym na terytorium tego państwa.

3.2.1. Wydatki

W tabelach 2-4 oraz na wykresach 5 i 6 przedstawione są wydatki oświatowe² miasta Brzeg w latach 2004-2024 w podziale na główne grupy wyodrębnione na podstawie paragrafów klasyfikacji budżetowej. Przy czym w zestawieniach odrębnie przedstawione są informacje o wydatkach finansowanych ze źródeł krajowych (czwarta cyfra paragrafu równa 0) i zagranicznych.

Wydatki osobowe to wydatki na wynagrodzenia i pochodne od wynagrodzeń wszystkich pracowników oświaty. Dotacje to głównie dotacje wypłacane przez samorząd innym podmiotom. Na wydatki majątkowe w oświacie składają się praktycznie wyłącznie wydatki na inwestycje i zakupy inwestycyjne.

Oczywiście największą częścią wydatków oświatowych są wydatki osobowe. Na wielkość i zmiany tych wydatków wpływa m.in. liczba etatów nauczycieli i pracowników administracji i obsługi, wprowadzane przez ministra edukacji podwyżki wynagrodzeń, a także podwyżki wynagrodzeń spowodowane awansem zawodowym nauczycieli, podnoszeniem ich wykształcenia, zwiększaniem stażu pracy, czy też zmianami w regulaminie wynagradzania nauczycieli oraz podwyżki wynagrodzeń pracowników

² Szczegółowe kryteria kwalifikowania wydatków i dochodów do poszczególnych grup przedstawione są w rozdziale *Objaśnienia metodologiczne*.

administracji i obsługi szkół (w tym wynikające z podwyższenia minimalnego wynagrodzenia).

Analizując dane o kosztach wynagrodzeń, warto pamiętać, że w latach 2012-2017 nie podnoszono zasadniczych wynagrodzeń nauczycieli.

Wydatki majątkowe (inwestycyjne) mają nieregularny przebieg, co jest zrozumiałe ze względu na ich specyfikę. W trakcie realizacji dużego zadania inwestycyjnego takie wydatki mogą stanowić sporą część łącznych wydatków oświatowych. Natomiast po zrealizowaniu inwestycji mogą spaść do zera.

Tempo wzrostu wydatków osobowych wyraźnie zwiększyło się od roku 2018, na co wpływ miała z jednej strony nieco droższa organizacja oświaty, ale głównie wzrost wynagrodzeń nauczycieli oraz wzrost płacy minimalnej, co wpłynęło przede wszystkim na wzrost wynagrodzeń pracowników administracji i obsługi.

Ogromny wzrost wydatków osobowych w roku 2024 wynika głównie z wysokiej podwyżki wynagrodzeń nauczycieli.

Tabela 2. Wydatki oświatowe w podziale na rodzaje wydatków związane z paragrafami klasyfikacji budżetowej

Rok	Osobowe	Rzeczowe	Majątkowe	Dotacje	Europejskie	Razem
2004	11 917 940	2 726 500	5 382	5 386 437		20 036 259
2005	13 052 595	2 787 227	1 973 239	5 608 133		23 421 194
2006	13 648 695	3 391 718	7 709 164	6 285 223		31 034 800
2007	14 479 059	3 963 322	2 129 849	6 669 306		27 241 536
2008	15 127 690	3 389 905	1 775 635	7 266 082	66 241	27 625 553
2009	15 687 394	3 873 820	1 425 343	7 369 792	84 741	28 441 090
2010	24 498 147	6 429 773	758 448	3 051	718 224	32 407 643
2011	25 112 494	6 243 417	1 143 332		435 305	32 934 548
2012	26 741 704	5 943 131	5 736 166	126 032	140 036	38 687 069
2013	26 980 494	6 163 424	180 481	144 213	30 682	33 499 294
2014	27 346 748	6 363 473	496 567	203 268		34 410 056
2015	28 488 694	6 808 230	733 106	428 603		36 458 633
2016	29 910 467	7 362 296	2 313 537	498 513		40 084 813
2017	31 262 255	7 895 472	1 638 209	606 633	125 098	41 527 667
2018	34 134 627	7 936 823	182 345	743 245	259 454	43 256 494
2019	37 546 873	8 208 634	549 033	1 301 248	1 157 401	48 763 189
2020	41 236 125	7 396 080	819 915	1 981 834	1 040 330	52 474 284
2021	44 493 046	9 574 833	857 341	2 612 920	189 053	57 727 193
2022	47 051 988	9 949 909	1 306 163	3 044 733	657 317	62 010 110
2023	51 439 313	11 883 488	282 583	3 404 007	1 080 999	68 090 390
2024	64 599 533	13 054 318	355 642	5 418 586	706 737	84 134 816
2025	70 546 942	13 672 515	579 510	6 184 593	610 589	91 594 149
						Brzeg (gm)

Wykres 5. Wydatki oświatowe w podziale na rodzaje wydatków związane z paragrafami klasyfikacji budżetowej

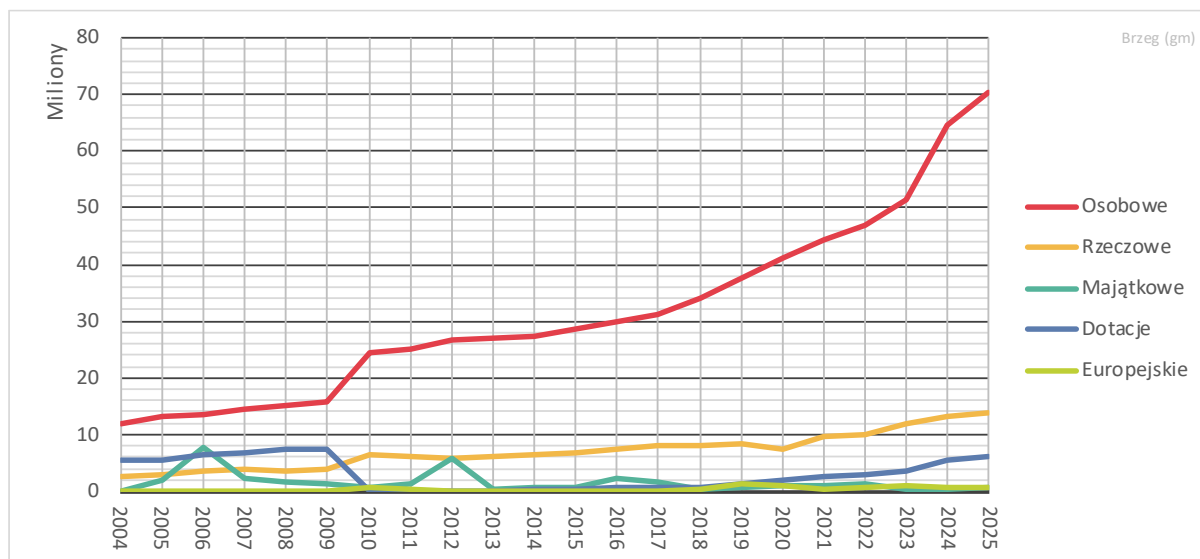

Tabela 3. Wydatki oświatowe w podziale na rodzaje wydatków związane z paragrafami klasyfikacji budżetowej w układzie procentowym (bez wydatków ze środków europejskich)

Rok	Osobowe	Rzeczowe	Majątkowe	Dotacje
2004	59,5%	13,6%	0,0%	26,9%
2005	55,7%	11,9%	8,4%	23,9%
2006	44,0%	10,9%	24,8%	20,3%
2007	53,2%	14,5%	7,8%	24,5%
2008	54,9%	12,3%	6,4%	26,4%
2009	55,3%	13,7%	5,0%	26,0%
2010	77,3%	20,3%	2,4%	0,0%
2011	77,3%	19,2%	3,5%	0,0%
2012	69,4%	15,4%	14,9%	0,3%
2013	80,6%	18,4%	0,5%	0,4%
2014	79,5%	18,5%	1,4%	0,6%
2015	78,1%	18,7%	2,0%	1,2%
2016	74,6%	18,4%	5,8%	1,2%
2017	75,5%	19,1%	4,0%	1,5%
2018	79,4%	18,5%	0,4%	1,7%
2019	78,9%	17,2%	1,2%	2,7%
2020	80,2%	14,4%	1,6%	3,9%
2021	77,3%	16,6%	1,5%	4,5%
2022	76,7%	16,2%	2,1%	5,0%
2023	76,8%	17,7%	0,4%	5,1%
2024	77,4%	15,6%	0,4%	6,5%
2025	77,5%	15,0%	0,6%	6,8%

Brzeg (gm)

Wykres 6. Wydatki oświatowe w podziale na rodzaje wydatków związane z paragrafami klasyfikacji budżetowej w układzie procentowym (bez wydatków ze środków europejskich)

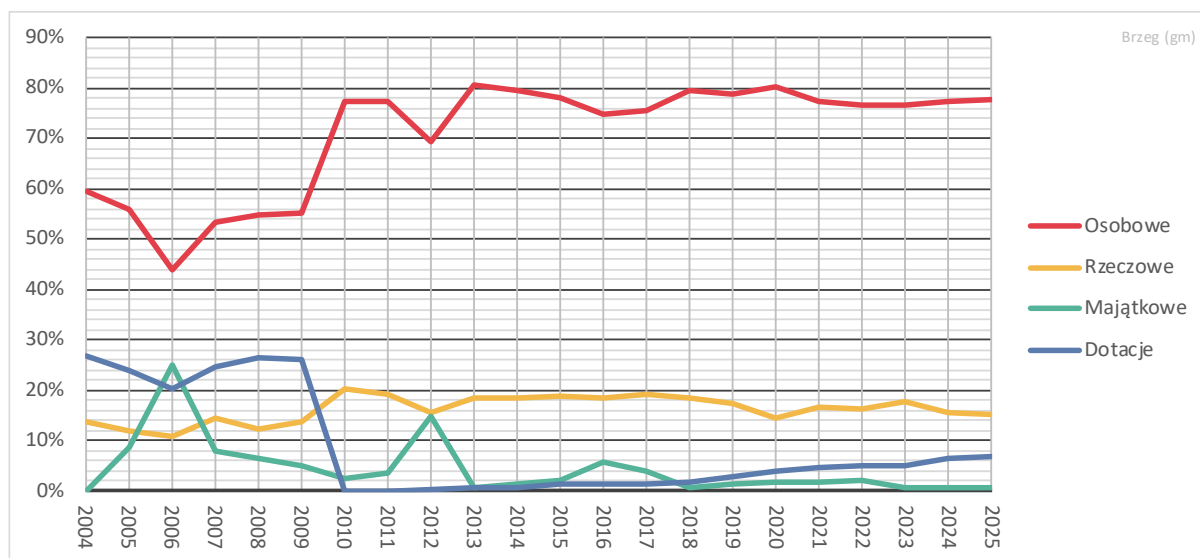

Tabela 4. Wydatki oświatowe finansowane ze środków europejskich w podziale na rodzaje działalności związane z paragrafami klasyfikacji budżetowej

Rok	Osobowe	Rzeczowe	Majątkowe	Dotacje	Razem
2004					0
2005					0
2006					0
2007					0
2008	33 660	26 831	5 750		66 241
2009	57 391	27 350			84 741
2010	16 061	70 134	632 029		718 224
2011	111 144	176 793	147 368		435 305
2012	45 706	91 718	2 612		140 036
2013	12 742	17 940			30 682
2014					0
2015					0
2016					0
2017	65 587	53 793	5 718		125 098
2018	125 755	133 699			259 454
2019	10 089	29 978	1 117 334		1 157 401
2020		203 101	837 229		1 040 330
2021		189 053			189 053
2022		657 317			657 317
2023		1 080 999			1 080 999
2024		706 737			706 737
2025		610 589			610 589

Brzeg (gm)

W kolejnych trzech tabelach przedstawiona jest struktura wydatków w podziale na rodzaje działalności wyodrębniane na podstawie rozdziałów klasyfikacji budżetowej. W drugiej z tych tabel nie uwzględniono wydatków majątkowych oraz dotacji. Analizując te zestawienia, warto pamiętać, że zmiany w klasyfikacji budżetowej mogą wywierać wpływ na zmiany struktury wydatków rozpatrywanej pod tym kątem.

Tabela 5. Wydatki oświatowe w podziale na rodzaje działalności związane z rozdziałami klasyfikacji budżetowej (bez wydatków ze środków europejskich)

Grupa rozdziałów	2018	2019	2020	2021	2022	2023	2024	2025
Przedszkola	13 771 300	15 373 296	16 285 476	18 886 121	20 094 408	23 533 956	28 776 075	30 254 147
Inne formy wych. przedszk.	469 767							
SP	19 048 704	23 413 367	26 723 287	28 633 696	29 452 300	29 937 897	35 843 424	38 908 110
Gimnazja	4 151 684	1 713 067						
Specj.org.nauki-przedszk.	999 247	1 442 177	1 608 312	1 934 331	2 247 703	2 412 287	3 140 037	3 633 380
Specj.org.nauki-szkoły.	2 304 274	3 448 172	4 253 057	5 248 884	6 386 912	7 461 466	10 997 124	13 124 054
Wczesne wspom. rozwoju	16 541	53 677	58 655	78 931	105 878	119 705	152 863	164 654
Stołówki						31 225		
Świetlice	897 356	944 627	1 105 600	1 205 470	1 425 619	1 447 654	1 964 740	2 179 009
Dowożenie	87 009	136 150	137 181	257 417	408 894	683 013	963 471	1 158 977
Pomoc materialna	195 587	163 121	148 491	130 915	110 805	102 268	97 722	67 562
Dokształcanie nauczycieli	196 098	162 017	198 420	216 938	212 123	207 836	208 419	231 239
Inne oświatowe	859 473	756 117	915 475	945 437	908 151	1 072 084	1 284 204	1 262 428
Razem	42 997 040	47 605 788	51 433 954	57 538 140	61 352 793	67 009 391	83 428 079	90 983 560

Brzeg (gmi)

Tabela 6. Wydatki oświatowe, bez wydatków majątkowych, dotacji i ze środków europejskich, w podziale na rodzaje działalności związane z rozdziałami klasyfikacji budżetowej

Grupa rozdziałów	2018	2019	2020	2021	2022	2023	2024	2025
Przedszkola	13 771 300	15 373 296	16 285 476	18 886 121	20 094 408	23 533 956	28 776 075	30 254 147
Inne formy wych. przedszk.	469 767							
SP	19 048 704	23 413 367	26 723 287	28 633 696	29 452 300	29 937 897	35 843 424	38 908 110
Gimnazja	4 151 684	1 713 067						
Specj.org.nauki-przedszk.	999 247	1 442 177	1 608 312	1 934 331	2 247 703	2 412 287	3 140 037	3 633 380
Specj.org.nauki-szkoły.	2 304 274	3 448 172	4 253 057	5 248 884	6 386 912	7 461 466	10 997 124	13 124 054
Wczesne wspom. rozwoju	16 541	53 677	58 655	78 931	105 878	119 705	152 863	164 654
Stołówki						31 225		
Świetlice	897 356	944 627	1 105 600	1 205 470	1 425 619	1 447 654	1 964 740	2 179 009
Dowożenie	87 009	136 150	137 181	257 417	408 894	683 013	963 471	1 158 977
Pomoc materialna	195 587	163 121	148 491	130 915	110 805	102 268	97 722	67 562
Dokształcanie nauczycieli	196 098	162 017	198 420	216 938	212 123	207 836	208 419	231 239
Inne oświatowe	859 473	756 117	915 475	945 437	908 151	1 072 084	1 284 204	1 262 428
Razem	42 997 040	47 605 788	51 433 954	57 538 140	61 352 793	67 009 391	83 428 079	90 983 560

Brzeg (gmi)

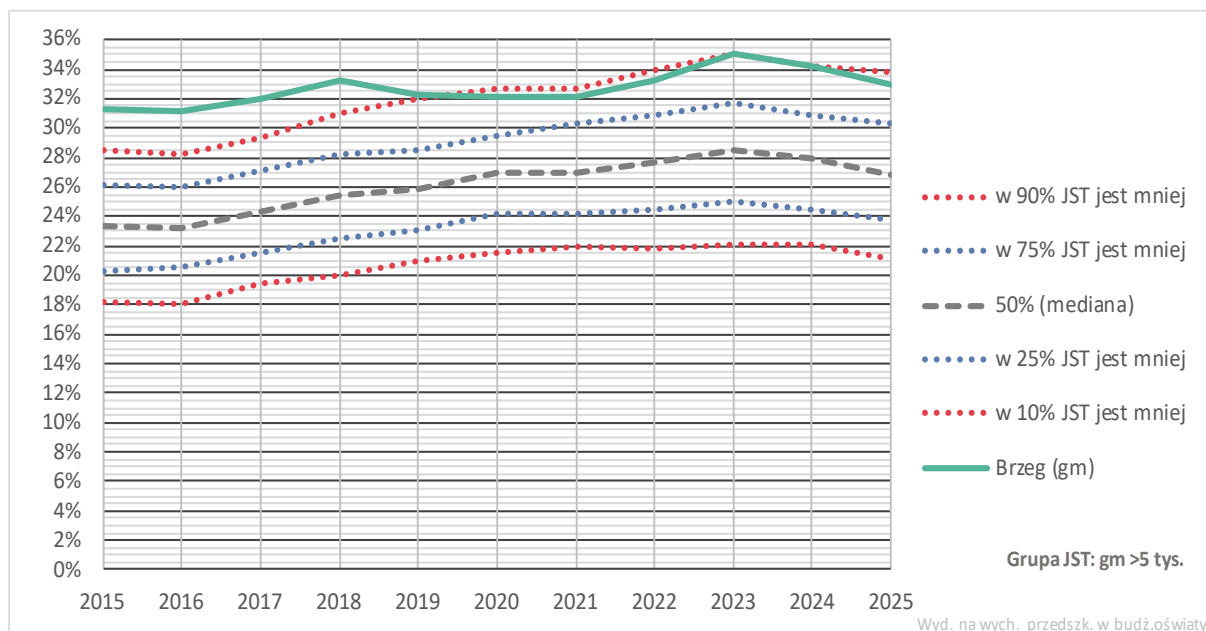
Tabela 7. Wydatki oświatowe, bez wydatków majątkowych, dotacji i ze środków europejskich, w podziale na rodzaje działalności związane z rozdziałami klasyfikacji budżetowej w układzie procentowym

Grupa rozdziałów	2018	2019	2020	2021	2022	2023	2024	2025
Przedszkola	33%	32%	32%	33%	34%	36%	35%	34%
SP	44,3%	49,5%	52,1%	51,3%	48,0%	45,5%	44,4%	44,4%
Gimnazja	10%	4%						
Specj.org.nauki-przedszk.	2,4%	3,0%	3,1%	3,4%	3,8%	3,8%	4,0%	4,3%
Specj.org.nauki-szkoły.	5,5%	6,7%	7,1%	7,5%	8,7%	9,1%	10,3%	11,3%
Wczesne wspom. rozwoju	0,0%	0,1%	0,1%	0,1%	0,2%	0,2%	0,2%	0,2%
Stołówki						0,0%		
Świetlice	2,1%	2,1%	2,3%	2,2%	2,5%	2,3%	2,5%	2,6%
Dowożenie	0,2%	0,3%	0,3%	0,5%	0,7%	1,1%	1,2%	1,4%
Pomoc materialna	0,5%	0,4%	0,3%	0,2%	0,2%	0,2%	0,1%	0,1%
Dokształcanie nauczycieli	0,5%	0,4%	0,4%	0,4%	0,4%	0,3%	0,3%	0,3%
Inne oświatowe	2,0%	1,6%	1,9%	1,7%	1,6%	1,7%	1,6%	1,5%

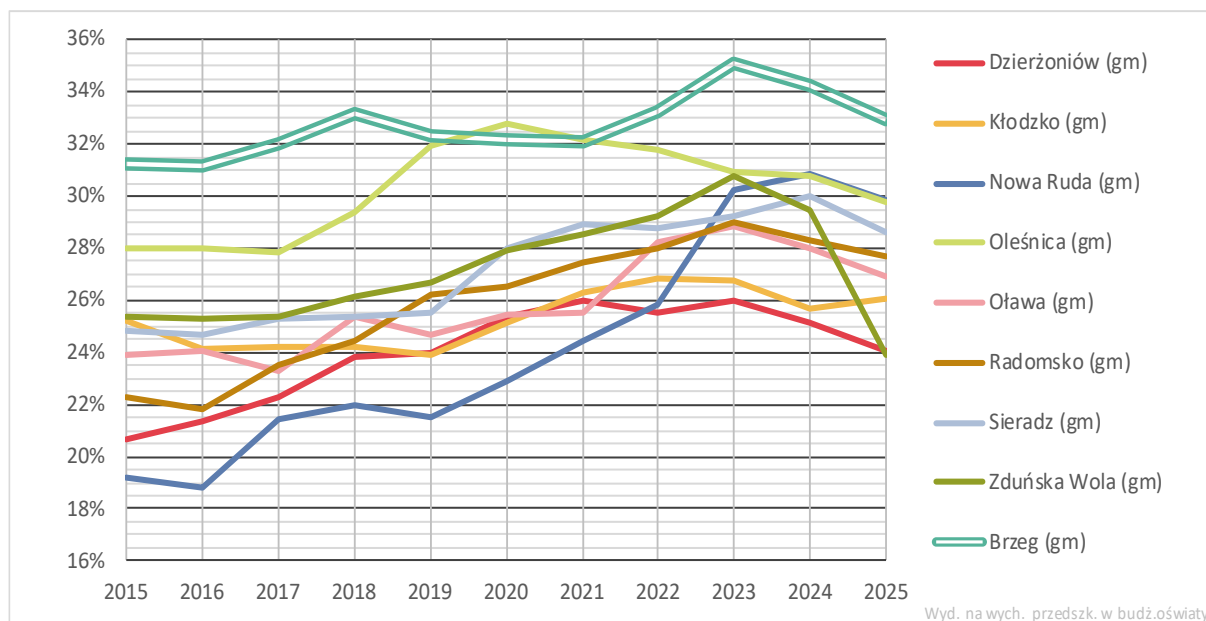
Brzeg (gmi)

Wykresy 7 i 8 przedstawiają udział wydatków na wychowanie przedszkolne w wydatkach oświatowych miasta Brzeg na tle podobnych miast. Jak widać udział ten jest bardzo wysoki. W niemal 90% miast z grupy porównawczej jest on niższy.

Wykres 7. Procent wydatków na wychowanie przedszkolne w bieżących wydatkach oświatowych – miasto Brzeg na tle podobnych JST

Wykres 8. Procent wydatków na wychowanie przedszkolne w bieżących wydatkach oświatowych – miasto Brzeg w porównaniu z wybranymi JST

Wysoki udział wydatków na wychowanie przedszkolne nie był korzystny dla finansów oświaty, ponieważ wychowanie przedszkolne było subwencionowane i dotowane w mniejszym stopniu niż nauka w szkołach. W 2025 roku jest już trochę inaczej, gdyż w ramach określonych ustawowo potrzeb oświatowych, które decydują o wysokości subwencji ogólnej otrzymywanej przez miasto, uwzględniane są wszystkie dzieci przedszkolne (choć w wysokości niższej od rzeczywistych wydatków).

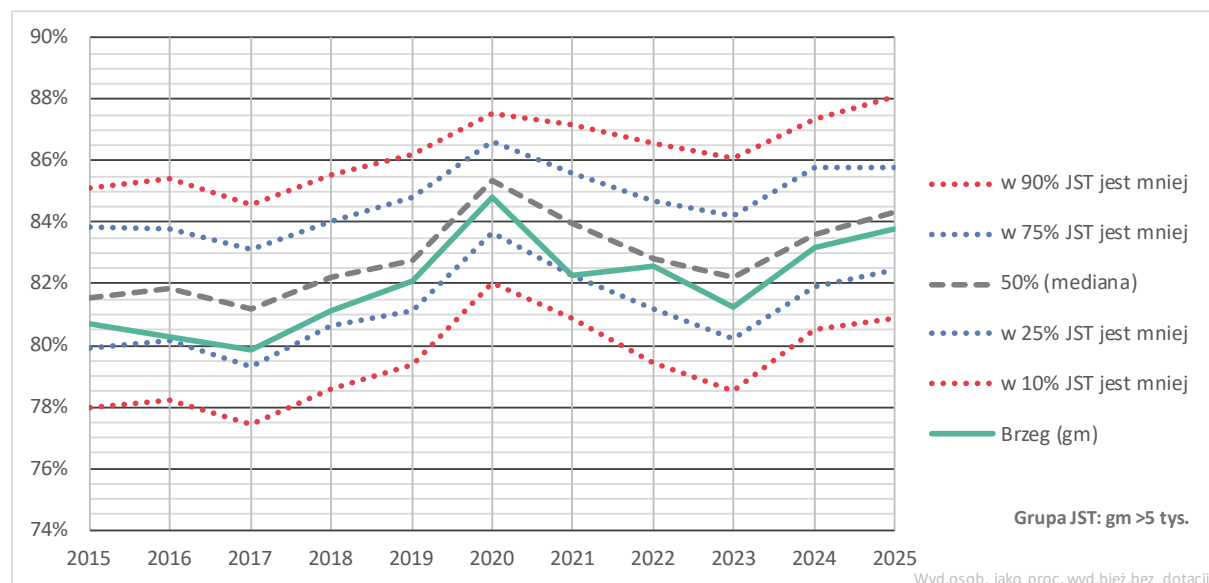
Ostatnia tabela w tym podrozdziale przedstawia wydatki oświatowe finansowane ze środków europejskich. Były one bardzo zróżnicowane w poszczególnych latach, co w wypadku tego typu środków jest naturalne.

Tabela 8. Wydatki oświatowe finansowane ze środków europejskich w podziale na rodzaje działalności związane z rozdziałami klasyfikacji budżetowej

Grupa rozdziałów	2018	2019	2020	2021	2022	2023	2024	2025
Przedszkola	259 454	40 067						12 298
SP		1 117 334	1 040 330	189 053	249 097	1 080 999	706 737	598 291
Inne oświatowe					408 220			
Razem	259 454	1 157 401	1 040 330	189 053	657 317	1 080 999	706 737	610 589

Brzeg (gm)

Wykres 9. Wydatki osobowe w bieżących wydatkach oświatowych (bez dotacji) – miasto Brzeg na tle podobnych JST

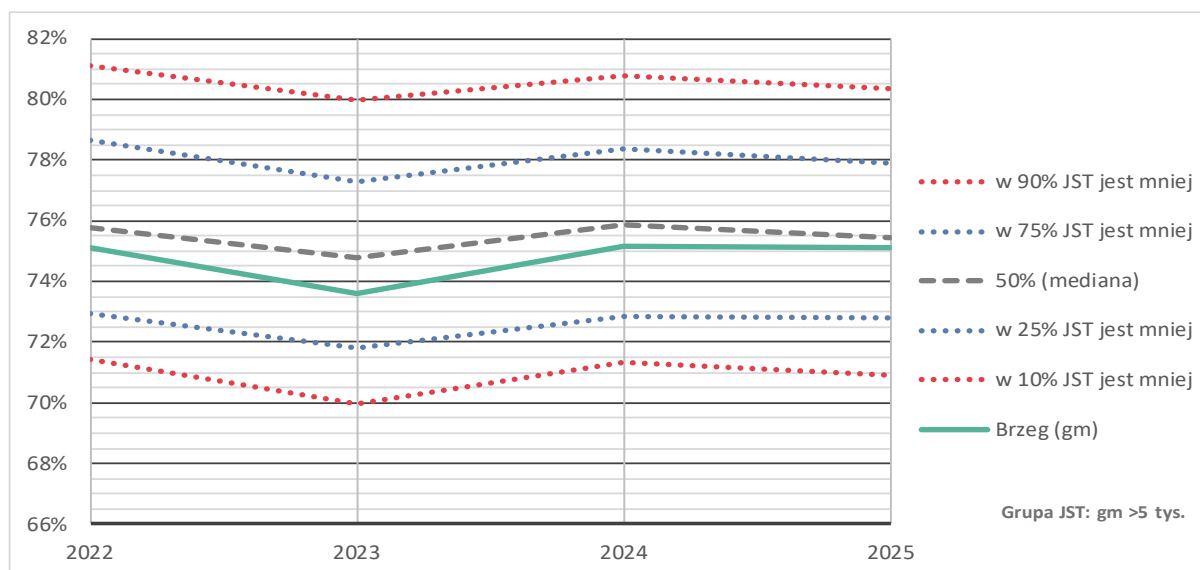

Wykres 9 przedstawia udział wydatków osobowych w bieżących wydatkach oświatowych samorządu. W Brzegu jest on typowy w porównaniu do podobnych miast.

Wynagrodzenia nauczycieli stanowią na tle innych samorządów typową część wszystkich wynagrodzeń w oświacie (zob. wykres 10)³.

³ Wykres 10 pokazuje dane tylko z czterech ostatnich lat, gdyż wcześniej wynagrodzenia nauczycieli nie były wyodrębnione w klasyfikacji budżetowej.

Wykres 10. Wynagrodzenia nauczycieli jako procent wszystkich wynagrodzeń w oświacie

3.2.2. Bieżące dochody oświaty – zmiana systemu finansowania JST i jej skutki dla oświaty samorządowej

Do 2024 r. głównym źródłem dochodów oświaty samorządowej była część oświatowa subwencji ogólnej dla jednostek samorządu terytorialnego, czyli tzw. subwencja oświatowa. Poza subwencją oświatową na realizację niektórych zadań samorządy otrzymywały dotacje z budżetu państwa, w pewnych wypadkach opłaty wnosili rodzice uczniów i przedszkolaków, a niekiedy samorząd miał też dochody z wynajmu pomieszczeń w jednostkach oświatowych lub sprzedaży ich usług lub wytworów.

W 2025 r. weszła w życie nowa ustawa o dochodach jednostek samorządu terytorialnego, która zastąpiła ustawę z 2003 r. Istotnie powiększyła ona dochody własne JST zmieniając zasady określania wysokości samorządowych dochodów z podatków PIT i CIT. Samorządy, które z PIT i CIT nie uzyskują dochodów wystarczających do zaspokojenia potrzeb⁴ na poziomie określonym w ustawie, otrzymują jedną subwencję ogólną, która ma uzupełnić brakujące dochody. W efekcie całkowicie zlikwidowana została subwencja oświatowa i dotacja przedszkolna.

Jednak wielkość tzw. potrzeb oświatowych jest określana podobnie jak wcześniej wysokość subwencji oświatowej, z tym, że do tych potrzeb zaliczono również wydatki na utrzymanie przedszkoli (choć na poziomie niższym niż w przypadku uczniów). Ustawowe potrzeby oświatowe możemy więc traktować jako specyficzny dochód oświaty samorządowej, który zastąpił subwencję oświatową.

Ważne jest także to, że algorytm podziału potrzeb oświatowych, podobnie jak wcześniejszy algorytm podziału subwencji oświatowej, ustalany jest corocznie przez ministra edukacji i – jak dotąd – zbudowany jest wg tych samych zasad. Co więcej, zmiany, które zostały wprowadzone do tego algorytmu w 2025 r. – poza kwestiami

⁴ Wlicza się potrzeby następujących rodzajów: wyrównawcze, ekologiczne, rozwojowe, uzupełniające i oświatowe. Te ostatnie w 2025 r. stanowiły 87% potrzeb wszystkich JST.

technicznymi i włączeniem wyliczeń dotyczących wychowania przedszkolnego – nie mają praktycznie żadnego związku z nowymi zasadami finansowania JST.

Z perspektywy oświaty jednostki samorządu, która w nowym systemie otrzymuje subwencję, zmieniło się więc stosunkowo niewiele.

3.2.3. Bieżące wydatki oświatowe a dochody oświaty

W zdecydowanej większości JST dochody oświaty rozumiane tak, jak w poprzednim podrozdziale, nie wystarczają na pokrycie bieżących wydatków. Różnicę między bieżącymi wydatkami a dochodami oświaty nazywamy luką finansową w oświacie⁵. Można ją wyrażać kwotowo i procentowo (jako procent dochodów).

Interpretacja wskaźnika procentowego jest następująca:

- Jeśli wskaźnik luki między wydatkami a dochodami wynosi 0, to bieżące wydatki na zadania oświatowe są równe sumie dochodów oświaty.
- Jeśli wskaźnik wynosi np. 15%, to wydatki są o 15% wyższe od dochodów.
- Jeśli zaś wskaźnik jest ujemny, to bieżące wydatki oświaty są niższe od dochodów.

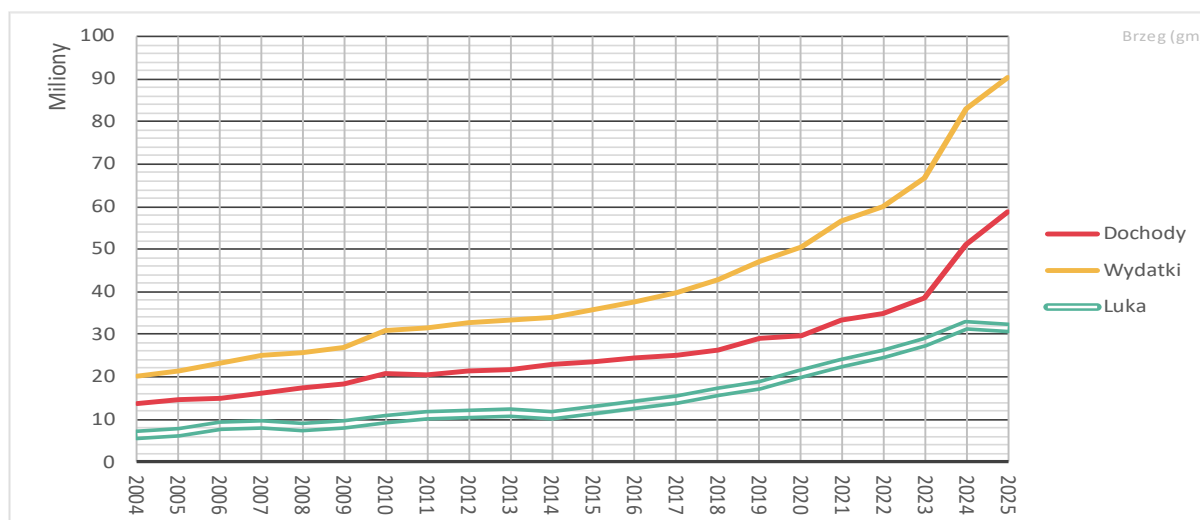
Tabela 9. Bieżące wydatki a dochody oświaty

Rok	Dochody	Wydatki	Luka między wydatkami a dochodami	Luka między wydatkami a dochodami w procentach
2004	13 742 447	20 030 877	6 288 430	45,8%
2005	14 518 680	21 447 955	6 929 275	47,7%
2006	14 959 573	23 325 636	8 366 063	55,9%
2007	16 208 906	25 111 687	8 902 781	54,9%
2008	17 468 952	25 783 677	8 314 725	47,6%
2009	18 265 146	26 931 006	8 665 860	47,4%
2010	20 780 497	30 930 971	10 150 474	48,8%
2011	20 483 031	31 355 911	10 872 880	53,1%
2012	21 417 185	32 810 867	11 393 682	53,2%
2013	21 622 229	33 288 131	11 665 902	54,0%
2014	22 962 189	33 913 489	10 951 300	47,7%
2015	23 580 077	35 725 527	12 145 450	51,5%
2016	24 482 167	37 771 276	13 289 109	54,3%
2017	25 114 405	39 764 360	14 649 955	58,3%
2018	26 366 381	42 814 695	16 448 314	62,4%
2019	29 093 398	47 056 755	17 963 357	61,7%
2020	29 767 387	50 614 039	20 846 652	70,0%
2021	33 327 492	56 680 799	23 353 307	70,1%
2022	34 834 692	60 046 630	25 211 938	72,4%
2023	38 607 469	66 726 808	28 119 339	72,8%
2024	51 067 708	83 072 437	32 004 729	62,7%
2025	58 922 021	90 404 050	31 482 029	53,4%

Brzeg (gm)

⁵ Przy wyliczaniu luki między wydatkami a dochodami uwzględniamy tylko środki ze źródeł krajowych (czwarta cyfra paragrafu = 0) oraz pomijamy dochody i wydatki majątkowe (inwestycyjne), a także dochody z paragrafu 0970, do którego incydentalnie przypisywane bywają duże kwoty zaburzające porównania w czasie oraz między samorządami. Od 2025 r. do dochodów oświaty zaliczamy ustawowe potrzeby oświatowe.

Wykres 11. Bieżące wydatki a dochody oświaty

Wykres 12. Luka między wydatkami a dochodami oświaty jako procent dochodów

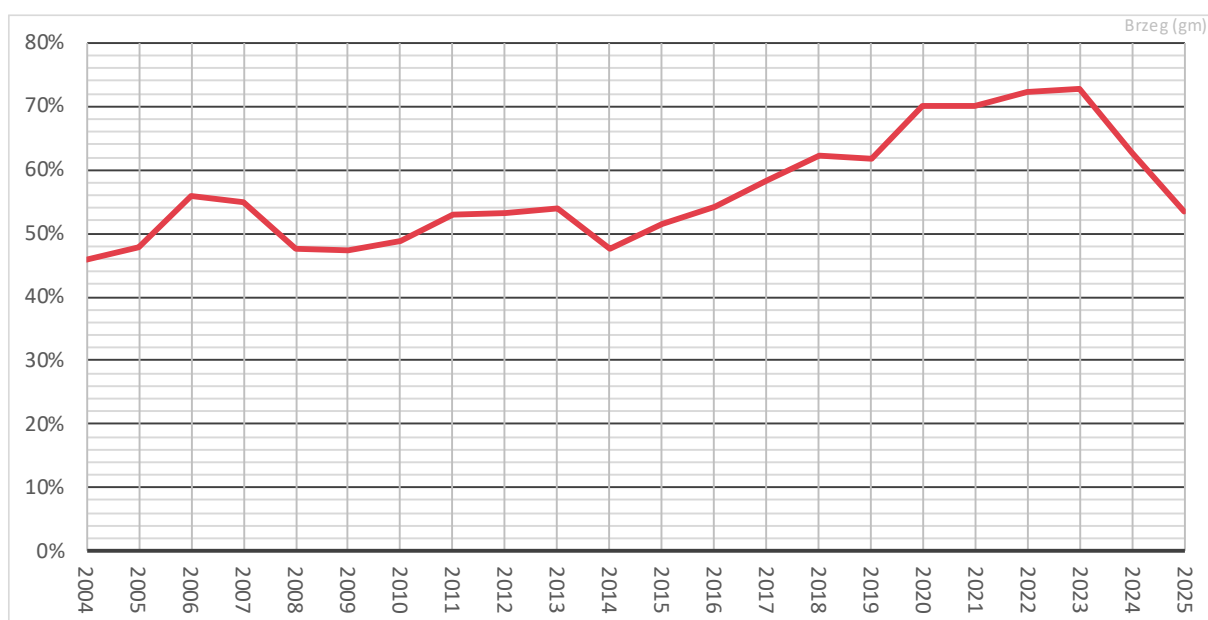
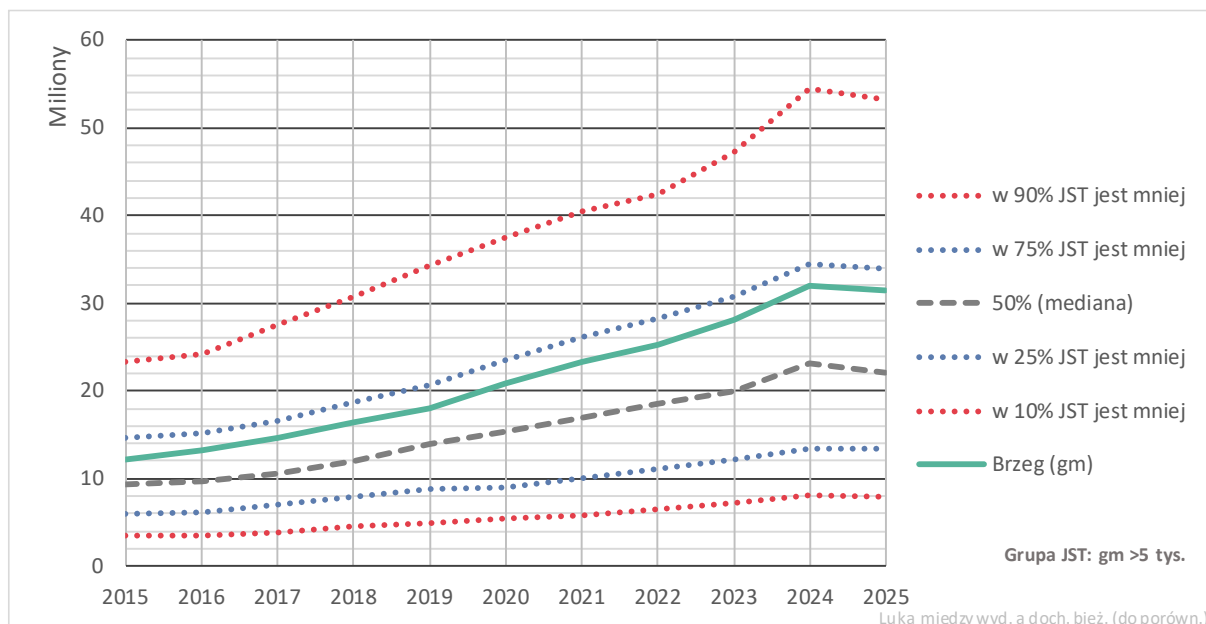
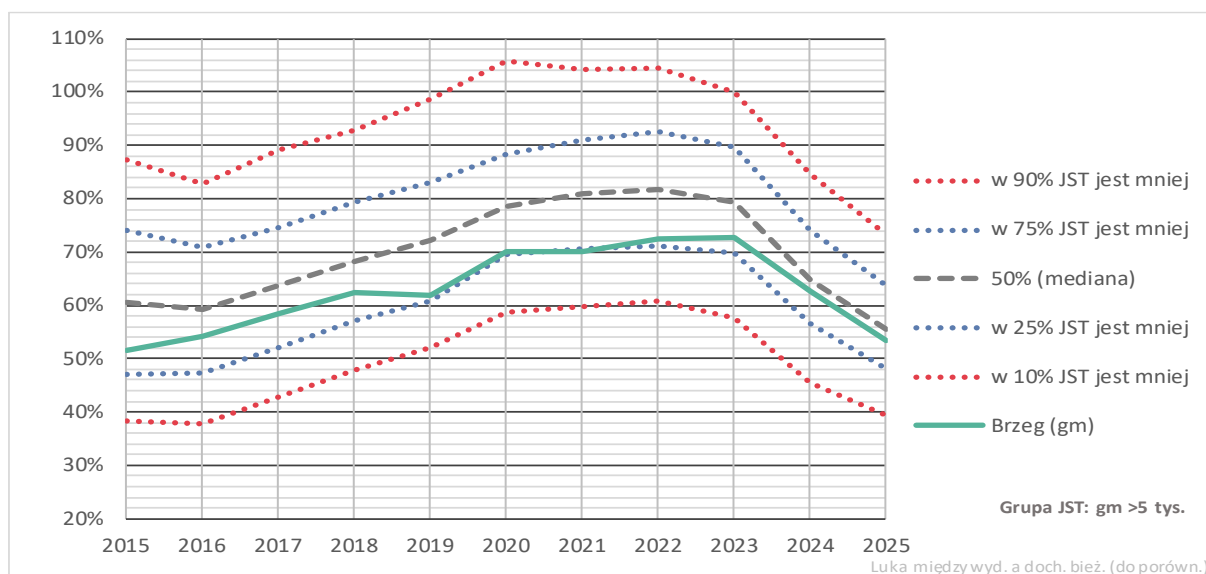

Tabela 9 oraz wykresy 11 i 12 przedstawiają zmiany luki finansowej w oświacie miasta Brzeg od 2004 r. Wykresy 13-15 umożliwiają porównanie wielkości luki z innymi miastami.

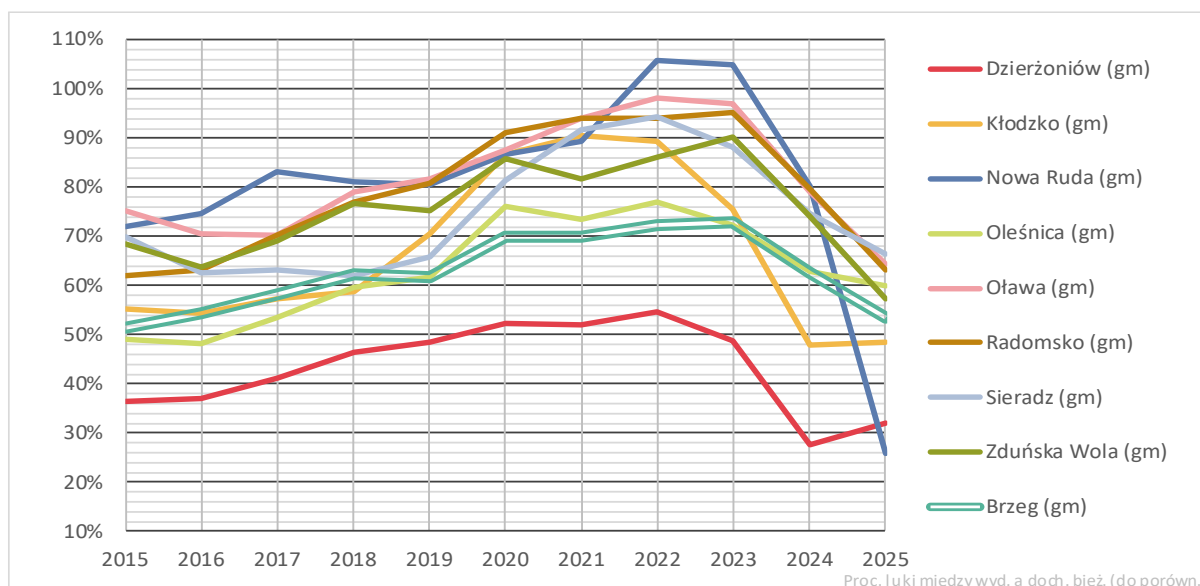
Wykres 13. Luka między bieżącymi wydatkami a dochodami oświaty w ujęciu kwotowym – miasto Brzeg na tle podobnych JST

Wykres 14. Luka między bieżącymi wydatkami a dochodami oświaty w ujęciu procentowym – miasto Brzeg na tle podobnych JST

Wykres 15. Luka między bieżącymi wydatkami a dochodami oświaty w ujęciu procentowym – miasto Brzeg w porównaniu z wybranymi JST

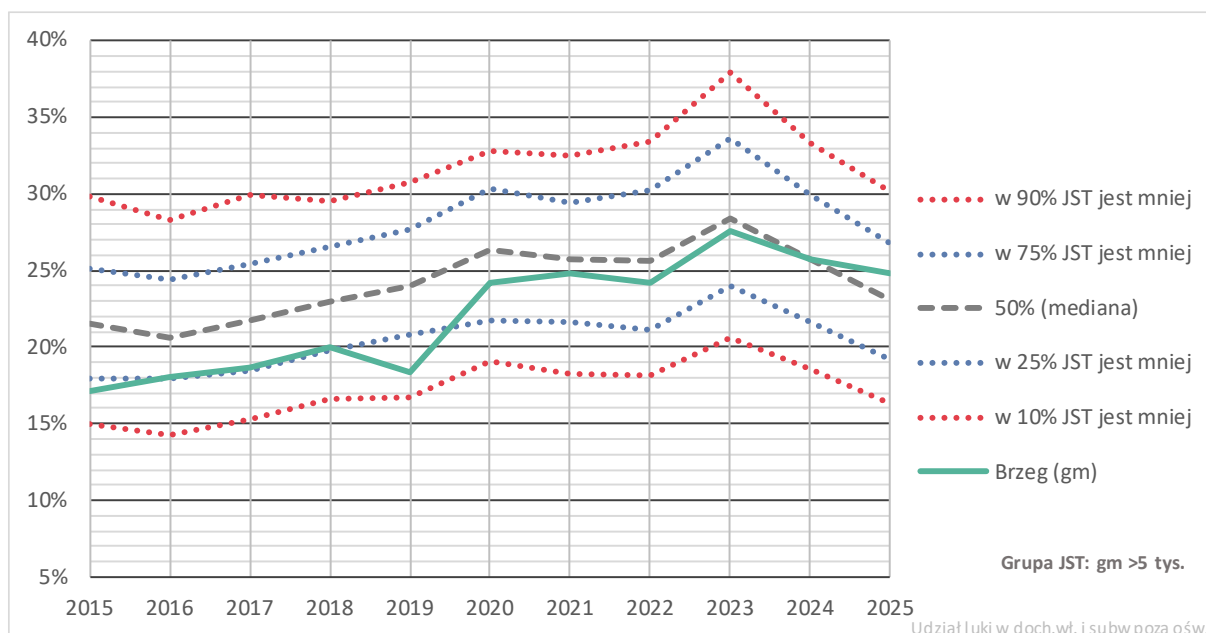
Przez wiele lat wielkość luki rosła. W 2024 r. zmniejszenie luki procentowej wystąpiło we wszystkich grupach JST i to mimo najwyższej od wielu lat podwyżki wynagrodzeń nauczycieli. Spadek ten pozwala sądzić, że skutki podwyżki zostały w tym roku w pełni zrekompensowane przez subwencję oświatową, co w przeszłości nie było regułą. Wartość tego wskaźnika spadła również w roku 2025 zarówno w Brzegu jak i w podobnych samorządach, co pozwala sądzić, że zmiany zasad finansowania samorządów były – z punktu widzenia oświaty – korzystne dla miasta.

W 2025 roku luka procentowa w Brzegu wyniosła 53,4%, podczas gdy mediana dla miast powyżej 5 tys. mieszkańców wynosi około 56%.

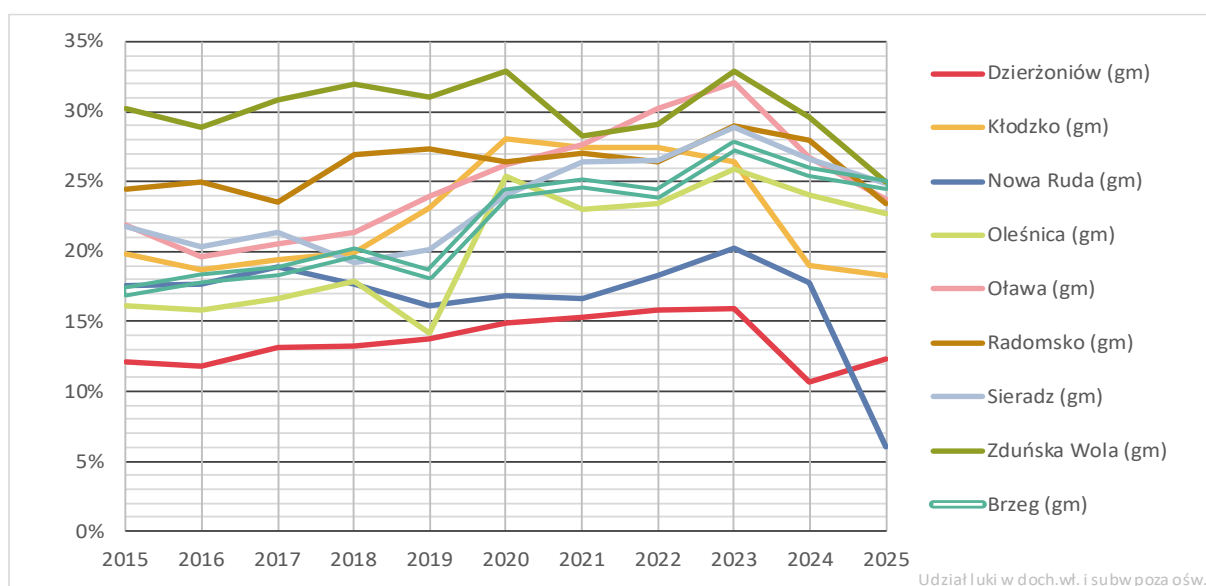
3.2.4. Luka finansowa w oświacie a inne dochody JST

Wykresy zamieszczone w tym podrozdziale przedstawiają poziom obciążenia dochodów własnych i subwencji uzyskiwanych poza oświatą koniecznością pokrycia luki finansowej w oświacie. W Brzegu poziom ten wynosi 25%. Jest on typowy i od dwóch lat spada, podobnie jak w innych samorządach z grupy porównawczej.

Wykres 16. Stosunek luki finansowej w oświacie do dochodów własnych i subwencyjnych (bez oświatowych) – miasto Brzeg na tle podobnych JST

Wykres 17. Stosunek luki finansowej w oświacie do dochodów własnych i subwencyjnych (bez oświatowych) – miasto Brzeg w porównaniu z wybranymi JST

3.3. Wydatki w przeliczeniu na jednego ucznia

W tym podrozdziale przedstawiamy informacje o wydatkach oświatowych w przeliczeniu na jednego ucznia lub wychowanka przedszkola w ogólnodostępnych jednostkach oświatowych prowadzonych przez samorząd. Przy czym do wyliczenia wskaźników zastosowaliśmy średnioroczne liczby uczniów, tzn., że np. na średnioroczną liczbę uczniów w 2023 r. w $\frac{2}{3}$ złożyła się liczba uczniów z roku szkolnego 2022/23, a w $\frac{1}{3}$ – liczba uczniów z roku 2023/24.

Analizując te informacje należy pamiętać, że ich szczegółowość jest uzależniona od klasyfikacji budżetowej. Dlatego:

- Wskaźniki dotyczące przedszkoli i szkół poszczególnych rodzajów **nie obejmują tzw. specjalnej organizacji nauki** (dla uczniów ze specjalnymi potrzebami edukacyjnymi)⁶. Trzeba więc pamiętać, że w rzeczywistości wydatki poszczególnych rodzajów szkół są zwykle wyższe. Dotyczy to przede wszystkim szkół podstawowych, w których szczególnie wysokie są wydatki na nauczycieli współorganizujących kształcenie.
- W wydatkach szkół podstawowych uwzględnione są także wydatki na utrzymanie świetlic szkolnych.
- Wskaźniki odnoszące się do oddziałów przedszkolnych w szkołach podstawowych obejmują także oddziały przedszkolne w szkołach specjalnych.
- Wskaźniki obejmują łącznie szkoły dla dzieci i młodzieży oraz dla dorosłych.
- Niektóre wskaźniki obejmują skrócony okres, ponieważ wyodrębnienie niezbędnych do ich wyliczenia podziałek klasyfikacji budżetowej nastąpiło niedawno.

Warto też pamiętać, że zasady przypisywania wydatków do poszczególnych rodzajów jednostek nie zawsze są oczywiste i jednoznaczne. Obrazowym przykładem trudności z tym związanych jest kłopot, jaki ma księgowa zespołu szkolno-przedszkolnego z przypisaniem do konkretnej szkoły lub przedszkola wydatku na naprawę stłuczonej szyby. Dlatego też należy spodziewać się pewnych niedokładności zwłaszcza w szkołach podstawowych z oddziałami przedszkolnymi i w zespołach szkół.

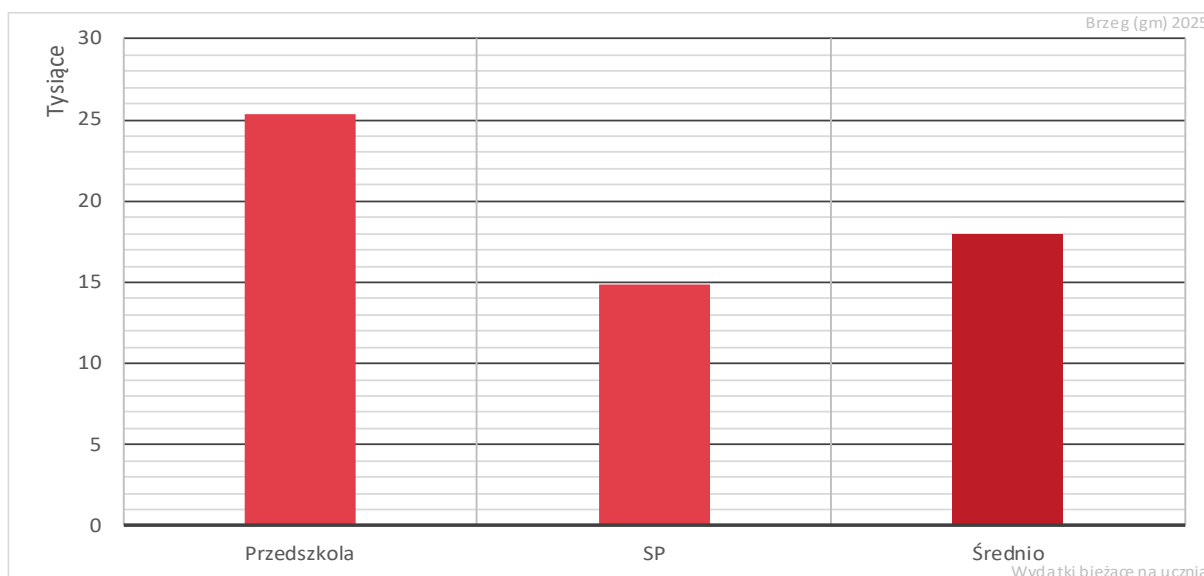
3.3.1. Łączne wydatki bieżące

Zestawienia w tej części opracowania przedstawiają wydatki bieżące przypadające na jednego ucznia lub przedszkolaka. Przyjęliśmy, że wydatki bieżące nie obejmują wydatków majątkowych, dotacji dla niesamorządowych jednostek oświatowych oraz wszystkich wydatków finansowanych ze środków europejskich.

Wykres 18 zawiera porównanie wskaźników wyliczonych dla poszczególnych rodzajów jednostek oświatowych prowadzonych przez miasto Brzeg w 2025 r.

⁶ Rozdziały klasyfikacji budżetowej przeznaczone na sprawozdawanie takich wydatków nie pokrywają się z „głównymi” rozdziałami, w których księguje się wydatki jednostek poszczególnych rodzajów.

Wykres 18. Wydatki bieżące przypadające na jednego ucznia lub przedszkolaka w 2025 r.

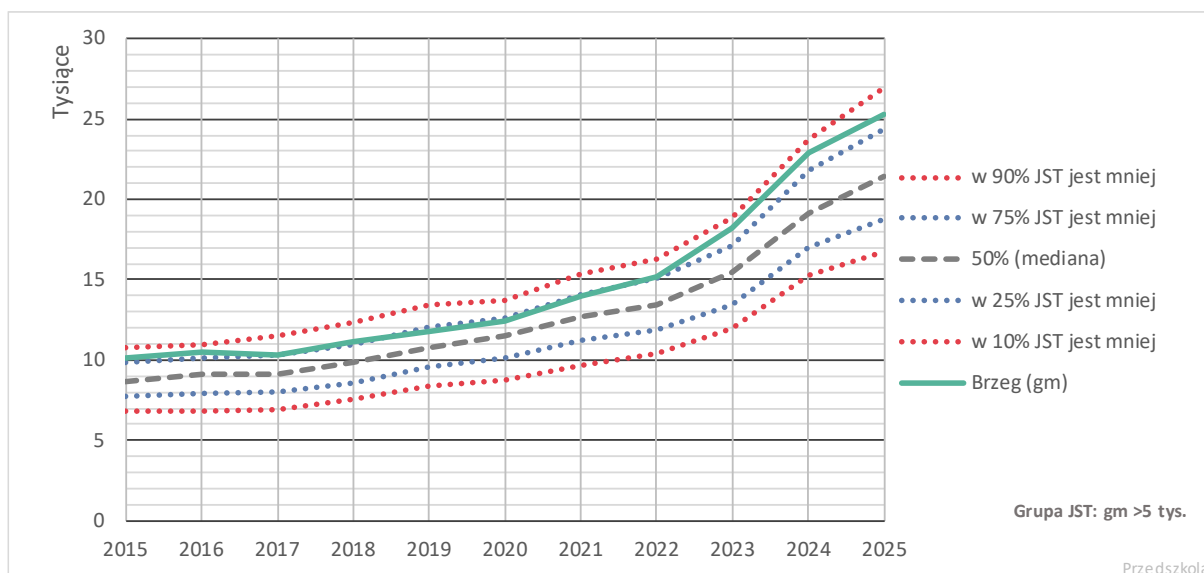

Kolejne wykresy przedstawiają wskaźniki wyliczone dla miasta Brzeg na tle grupy porównawczej.

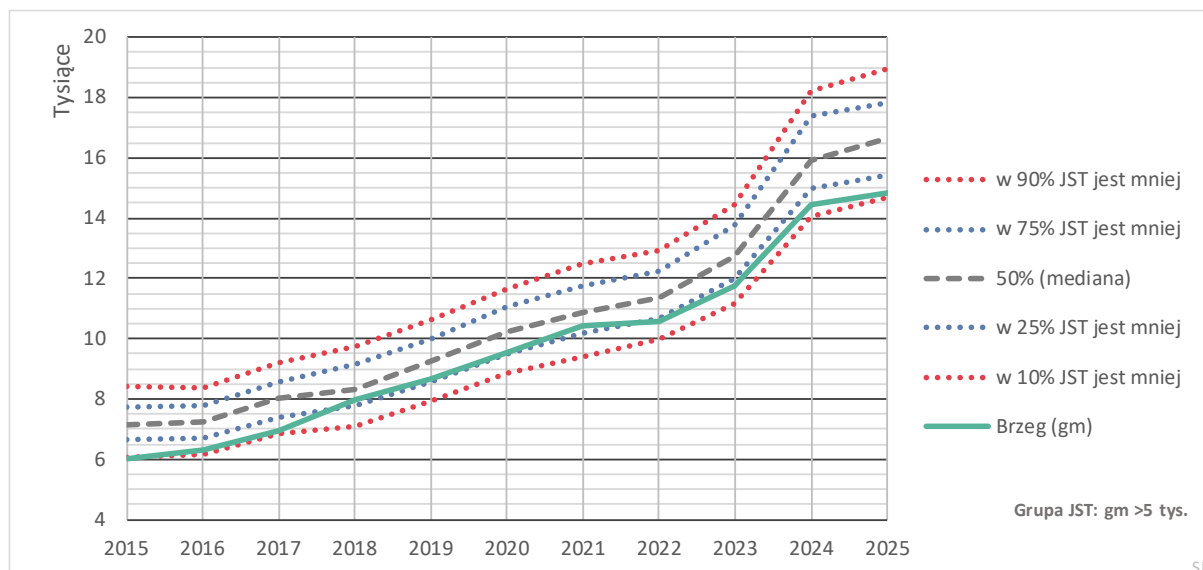
Wydatki bieżące na jedno dziecko w przedszkolu są od wielu lat bardzo wysokie na tle grupy porównawczej. W ponad 75% miast są one niższe.

Wydatki bieżące na jednego ucznia szkoły podstawowej są natomiast bardzo niskie w porównaniu do większości podobnych samorządów.

Wykres 19. Wydatki bieżące przypadające na jednego wychowanka przedszkola – miasto Brzeg na tle podobnych JST

Wykres 20. Wydatki bieżące przypadające na jednego ucznia szkoły podstawowej – miasto Brzeg na tle podobnych JST

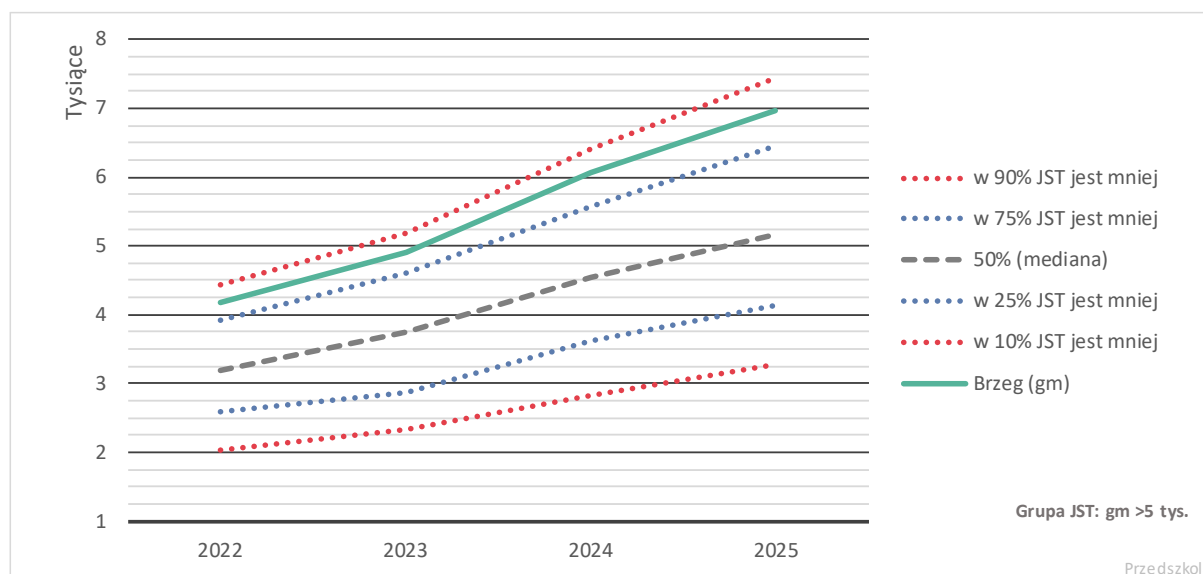

3.3.2. Wydatki na wynagrodzenia nienauczycieli

Zestawienia w tym podrozdziale pokazują wydatki na wynagrodzenia⁷ pracowników, którzy nie są nauczycielami. Obejmują one tylko cztery lata, ponieważ dopiero od 2022 r. klasyfikacja budżetowa umożliwia rozdzielenie wynagrodzeń nauczycieli i pozostałych pracowników oświaty.

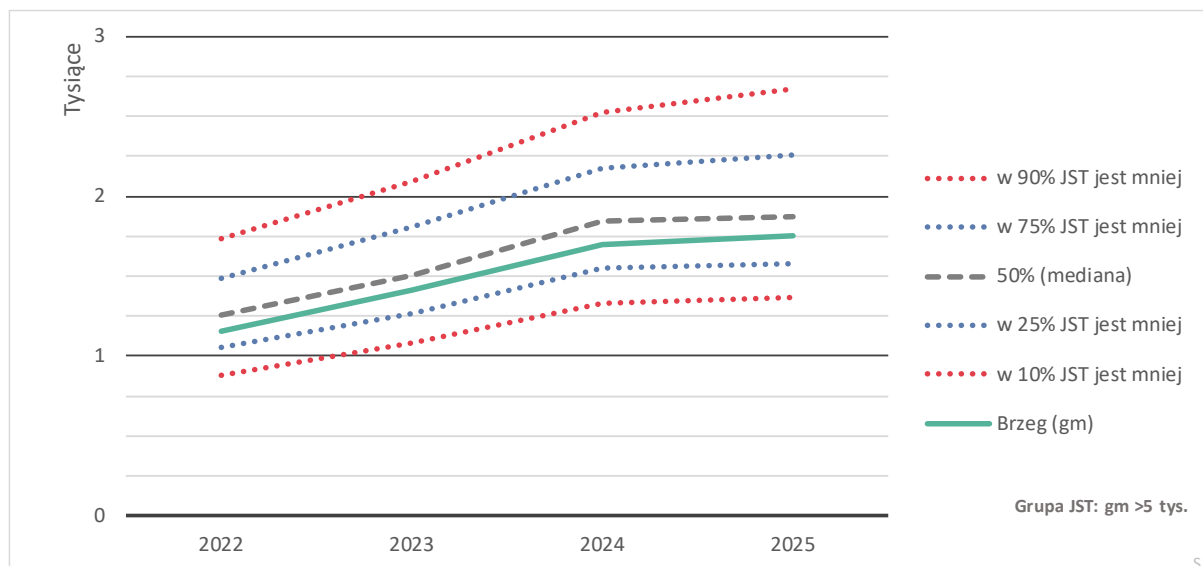
Wydatki te w porównaniu z podobnymi samorządami są bardzo wysokie w wypadku przedszkoli i nieco niższe niż typowe w szkołach podstawowych.

Wykres 21. Wydatki na wynagrodzenia nienauczycieli przypadające na jednego wychowanka przedszkola – miasto Brzeg na tle podobnych JST

⁷ Tylko wydatki z § 4010, bez dodatkowych wynagrodzeń rocznych i pochodnych.

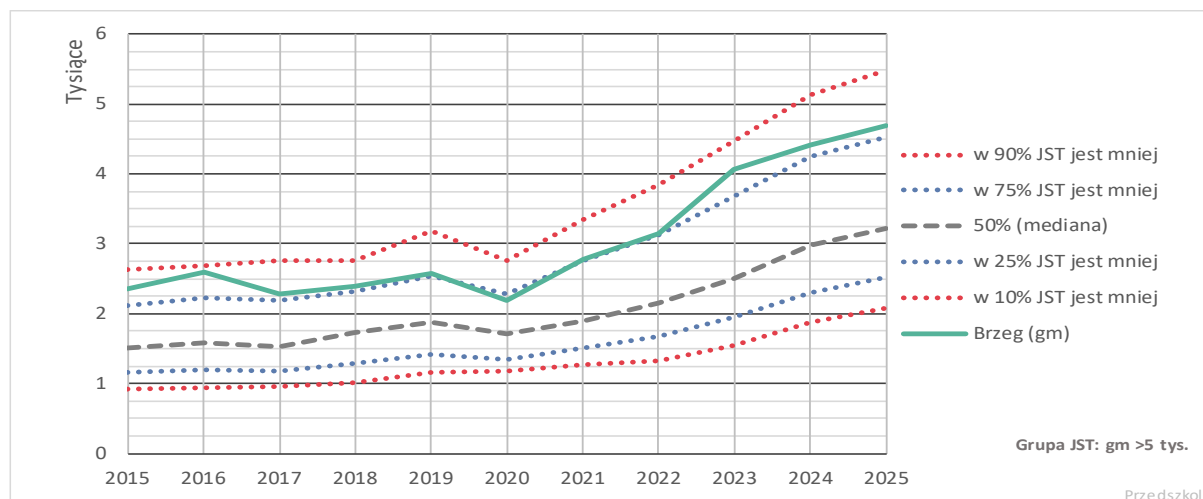
Wykres 22. Wydatki na wynagrodzenia nienauczycieli przypadające na jednego ucznia szkoły podstawowej – miasto Brzeg na tle podobnych JST

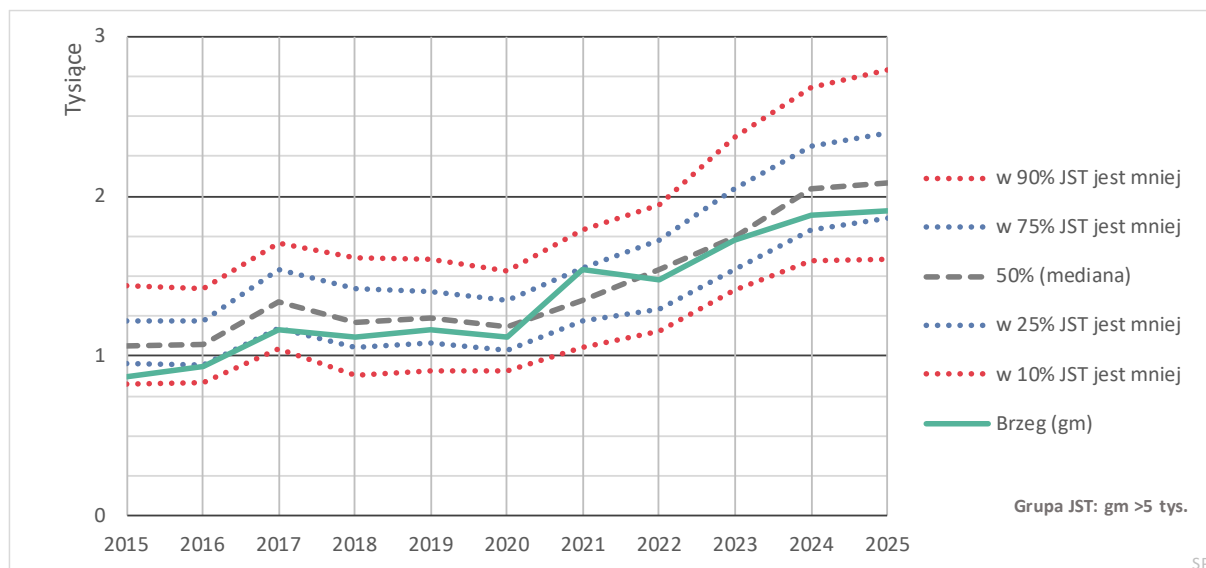
3.3.3. Wydatki rzeczowe

W niniejszym opracowaniu przyjmujemy, że wydatki rzeczowe to wszystkie wydatki niezaliczane do wydatków osobowych, majątkowych i dotacji. W wypadku tak rozumianych wydatków przypadających na jednego wychowanka wskaźnik wyliczony dla prowadzonych przez miasto Brzeg przedszkoli jest od wielu lat bardzo wysoki na tle grupy porównawczej, a w szkołach podstawowych dość niski.

Wykres 23. Wydatki rzeczowe przypadające na jednego wychowanka przedszkola – miasto Brzeg na tle podobnych JST

Wykres 24. Wydatki rzeczowe przypadające na jednego ucznia szkoły podstawowej – miasto Brzeg na tle podobnych JST

4. Koszty utrzymania poszczególnych jednostek oświatowych

W niniejszym rozdziale nie są uwzględnione dochody i wydatki związane z realizacją zadań wynikających z ustawy z dnia 12 marca 2022 r. o pomocy obywatelom Ukrainy w związku z konfliktem zbrojnym na terytorium tego państwa.

Przy wyliczaniu kwot przypadających na jednego ucznia uczniowie-uchodźcy z Ukrainy zostali pominięci.

Wszystkie kwoty wyrażone są w złotych.

4.1. Koszty utrzymania poszczególnych szkół a potrzeby oświatowe

Tabela 10 przedstawia wydatki analizowanych jednostek oświatowych w 2025 r. Wydatki związane z potrzebami oświatowymi są to wydatki z działów 801 i 854 bez wydatków ze środków europejskich oraz bez wydatków majątkowych, gdyż uważa się je zwykle za zadanie niepodlegające subwencjonowaniu.

Analizując wyniki porównań potrzeb oświatowych i wydatków, nie wolno zapominać, że potrzeby oświatowe wpływają na dochody całej gminy i nieuzasadnione jest twierdzenie, że wszystkie bieżące koszty utrzymania konkretnej jednostki powinny być pokryte z wyliczonych dla niej potrzeb. Nie można też twierdzić, że każdej jednostce w całości „należy się” kwota równa wyliczonym dla niej potrzebom oświatowym.

Tabela 10. Wydatki związane z potrzebami oświatowymi analizowanych jednostek oświatowych w 2025 r.

Jednostka	Wydatki wszystkie	Wydatki związane z potrzebami oświatowymi	Pozostałe
PP 1	3 128 658	2 987 298	141 360
PP 2	2 878 066	2 530 277	347 789
PP 3	2 699 222	2 555 456	143 766
PP 4	3 782 528	3 673 017	109 510
PP 5	3 793 660	3 608 239	185 421
PP 6	2 842 179	2 563 734	278 444
PP 7	4 883 708	4 789 511	94 198
PP 8	2 700 995	2 565 319	135 677
PP 10	3 925 324	3 708 357	216 967
PP 11	3 479 136	3 345 723	133 413
PSP 1	9 777 455	9 133 853	643 602
PSP 3	9 167 787	8 543 400	624 388
PSP 5	10 546 699	9 655 138	891 560
PSP 6	14 887 940	13 736 225	1 151 716
PSP 8	9 517 238	8 955 135	562 103
Razem	88 010 595	82 350 682	5 659 913

W tabeli 11 przedstawiono porównanie wysokości kwot wydatków związanych z potrzebami oświatowymi jednostek w 2025 r. z kwotami tychże potrzeb naliczonymi dla ich uczniów. Do obliczeń użyto pierwotnej metryczki potrzeb oświatowych (w 2025 r. po wyliczeniu potrzeb oświatowych z powodu korekty niezgodności danych minister ds. oświaty i wychowania dokonał ponownego wyliczenia potrzeb oświatowych dla JST na rok 2025), ponieważ w przypadku miasta Brzeg ostateczna kwota potrzeb oświatowych w metryczce pierwotnej była większa o prawie 370 tys. zł od kwoty w metryczce skorygowanej (w takiej sytuacji dochody JST nie były zmniejszane).

Tabela 11. Dopłata do potrzeb oświatowych w 2025 r.

Jednostka	Wydatki wykonane	Dopłata do potrzeb oświatowych	% dopłaty
PP 1	2 987 298	1 885 382	63,1%
PP 2	2 530 277	1 500 924	59,3%
PP 3	2 555 456	1 295 408	50,7%
PP 4	3 673 017	2 167 429	59,0%
PP 5	3 608 239	2 001 185	55,5%
PP 6	2 563 734	1 511 782	59,0%
PP 7	4 789 511	2 547 664	53,2%
PP 8	2 565 319	1 432 156	55,8%
PP 10	3 708 357	2 024 373	54,6%
PP 11	3 345 723	2 000 127	59,8%
PSP 1	9 133 853	2 662 524	29,2%
PSP 3	8 543 400	2 976 161	34,8%
PSP 5	9 655 138	3 099 958	32,1%
PSP 6	13 736 225	3 662 080	26,7%
PSP 8	8 955 135	879 109	9,8%
Razem	82 350 682	31 646 261	38,4%

Spośród przedszkoli najwyższy udział dopłaty do potrzeb oświatowych w wydatkach odnotowano w PP1 (63,1%), natomiast najniższy w PP3 (50,7%). W grupie szkół podstawowych najwyższy poziom dopłaty wystąpił w PSP3 (34,8%), a najniższy w PSP8 (9,8%). Łącznie dopłata do potrzeb oświatowych wyniosła prawie 31,65 mln zł, co stanowiło 38,4% wykonanych wydatków.

W celu porównania dopłat do potrzeb oświatowych w jednostkach różnej wielkości, przeliczyliśmy te dopłaty na jednego ucznia (zob. tabela 12).

Należy pamiętać, że potrzeby oświatowe naliczane są na inną liczbę uczniów i dzieci niż jest ich średniorocznie w roku budżetowym. Podstawą do tego naliczania jest bowiem liczba uczniów i dzieci z 15 maja roku poprzedzającego rok budżetowy. Naliczenie to obejmuje okres od 1 stycznia 2025 r. do 31 grudnia 2025 roku, tj. na okres 8 miesięcy roku szkolnego 2024/2025 oraz 4 miesięcy roku szkolnego 2025/2026. W rozporządzeniu dotyczącym podziału potrzeb oświatowych przyjęto wskaźniki zwiększające i zmniejszające liczbę uczniów i dzieci, aby lepiej dopasować dane z 15 maja 2024 r. do zmienionej sytuacji w kolejnych latach szkolnych. Natomiast

w opracowaniu do wyliczenia dopłat do potrzeb oświatowych w przeliczeniu na jednego ucznia i dziecko użyte zostały rzeczywiste średnioroczne liczby uczniów z roku 2025.

Wśród przedszkoli najwyższą wartość odnotowano w PP7 (27 394 zł), a najniższą w PP3 (13 264 zł). W grupie szkół podstawowych najwyższa dopłata na jednego ucznia i dziecko była w PSP3 (6 678 zł), natomiast najniższa w PSP8 (4 457 zł). Średnia dopłata dla wszystkich analizowanych jednostek wyniosła 8 329 zł na jednego ucznia i dziecko.

Tabela 12. Dopłaty do potrzeb oświatowych w przeliczeniu na jednego ucznia i dziecko

Jednostka	Dopłata do potrzeb oświatowych przypadająca na jednego ucznia i dziecko
PP 1	18 424
PP 2	16 928
PP 3	13 264
PP 4	13 747
PP 5	13 929
PP 6	16 674
PP 7	27 394
PP 8	17 754
PP 10	14 058
PP 11	14 852
PSP 1	6 629
PSP 3	6 678
PSP 5	6 008
PSP 6	4 457
PSP 8	1 826
Razem	8 329

W tym miejscu należy podkreślić, że na wartość dopłaty do potrzeb oświatowych przypadającej na jednego ucznia i dziecko wpływa wiele czynników. Są to m. in.: liczba uczniów przypadających na jeden etat nauczycielski, wskaźniki organizacji etatów administracji i obsługi, koszt infrastruktury, a także procentowy udział nauczycieli dyplomowanych wśród wszystkich nauczycieli danej szkoły.

W kolejnej tabeli pokazano kwotę potrzeb oświatowych przypadającą na jednego ucznia i dziecko każdej z analizowanych jednostek. Różnice pomiędzy jednostkami w mieście Brzeg związane są przede wszystkim z wagami zwiększającymi wysokość potrzeb oświatowych dla uczniów z niepełnosprawnościami, wagą dla uczniów klas sportowych oraz wagą dla uczniów mniejszości narodowej, etnicznej lub pochodzenia romskiego.

Tabela 13. Kwota potrzeb oświatowych przypadająca na jednego ucznia i dziecko

Jednostka	Potrzeby oświatowe przypadające na jednego ucznia i dziecko
PP 1	10 768
PP 2	11 609
PP 3	12 902
PP 4	9 549
PP 5	11 186
PP 6	11 602
PP 7	24 106
PP 8	14 047
PP 10	11 694
PP 11	9 992
PSP 1	16 111
PSP 3	12 492
PSP 5	12 704
PSP 6	12 256
PSP 8	16 778
Razem	13 344

Najwyższa kwota potrzeb oświatowych przypadająca na jednego ucznia i dziecko była w PP7 oraz PSP8, najniższa – w PP4 oraz PP11. Analizując wartości tego wskaźnika należy koniecznie pamiętać, że wyższa kwota potrzeb oświatowych na ucznia i dziecko zazwyczaj związana jest z dodatkowymi zadaniami, które jednostka musi podjąć. Np. koszt prowadzenia oddziału sportowego jest wyższy niż ogólnodostępnego. W efekcie nie istnieje prosta zależność, która pozwoliłaby, na podstawie kwoty potrzeb oświatowych przypadającej na jednego ucznia i dziecko w jednostce, oszacować wysokość dopłat do tychże potrzeb.

4.2. Wydatki na utrzymanie infrastruktury oświatowej

Kolejna tabela przedstawia koszty utrzymania infrastruktury oświatowej w roku 2025 w poszczególnych jednostkach oświatowych. Do wydatków tych zaliczone zostały wydatki z paragrafów: 421 (zakup materiałów i wyposażenia), 426 (zakup energii), 427 (zakup usług remontowych), 430 (zakup usług pozostałych), 436 (opłaty z tytułu zakupu usług telekomunikacyjnych) oraz 443 (różne opłaty i składki, m. in. opłaty za ubezpieczenia samochodów).

Najwyższe koszty utrzymania infrastruktury ponoszą PSP6 oraz PSP3, natomiast najniższe PP2 oraz PP8.

Tabela 14. Wydatki na utrzymanie infrastruktury oświatowej w 2025 r.

Jednostka	Koszt utrzymania infrastruktury
PP 1	185 698
PP 2	128 875
PP 3	160 087
PP 4	160 404
PP 5	251 214
PP 6	163 410
PP 7	192 621
PP 8	129 408
PP 10	245 877
PP 11	179 049
PSP 1	600 023
PSP 3	855 737
PSP 5	731 419
PSP 6	877 273
PSP 8	389 527
Razem	5 250 622

Tabela 15 pokazuje wskaźnik kosztów utrzymania infrastruktury oświatowej w roku 2025 przypadających na jednego ucznia i dziecko. Do obliczeń użyliśmy średniorocznej liczby uczniów.

Największą wartość wskaźnik ten osiąga dla PP7, natomiast najmniejszą dla PSP8.

Tabela 15. Wydatki na utrzymanie infrastruktury oświatowej przypadające na jednego ucznia i dziecko w 2025 r.

Jednostka	Koszt utrzymania infrastruktury na jednego ucznia i dziecko
PP 1	1 815
PP 2	1 453
PP 3	1 639
PP 4	1 017
PP 5	1 749
PP 6	1 802
PP 7	2 071
PP 8	1 604
PP 10	1 707
PP 11	1 330
PSP 1	1 494
PSP 3	1 920
PSP 5	1 417
PSP 6	1 067
PSP 8	809
Razem	1 382

5. Uczniowie a etaty nauczycieli, czyli zmiany jednostkowych kosztów kształcenia w szkołach ogólnodostępnych

Poziom zatrudnienia nauczycieli najlepiej jest mierzyć w etatach przeliczeniowych. W praktyce liczbę etatów przeliczeniowych wylicza się jako iloraz liczby godzin zajęć oraz związanego z tymi zajęciami tygodniowego wymiaru godzin (pensum). Na przykład 27 godzin języka polskiego, które rozliczane są wg pensum 18-godzinnego, daje $\frac{27}{18}$, czyli 1,5 etatu przeliczeniowego, a 47 godzin języka polskiego i 30 godzin bibliotekarza to $\frac{47}{18} + \frac{30}{30}$, czyli ok. 3,61 etatu przeliczeniowego.

Tę samą liczbę etatów przeliczeniowych mogą realizować różne liczby osób (zależy to od tego, czy są one pełno- lub niepełnozatrudnione i czy mają godziny ponadwymiarowe), co jednak nie interesuje nas w tym opracowaniu.

Liczba etatów przeliczeniowych odniesiona do liczby uczniów pozwala na zbudowanie wskaźnika, który w syntetyczny sposób charakteryzuje różne aspekty organizacji oświaty, a także umożliwia porównywanie jednostek oświatowych różnej wielkości i rodzajów oraz porównywanie różnych JST.

Zamieszczone poniżej wykresy przedstawiają liczby uczniów przypadających na jeden nauczycielski etat przeliczeniowy. Analizując te wykresy, należy pamiętać, że **im niższa jest liczba uczniów przypadających na etat, tym droższa jest organizacja oświaty**, czyli koszty kształcenia jednego ucznia są wyższe.

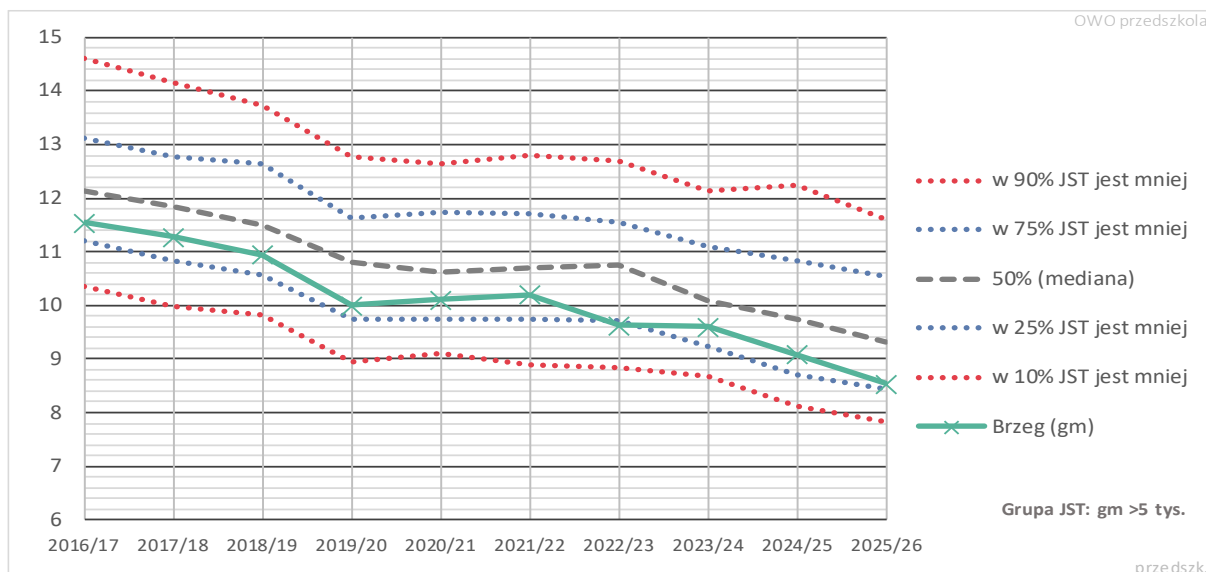
Na wielkości tych wskaźników wpływają przede wszystkim:

- Ramowe plany nauczania (liczby godzin zajęć, ogólne zasady podziałów na grupy itp. parametry ustalane przez ministra edukacji dla poszczególnych rodzajów szkół).
- Liczby uczniów w oddziałach.
- Sposoby podziału oddziałów na grupy i organizacja zajęć międzyoddziałowych.
- Liczby etatów wsparcia (specjalistów, bibliotekarzy, pedagogów, wychowawców w świetlicach itp.).
- Liczby etatów związanych z pomocą psychologiczno-pedagogiczną dla uczniów.

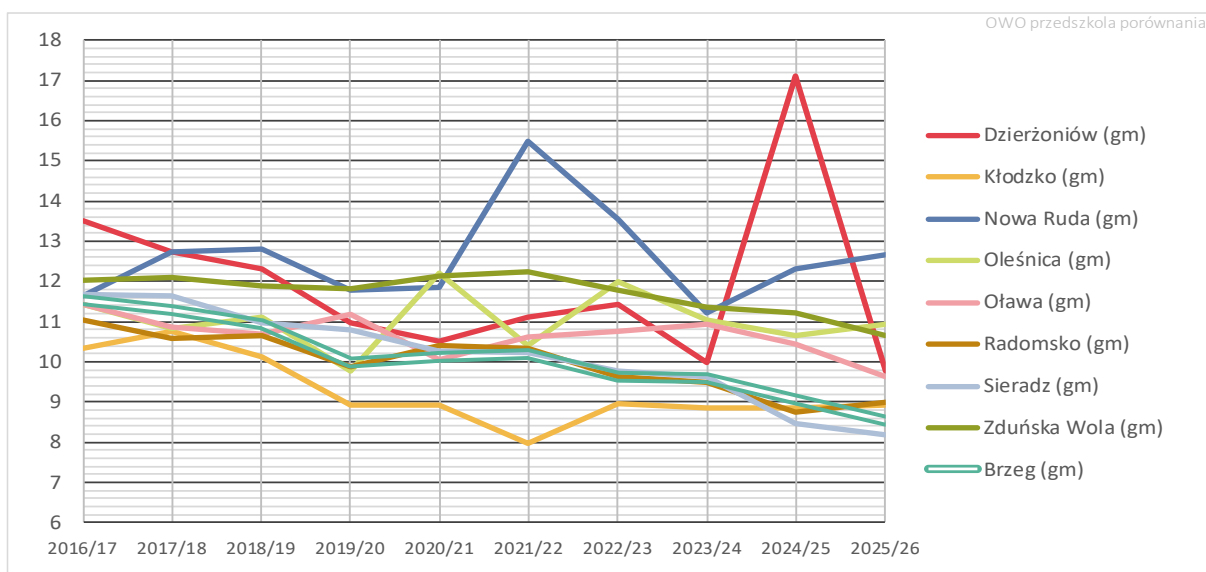
Ze względu na sposób ujęcia zagadnienia w systemie informacji oświatowej, w wyliczeniach służących do przygotowania zestawień przedstawiających sytuację wybranej JST na tle grupy porównawczej pomijamy etaty urlopów dla poratowania zdrowia oraz etaty wynikające z innych przyczyn, które powodują, że nauczyciel w ogóle nie prowadzi zajęć (np. urlopów związkowych).

Na wykresie 25 przedstawiamy liczbę wychowanków przypadających na jeden nauczycielski etat przeliczeniowy w przedszkolach i oddziałach przedszkolnych w szkołach podstawowych. Wartość tego wskaźnika jest w Brzegu niska na tle grupy porównawczej, co oznacza, że przedszkola są drogo zorganizowane.

Wykres 25. Liczba wychowanków przypadająca na jeden nauczycielski etat przeliczeniowy w przedszkolach, oddziałach przedszkolnych w SP i innych formach wychowania przedszkolnego – miasto Brzeg na tle podobnych JST

Wykres 26. Liczba wychowanków przypadających na jeden nauczycielski etat przeliczeniowy w przedszkolach – miasto Brzeg w porównaniu z wybranymi JST

Na kolejnym wykresie przedstawiamy zmiany liczby uczniów przypadających na jeden nauczycielski etat przeliczeniowy w szkołach podstawowych i gimnazjach (w przeszłości). Wartość tego wskaźnika od lat nie zmienia się istotnie i jest typowa na tle podobnych miast. Oznacza to, że szkoły podstawowe w Brzegu są – z ekonomicznego punktu widzenia – zorganizowane typowo.

Wykres 27. Liczba uczniów przypadających na jeden nauczycielski etat przeliczeniowy w ogólnodostępnych szkołach podstawowych i gimnazjach dla dzieci i młodzieży – miasto Brzeg na tle podobnych JST

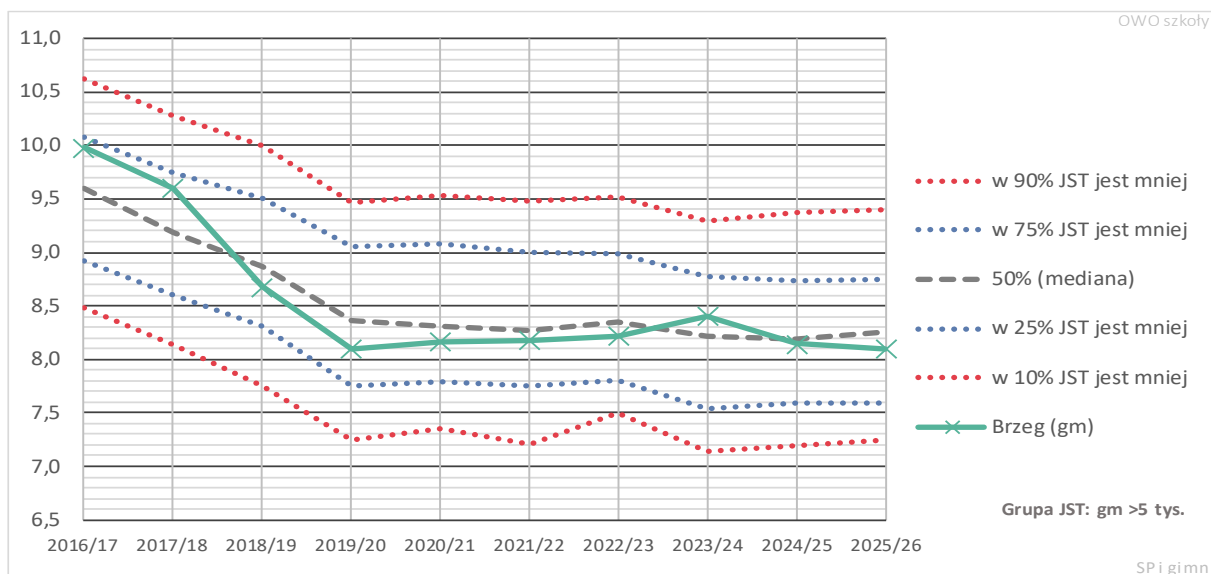
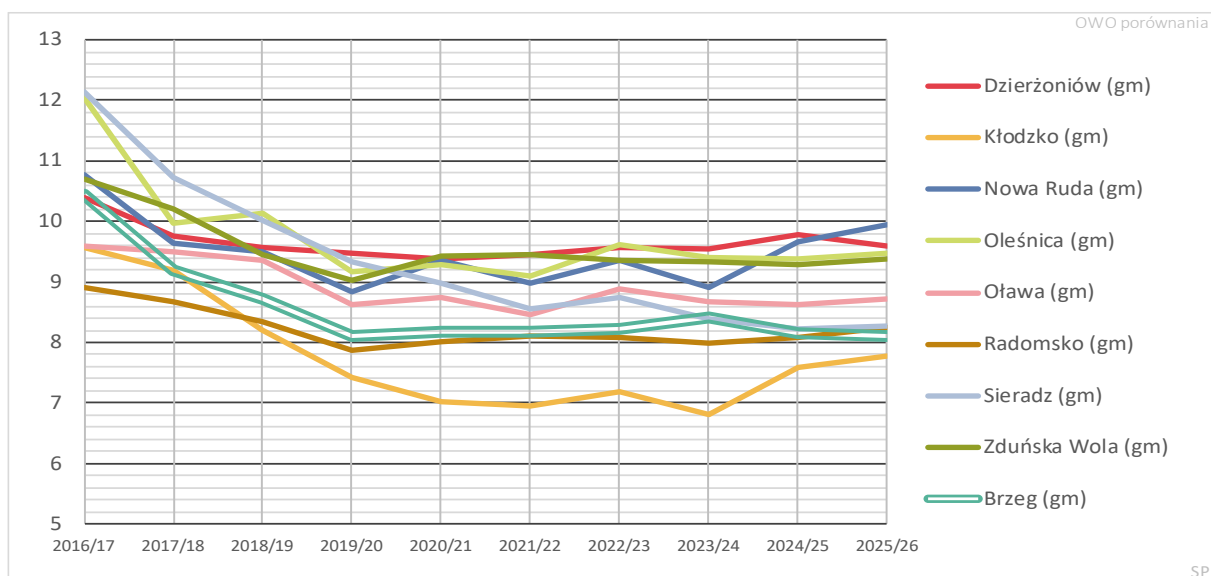

Tabela 16. Liczba uczniów przypadających na jeden nauczycielski etat przeliczeniowy w szkołach podstawowych – w porównaniu z wybranymi JST

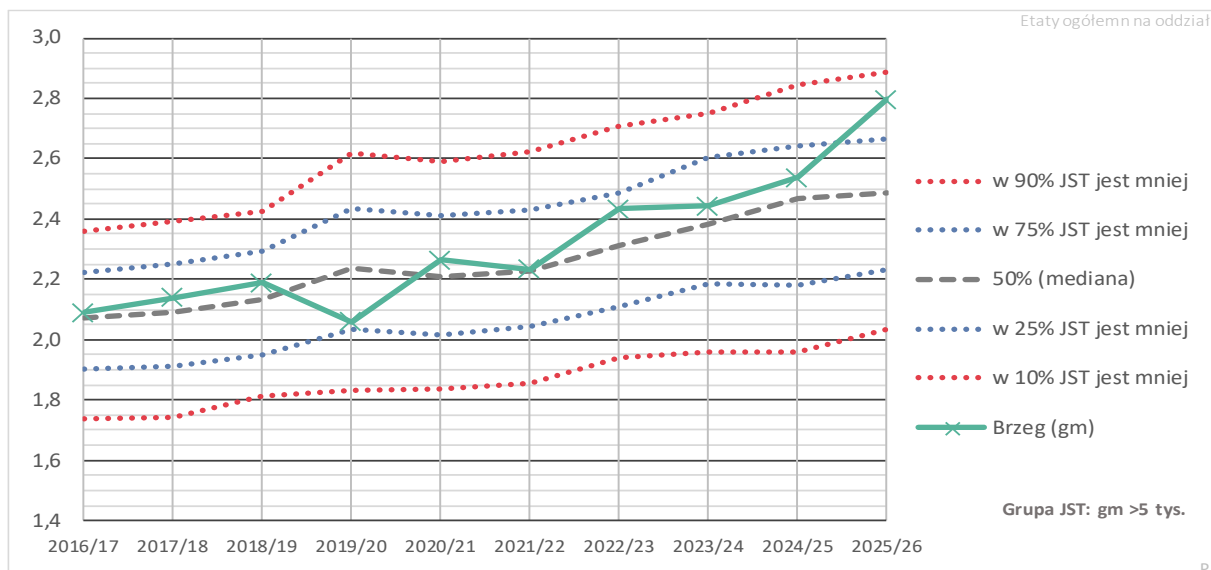

5.1. Oddziały a etaty nauczycieli w przedszkolach

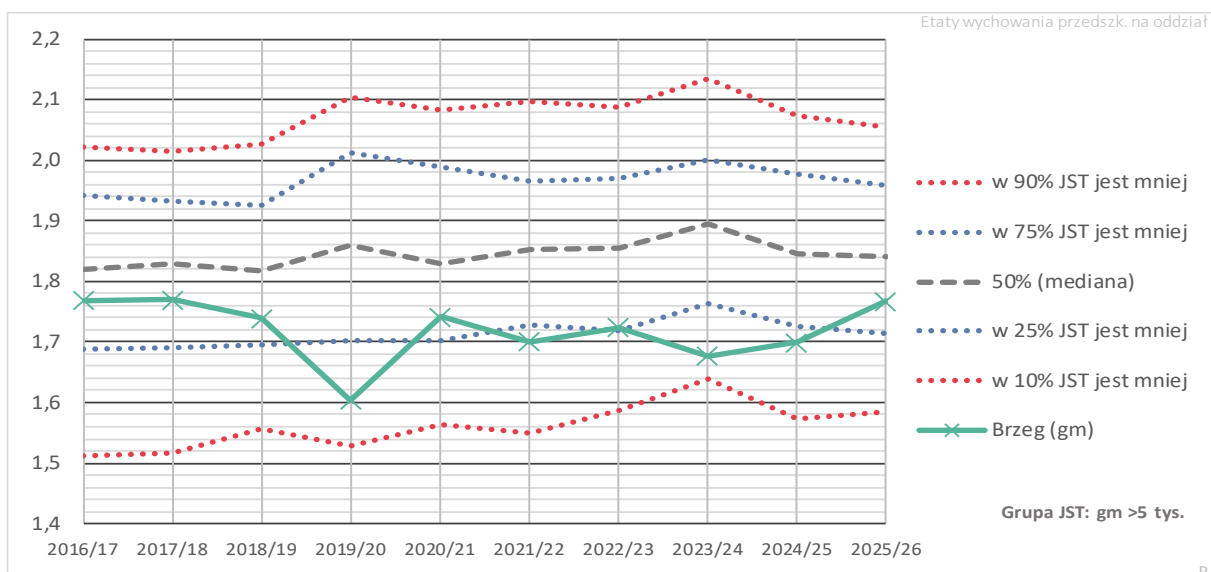
Wykresy w tym podrozdziale przedstawiają łączne liczby etatów nauczycielskich przypadających na jeden oddział w przedszkolach. Wartość tego wskaźnika jest znacznie wyższa od mediany grupy porównawczej.

Stosunkowo niska jest natomiast liczba etatów wychowania przedszkolnego na oddział. Oznacza to, że wysokie koszty organizacji przedszkoli wynikają głównie z dużej liczby etatów dodatkowych.

Wykres 28. Łączna liczba etatów nauczycielskich przypadających na jeden oddział w przedszkolu – miasto Brzeg na tle podobnych JST

Wykres 29. Liczba etatów wychowania przedszkolnego przypadających na jeden oddział w przedszkolu – miasto Brzeg na tle podobnych JST

5.2. Uczniowie na etat nauczyciela w poszczególnych jednostkach oświatowych prowadzonych przez miasto

W poniższej tabeli przedstawiamy liczby uczniów i/lub dzieci przedszkolnych przypadających na jeden etat nauczyciela w poszczególnych jednostkach oświatowych miasta Brzeg.

Takie zestawienie pozwala uświadomić sobie wyraźnie różnice kosztów kształcenia w różnych placówkach.

Tabela 17. Liczby uczniów/dzieci przypadających na jeden etat nauczyciela w poszczególnych jednostkach oświatowych

Jednostka	Liczba dzieci/uczniów na etat
PSP 1	7,4
PSP 3	8,2
PSP 5	9,3
PSP 6	8,7
PSP 8	8,2
PP 1	8,2
PP 2	7,1
PP 3	9,2
PP 4	9,7
PP 5	8,4
PP 6	8,6
PP 7	4,2
PP 8	7,4
PP 10	10,9
PP 11	10,9
Razem	8,4

6. Zmiany w organizacji przedszkoli

Niniejszy rozdział obejmuje ogólnodostępne przedszkola funkcjonujące na terenie miasta Brzeg.

W całym badanym okresie w Brzegu niezmiennie funkcjonowało dziesięć przedszkoli, dla których organem prowadzącym jest JST.

W mieście funkcjonują również placówki wychowania przedszkolnego prowadzone przez inne podmioty niż JST – od 2016/17 są to niezmiennie dwa przedszkola.

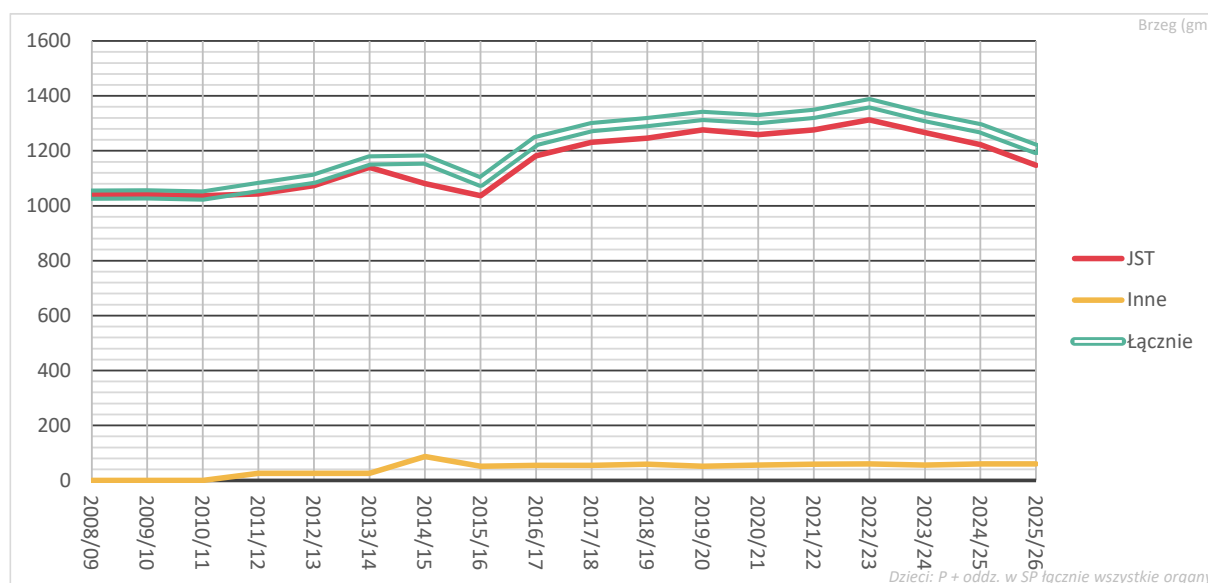
Przedstawione tutaj informacje opierają się na danych z systemu informacji oświatowej i opisują stany z 30 września, przy czym dane dotyczące roku 2026/27 pochodzą z majowych arkuszy organizacyjnych.

6.1. Wychowankowie przedszkoli

W roku 2025/26 przedszkola z terenu miasta Brzeg opiekowały się 1207 dziećmi (z czego 1147 uczęszczało do placówek gminnych). Jak widać na wykresie 33, od 2022/23 liczba wszystkich dzieci przedszkolnych co roku jest niższa.

Na rok szkolny 2026/27 placówki gminne przyjęły 1061 dzieci, czyli 86 dzieci mniej niż rok wcześniej.

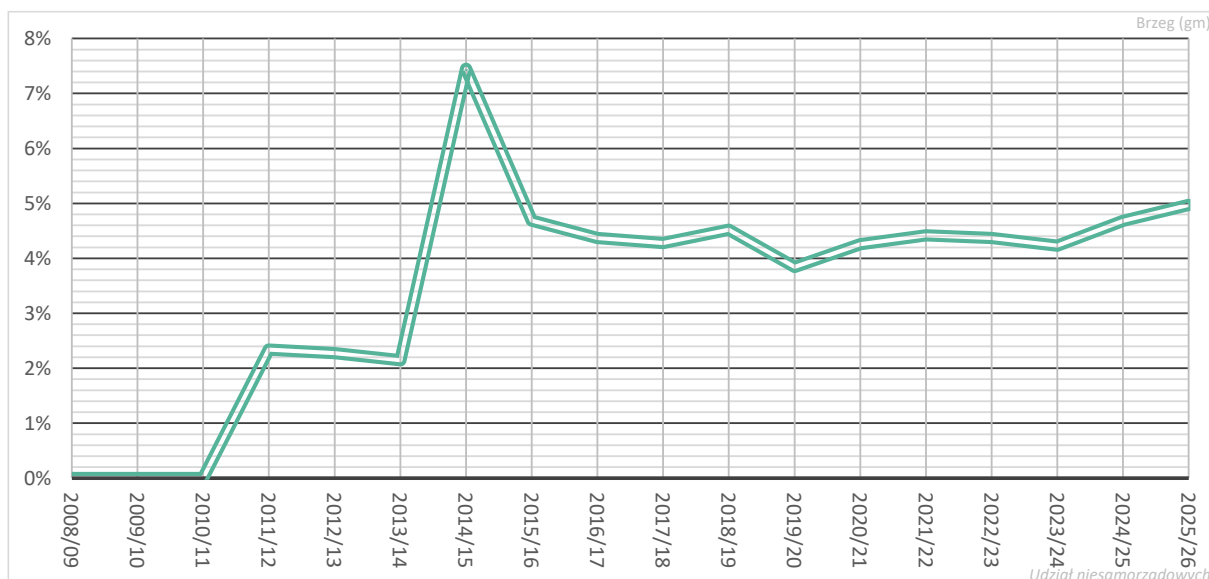
Wykres 30. Liczby wychowanków przedszkoli na terenie miasta Brzeg w podziale na jednostki prowadzone przez JST oraz inne organy prowadzące

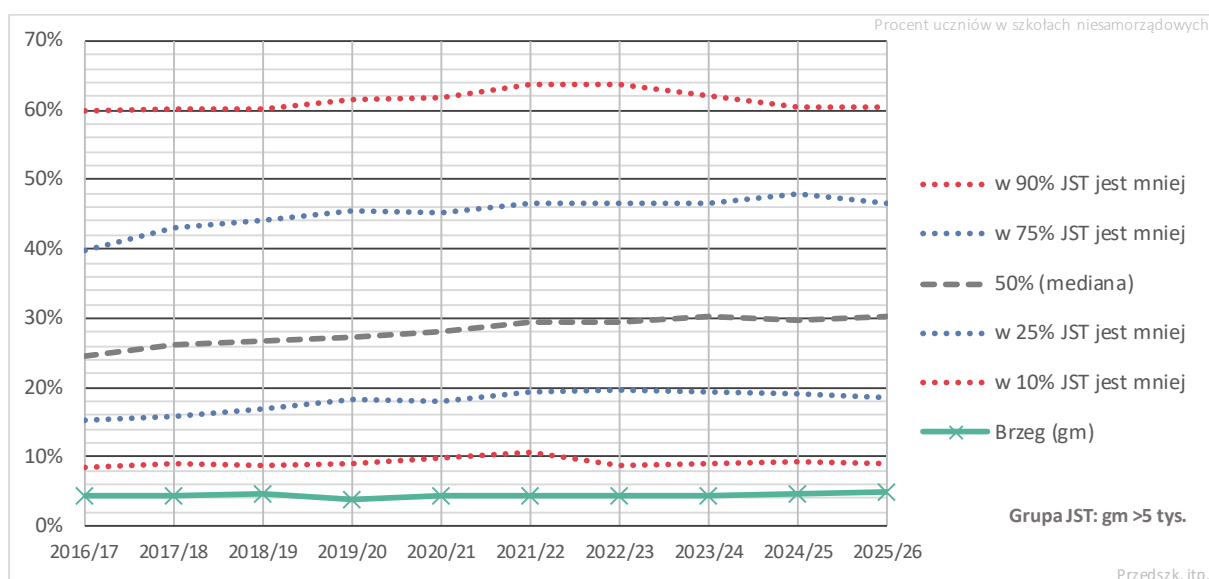
6.2. Jednostki niesamorządowe

Od 2016/17 na terenie Brzegu niezmiennie funkcjonują dwa niesamorządowe przedszkola. Mniej więcej co dwudzieste dziecko uczęszczające do przedszkola korzysta z jednego z nich. Jak wynika z wykresu 32, Brzeg należy do 10% miast z grupy porównawczej z najniższym udziałem wychowanków przedszkoli i oddziałów przedszkolnych w szkołach podstawowych prowadzonych przez organy inne niż JST w ogólnej liczbie przedszkolaków.

Wykres 31. Wychowankowie placówek wychowania przedszkolnego prowadzonych przez organy inne niż JST jako procent wszystkich przedszkolaków

Wykres 32. Udział wychowanków przedszkoli i oddziałów przedszkolnych w szkołach podstawowych prowadzonych przez organy inne niż JST w ogólnej liczbie przedszkolaków – miasto Brzeg na tle podobnych JST

6.3. Przedszkola prowadzone przez samorząd

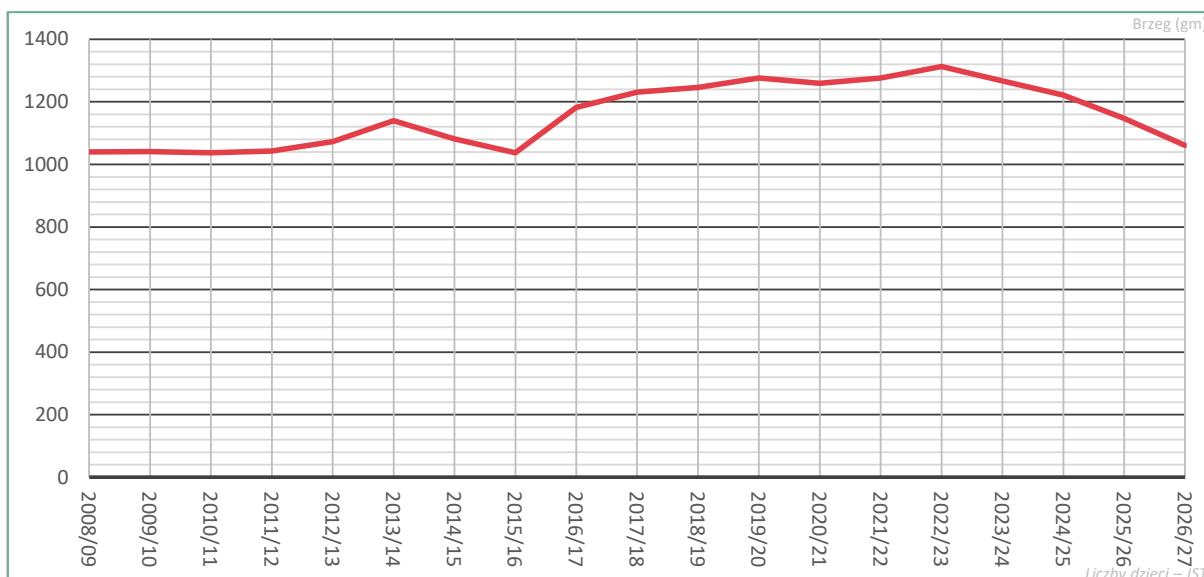
6.3.1. Wychowankowie przedszkoli prowadzonych przez samorząd

W roku 2025/26 przedszkola prowadzone przez miasto Brzeg opiekowały się 1147 dziećmi. W roku szkolnym 2026/27 placówki gminne planują prowadzić zajęcia dla 1061 dzieci, czyli 86 dzieci mniej.

Jak widać na wykresie 33, od 2022/23 liczba wszystkich dzieci przedszkolnych co roku jest niższa. W 2026/27 osiąga podobnie niską wartość jak w roku 2015/16, gdy

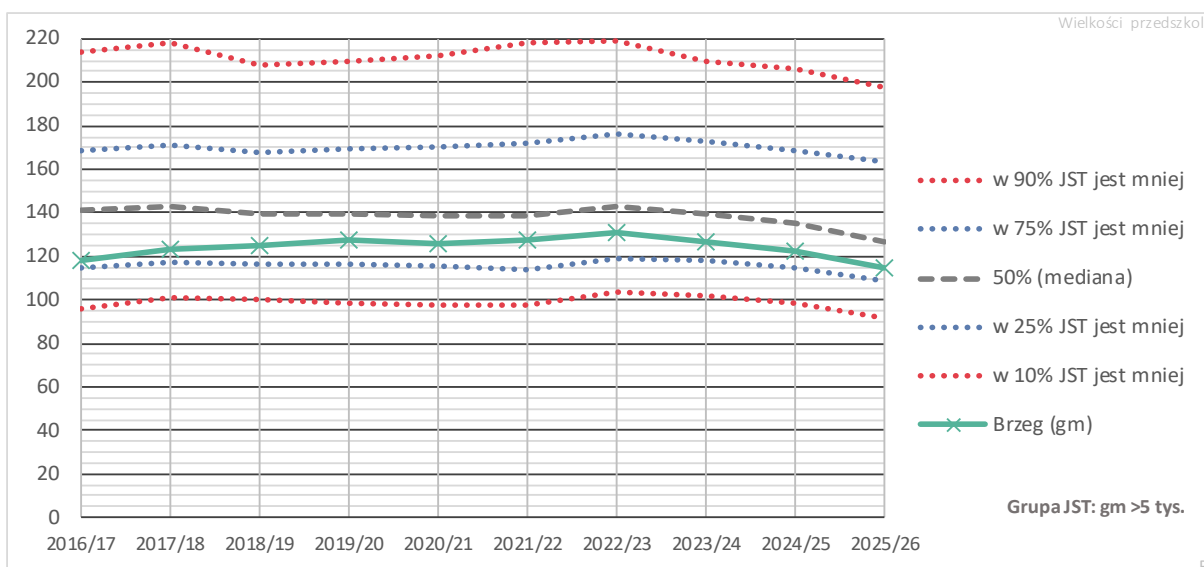
za sprawą zmiany przepisów, dzieci sześćioletnie opuściły przedszkola, a rozpoczęły naukę w szkołach podstawowych.

Wykres 33. Liczby wychowanków przedszkoli prowadzonych przez miasto Brzeg

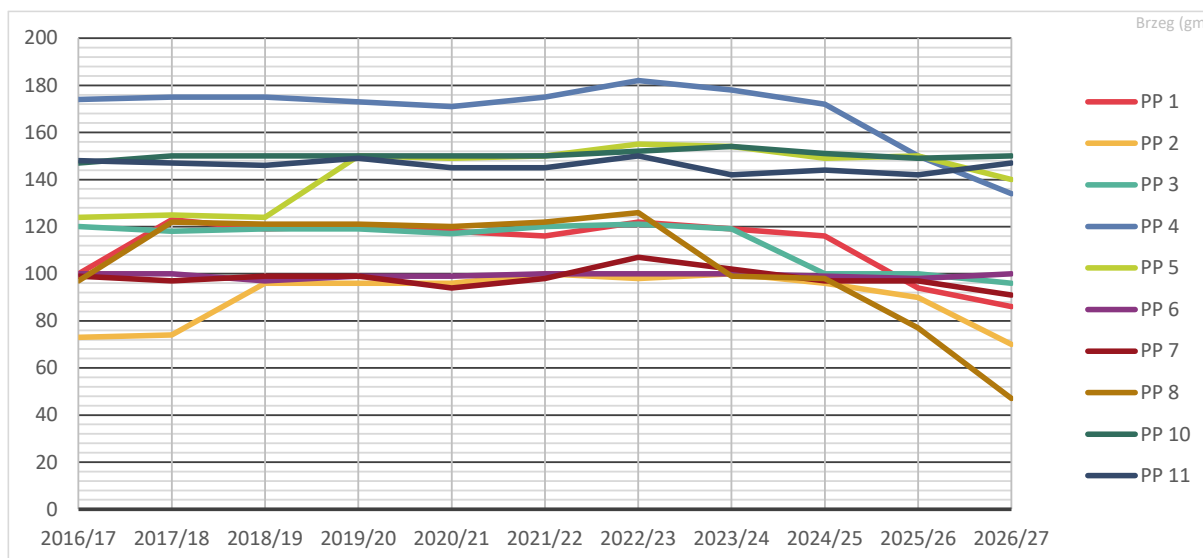

Średnia wielkość miejskiego przedszkola plasuje się poniżej mediany wyliczonej dla grupy porównawczej (wykres 34), przy czym poszczególne przedszkola różnią się wielkością, co pokazuje wykres 35.

Wykres 34. Liczba wychowanków przypadających na jedno przedszkole samorządowe – miasto Brzeg na tle podobnych JST

Wykres 35. Liczby wychowanków w poszczególnych przedszkolach

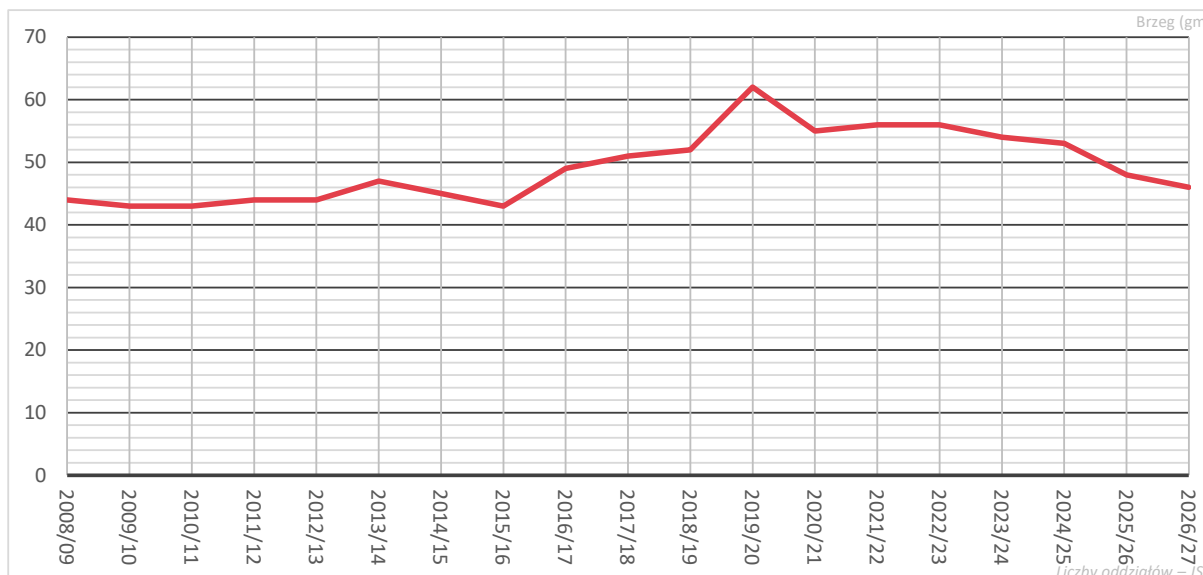

6.3.2. Oddziały w przedszkolach prowadzonych przez samorząd

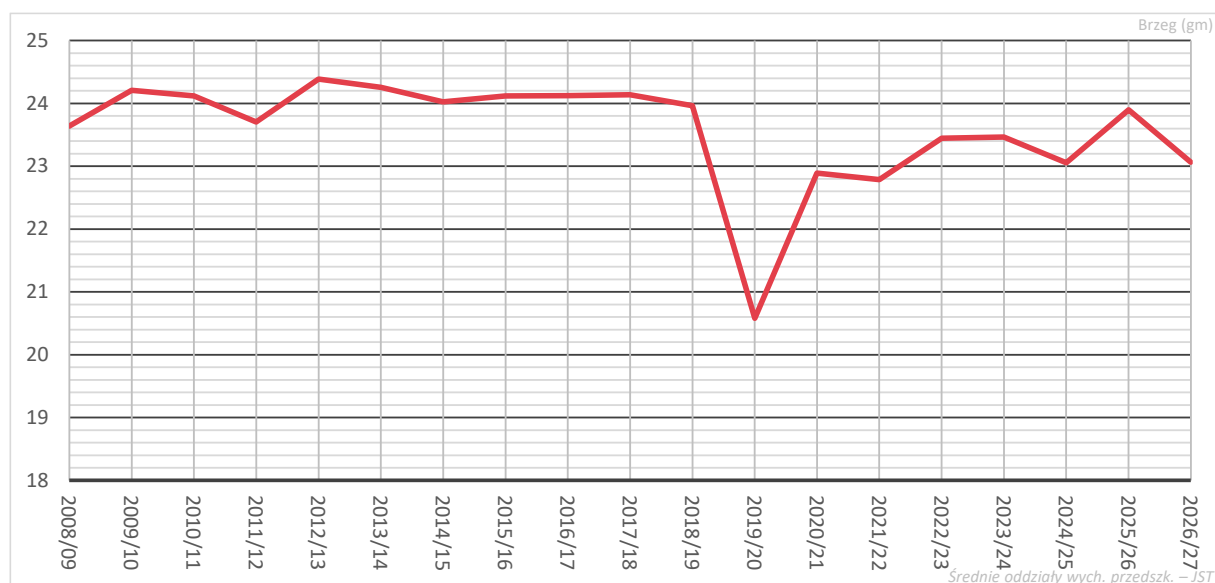
Wykres 36 przedstawia zmiany liczb oddziałów przedszkolnych, a wykresy 37-39 ilustrują zmiany średnich wielkości tych oddziałów, w tym na tle porównawczej grupy samorządów.

Inaczej niż w większości podobnych samorządów w roku szkolnym 2025/26 średnia wielkość oddziału przedszkolnego w Brzegu zwiększyła się, ale w kolejnym roku ponownie zmalała.

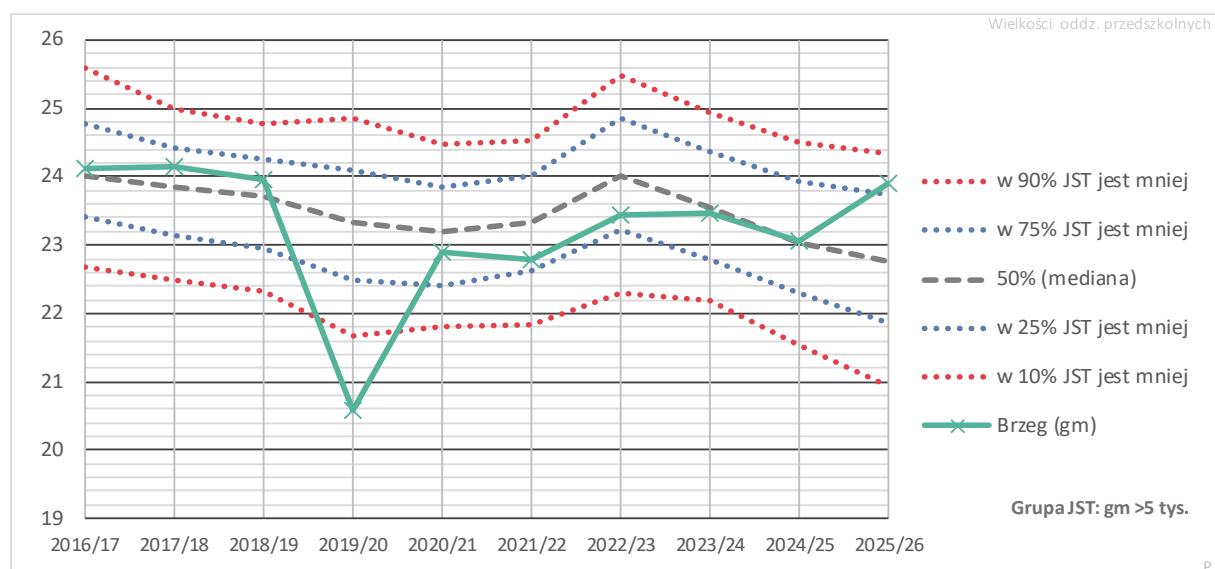
Wykres 36. Liczba oddziałów przedszkolnych

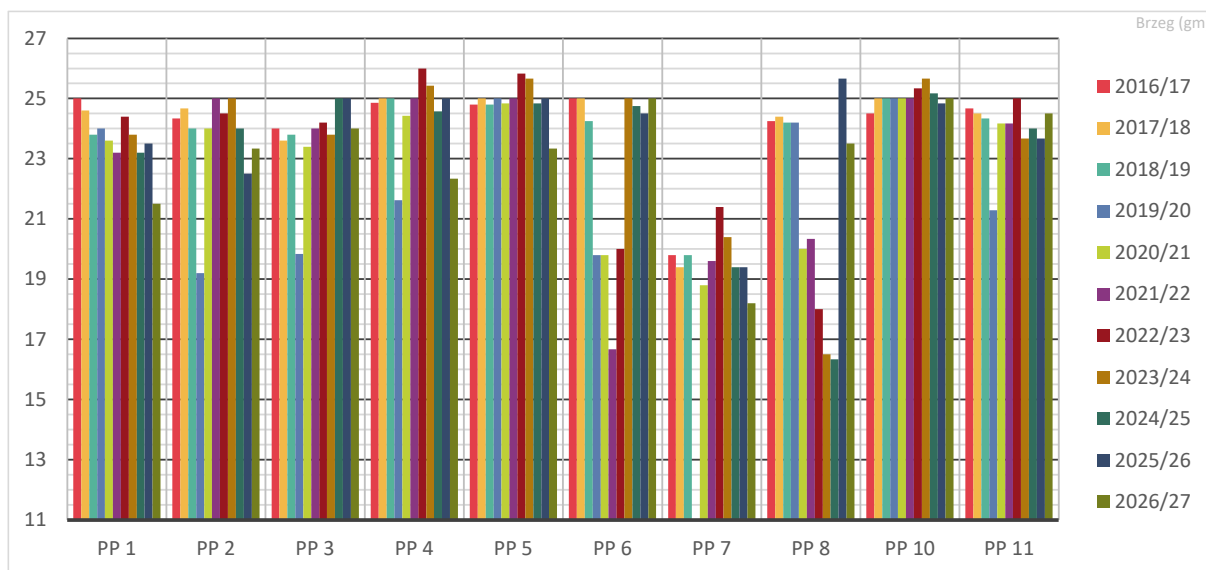
Wykres 37. Średnia wielkość oddziału przedszkolnego

Wykres 38. Średnia wielkość oddziału w przedszkolu – miasto Brzeg na tle podobnych JST

Wykres 39. Średnie wielkości oddziałów w poszczególnych przedszkolach

7. Zmiany w organizacji szkół

Niniejszy rozdział obejmuje ogólnodostępne szkoły dla dzieci i młodzieży funkcjonujące na terenie miasta Brzeg, czyli szkoły podstawowe oraz dawne gimnazja.

Przedstawione tutaj informacje opierają się na danych z systemu informacji oświatowej i opisują stany z 30 września, przy czym dane dotyczące roku 2026/27 pochodzą z majowych arkuszy organizacyjnych.

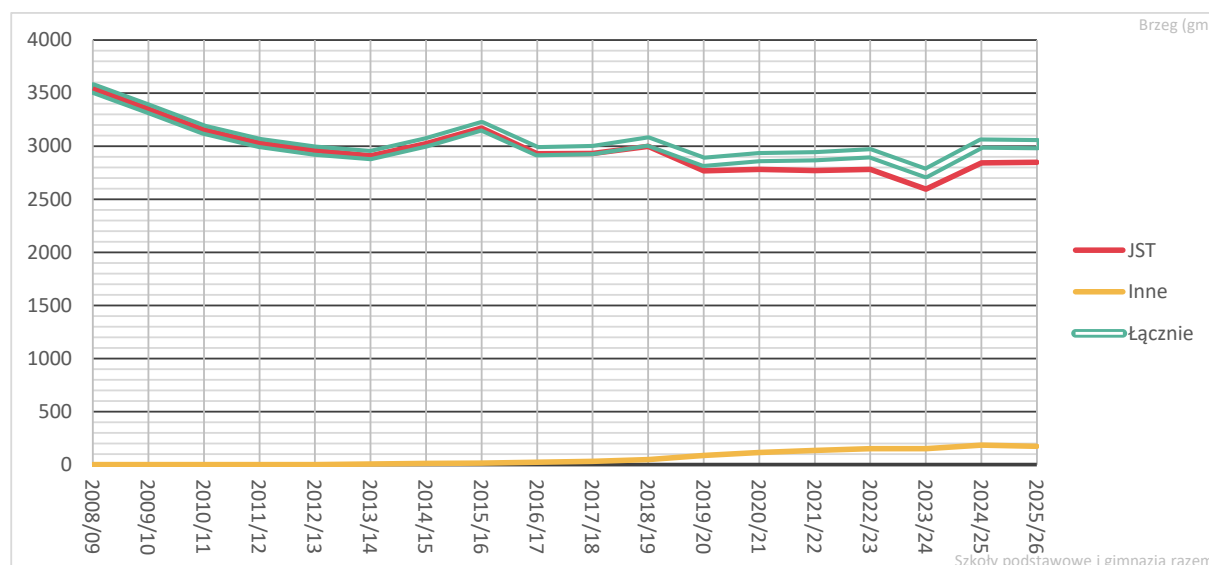
7.1. Szkoły podstawowe i gimnazja

Na początku prezentowanego okresu do szkół sześcioklaszki gminnego, czyli SP i gimnazjów na terenie miasta Brzeg, uczęszczało ponad 3500 uczniów. Obecnie w ośmioletnich szkołach podstawowych uczy się około 3000 osób.

Na wykresie 40, który przedstawia zmiany łącznej liczby uczniów ogólnodostępnych szkół dla dzieci i młodzieży, widzimy oprócz zmian wynikających z czynników demograficznych:

- zawirowanie w latach 2014/15-2016/17 (najpierw wzrost liczby uczniów, potem spadek) odzwierciedlające efekty reformy dotyczącej wieku rozpoczęcia obowiązkowego szkolnego,
- spadek liczby uczniów w roku 2019/20 (spowodowany reformą systemu oświaty likwidującą gimnazja, w wyniku której skrócony został okres uczęszczania uczniów do miejskich szkół z dziewięciu do ośmiu lat),
- zawirowanie liczby uczniów w latach 2022/23-2024/25 spowodowane zakończeniem edukacji w szkole podstawowej przez dwa zwiększone roczniki i jeden zmniejszony (czyli dzieci, które rozpoczęły pierwszą klasę w latach 2014/15-2016/17).

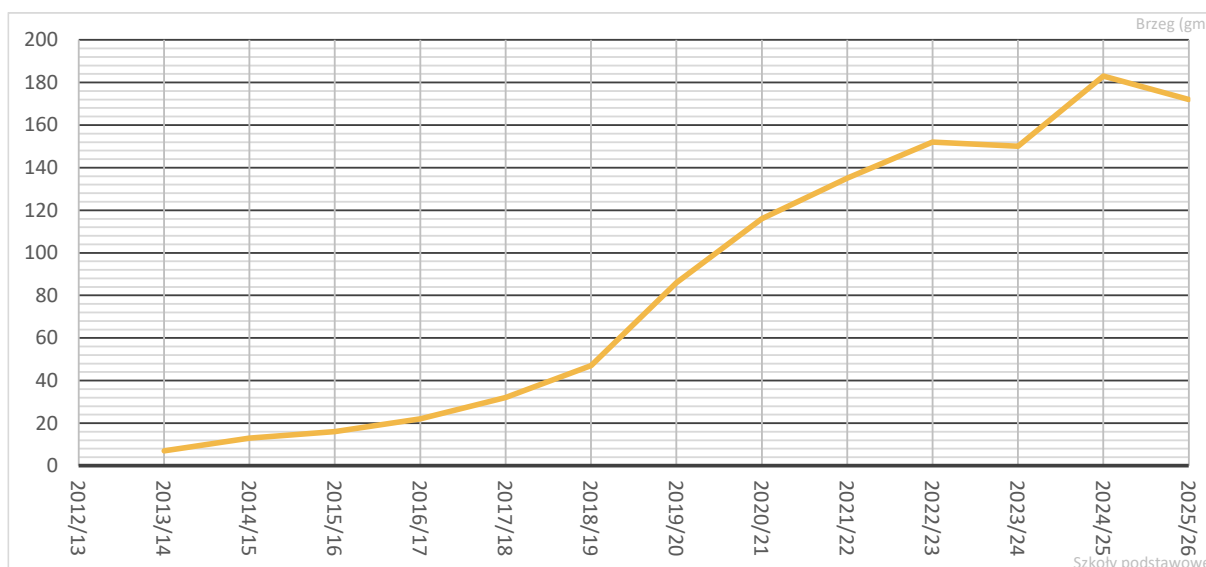
Wykres 40. Łączna liczba uczniów szkół podstawowych i gimnazjów prowadzonych w podziale na jednostki prowadzone przez JST oraz inne podmioty

7.2. Jednostki niesamorządowe

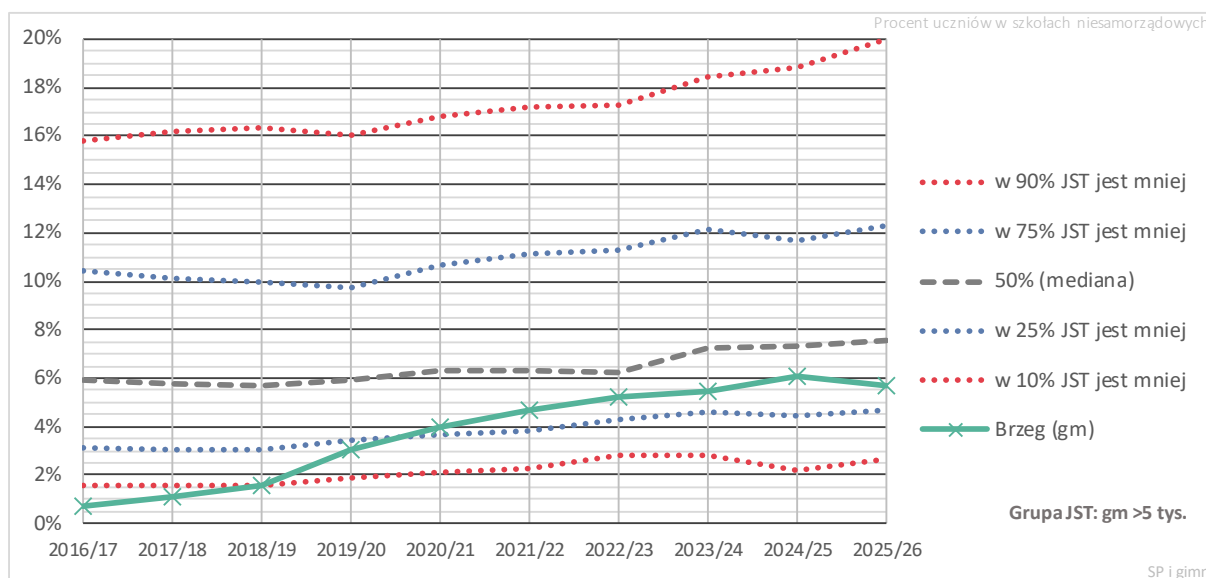
W okresie objętym badaniem na terenie miasta Brzeg funkcjonowała jedna niepubliczna szkoła podstawowa prowadzona przez stowarzyszenie. Pierwsi uczniowie rozpoczęli w niej naukę w roku szkolnym 2013/14.

Wykres 41. Uczniowie szkoły podstawowej prowadzonej przez inny organ niż JST

W grupie podobnych samorządów udział liczby uczniów szkół niesamorządowych w ogólnej liczbie uczniów (SP i dawniej również gimnazjów) wynosi przeciętnie ok. 7,5%.

Wykres 42. Udział uczniów niesamorządowych SP i gimnazjów w ogólnej liczbie uczniów takich szkół – miasto Brzeg na tle podobnych JST

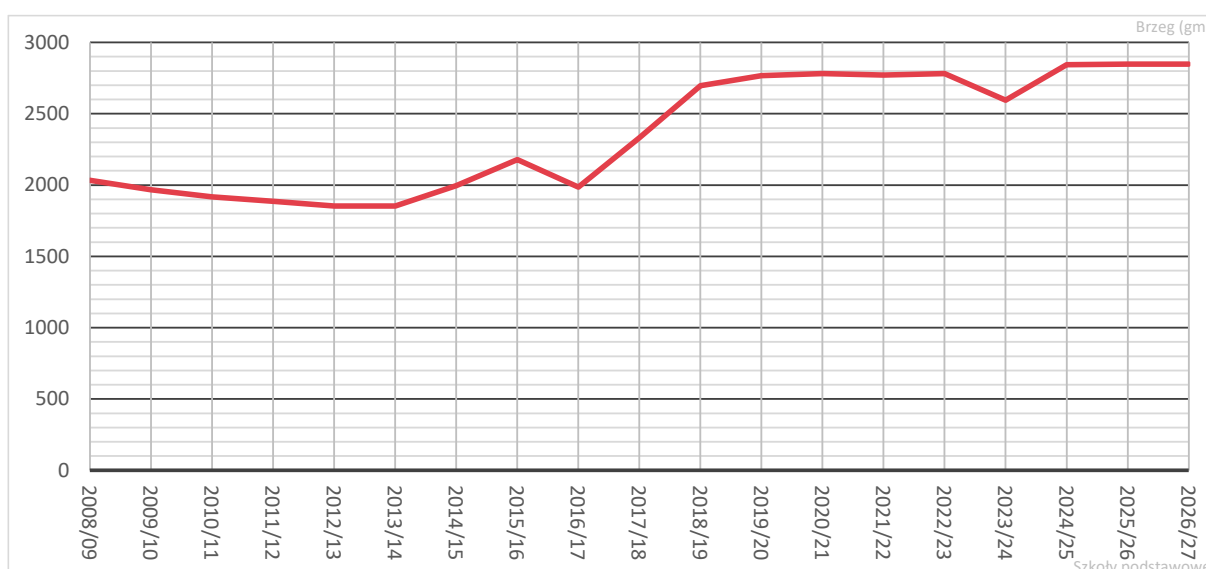

7.3. Szkoły podstawowe prowadzone przez samorząd

7.3.1. Uczniowie szkół podstawowych

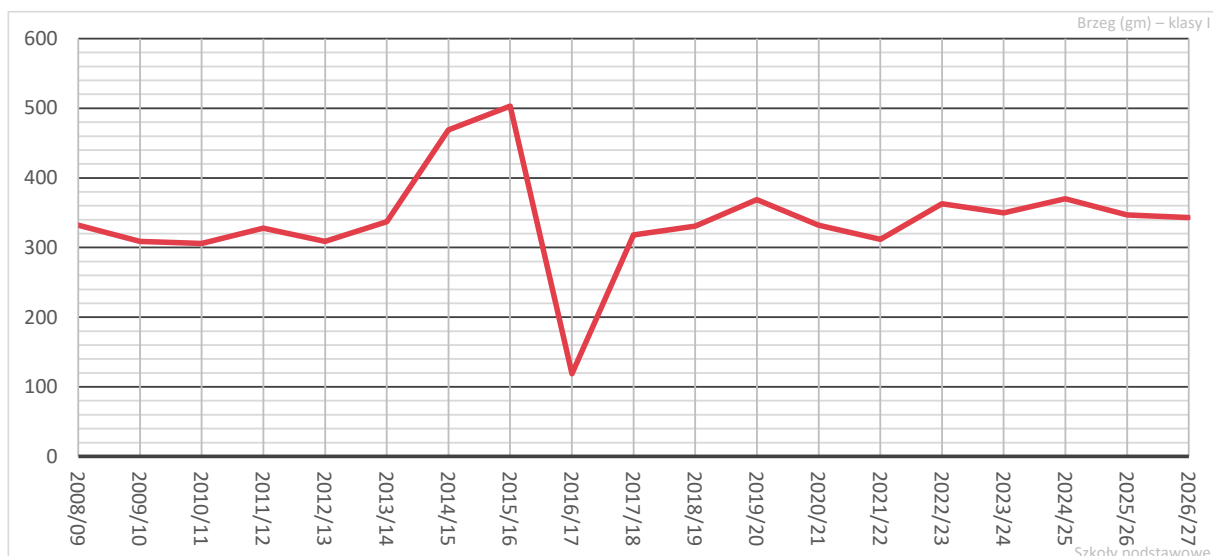
Na przestrzeni badanego okresu widoczny jest przyrost liczby uczniów szkół podstawowych w latach 2014/15-2015/16. Jego przyczyną jest reforma zmieniająca wiek rozpoczęcia obowiązku szkolnego i przyjęcie sześciolatków do szkół. Drugi przyrost pojawia się na wykresie w latach 2017/18-2018/19. Jest to konsekwencja reformy likwidującej gimnazja, która jednocześnie wydłużyła naukę w SP z sześciu do ośmiu lat. Na wartości w latach 2022/23-2024/25 wpłynęły odejścia ze szkół podstawowych tych roczników, które przyszły do szkół w latach zawirowań wokół wieku rozpoczęcia obowiązku szkolnego oraz napływ dzieci związany z wojną w Ukrainie. Pomijając te okresy, liczba uczniów szkół podstawowych w Brzegu odzwierciedla zachodzące zmiany demograficzne.

Wykres 43. Łączna liczba uczniów szkół podstawowych prowadzonych przez JST

Na wykresie 44 prezentowana jest liczba uczniów klas pierwszych szkół podstawowych. Zdecydowanie wyższe wartości w latach 2014/15-2015/16 i znacznie niższa rok później – to efekt zawirowań w związku z wiekiem rozpoczęcia obowiązku szkolnego, tj. obniżenia go do sześciu lat, a następnie powrotnego podwyższenia do siedmiu. Pozostałe zmiany liczb uczniów widoczne na wykresie są wynikiem czynników demograficznych.

Wykres 44. Łączna liczba uczniów klas pierwszych szkół podstawowych prowadzonych przez JST

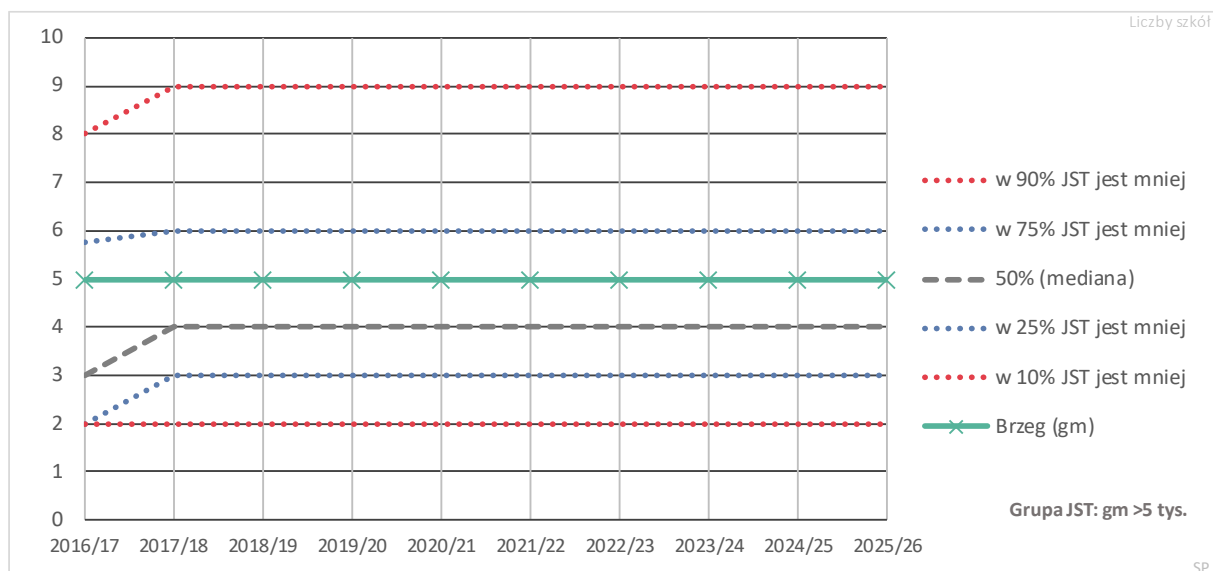

7.3.2. Liczba i wielkości szkół podstawowych

W całym badanym okresie w Brzegu niezmiennie funkcjonuje pięć szkół podstawowych, dla których organem prowadzącym jest JST.

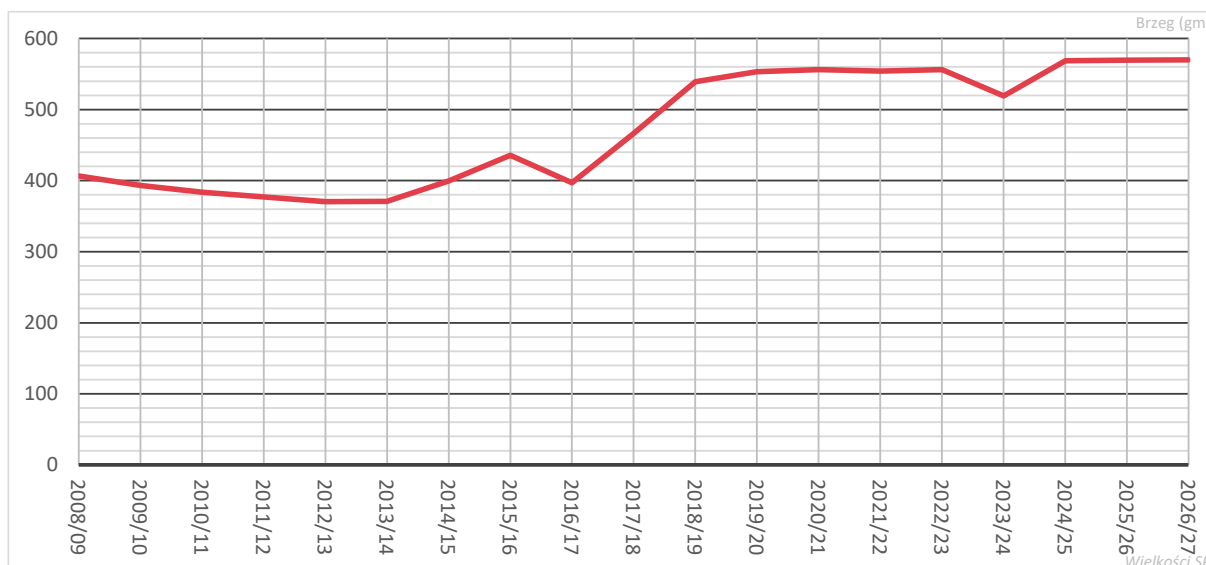
W grupie porównawczej, czyli w gminach miejskich powyżej 5 tys. mieszkańców, mediana wynosi 4 szkoły podstawowe.

Wykres 45. Liczba szkół podstawowych prowadzonych przez samorząd – miasto Brzeg na tle podobnych JST

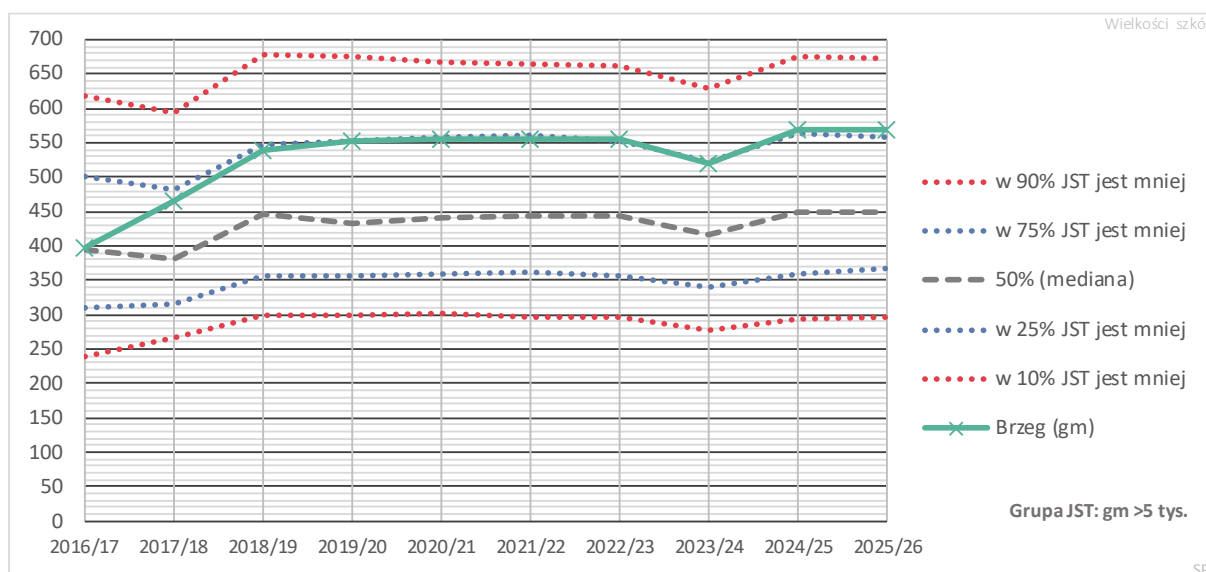

Średnia liczba uczniów przypadających na jedną szkołę prowadzoną przez miasto od kilku lat mieści się w przedziale 520-570, co obecnie plasuje miasto pośród około 25% podobnych miast o równie wysokich średnich liczebnościach szkół (wykres 47).

Wykres 46. Liczba uczniów przypadających na jedną szkołę podstawową prowadzoną przez JST

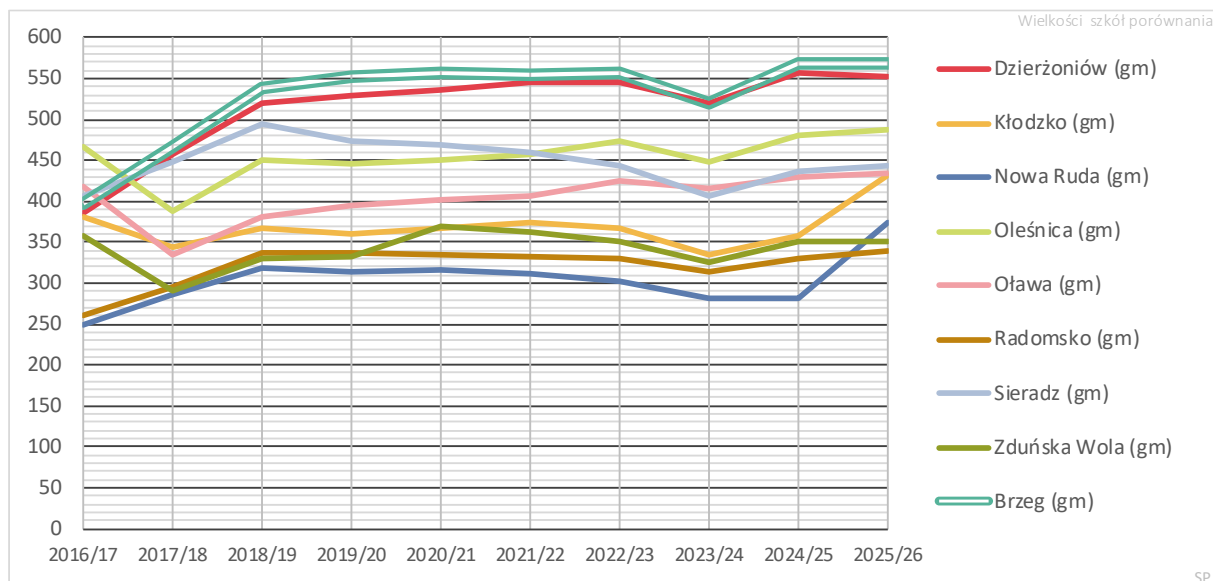

Wykres 47. Liczba uczniów przypadających na jedną szkołę podstawową prowadzoną przez samorząd – miasto Brzeg na tle podobnych JST

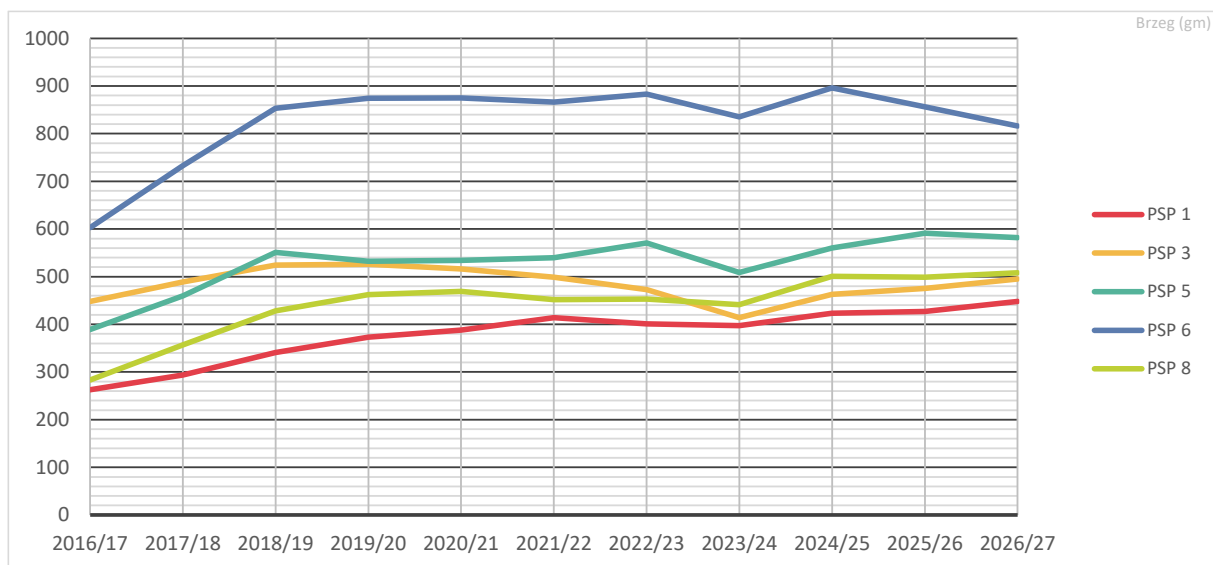

W mniejszej grupie porównawczej, zawierającej wybrane gminy miejskie podobne do Brzegu pod względem liczby mieszkańców, jak i nieodległe geograficznie, Brzeg wyróżnia się jako samorząd o najwyższej średniej wielkości szkoły podstawowej.

Wykres 48. Liczba uczniów przypadających na jedną szkołę podstawową prowadzoną przez samorząd – miasto Brzeg w porównaniu z wybranymi JST

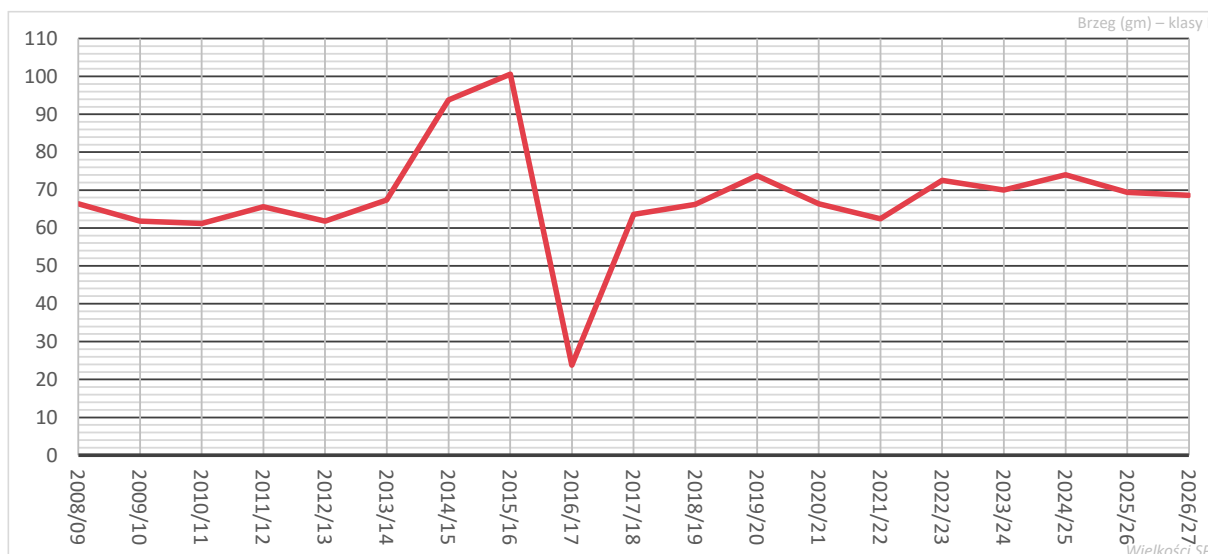

Wykres 49. Liczby uczniów w poszczególnych szkołach podstawowych

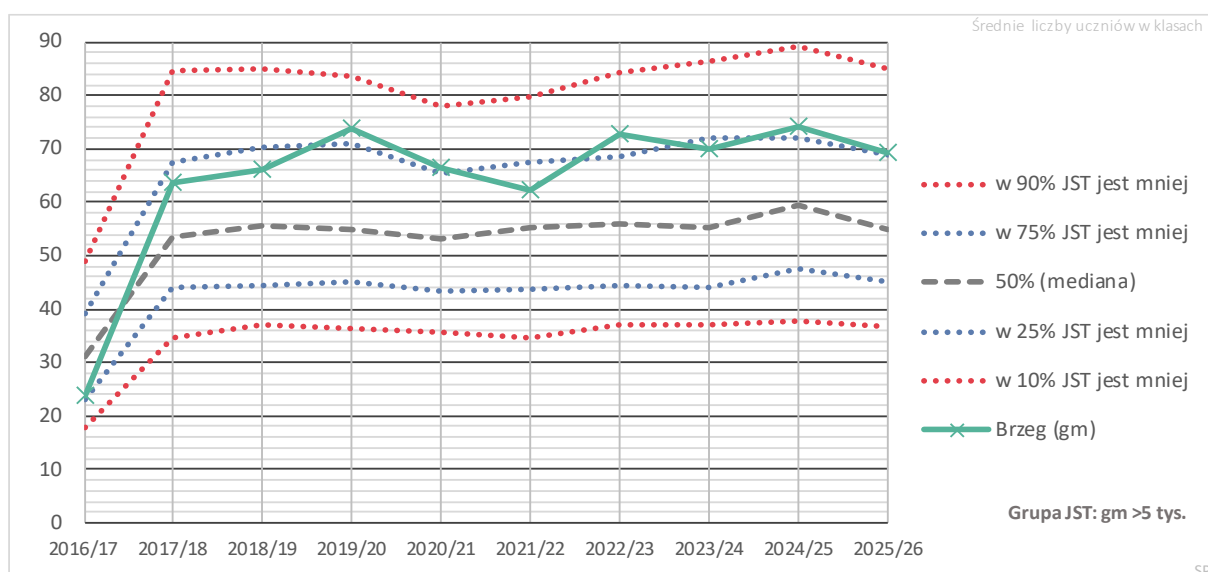

Pod względem liczby uczniów klas pierwszych przypadających na jedną szkołę podstawową miasto Brzeg lokuje się wyżej niż przeciętny samorząd z grupy porównawczej (wykres 51).

Wykres 50. Liczba uczniów klas pierwszych przypadających na jedną szkołę podstawową prowadzoną przez JST

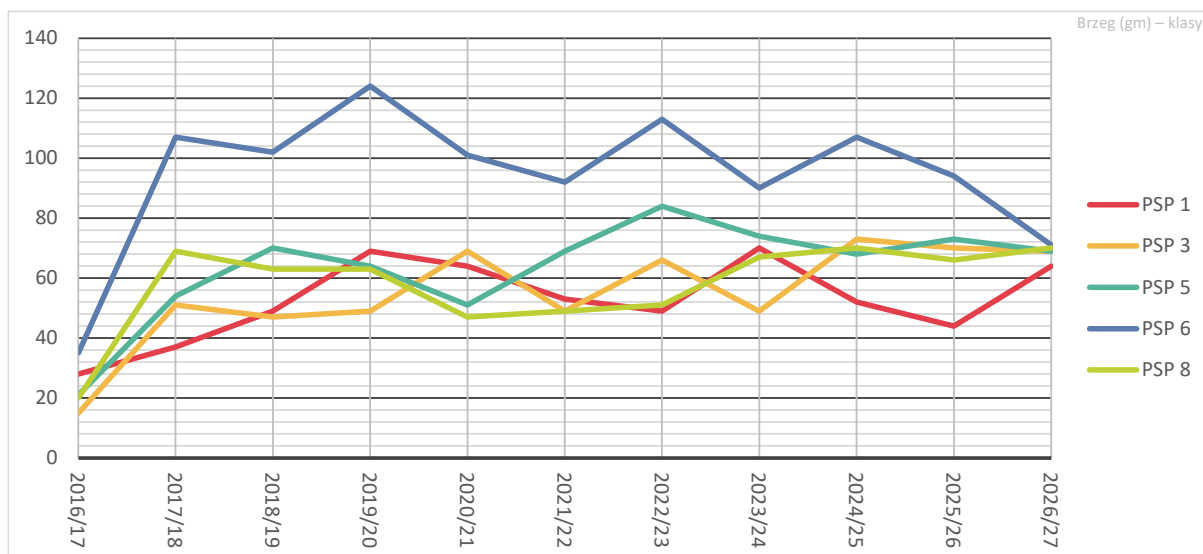

Wykres 51. Liczba uczniów klas pierwszych przypadających na jedną szkołę podstawową prowadzoną przez samorząd – miasto Brzeg na tle podobnych JST

Liczby uczniów w klasach pierwszych (wykres 52) w znacznym stopniu przesądzają o liczbach i wielkościach oddziałów, na które ci uczniowie mogą być podzieleni. Należy bowiem pamiętać, że szkoła podstawowa musi przyjąć wszystkie dzieci zamieszkałe w jej obwodzie, a oddziały klas I-III nie powinny liczyć więcej niż 25 uczniów (z wyjątkiem nielicznych sytuacji przewidzianych przepisami). Dlatego szkoła, która ma wielu uczniów na poziomie klasy pierwszej ma dużą elastyczność organizacyjną, która ułatwia ograniczanie kosztów kształcenia jednego ucznia.

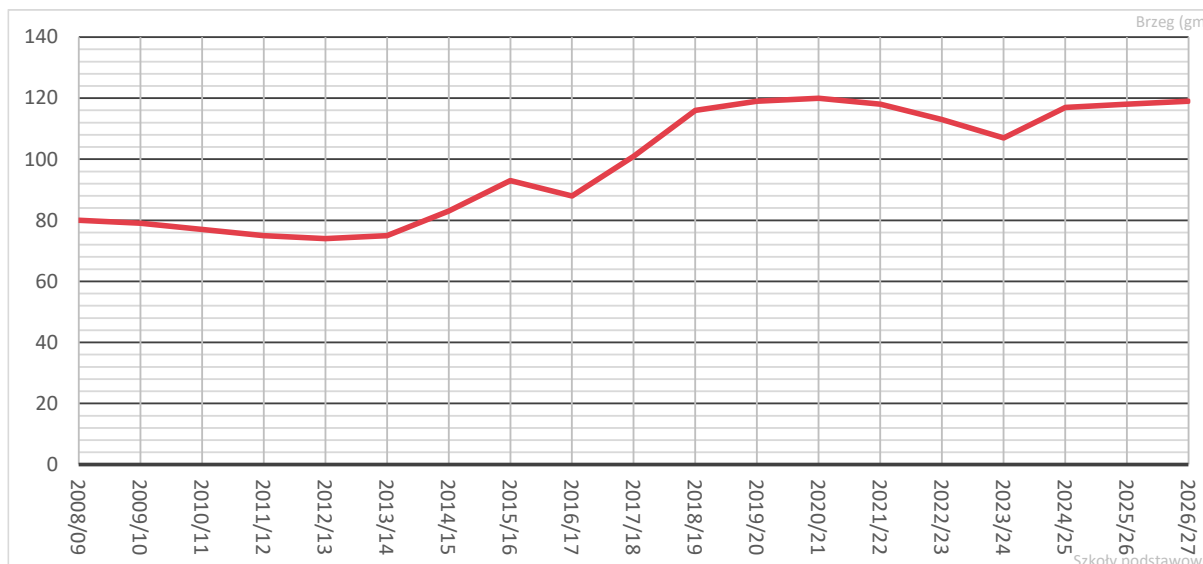
Wykres 52. Liczby uczniów klas pierwszych w poszczególnych szkołach podstawowych

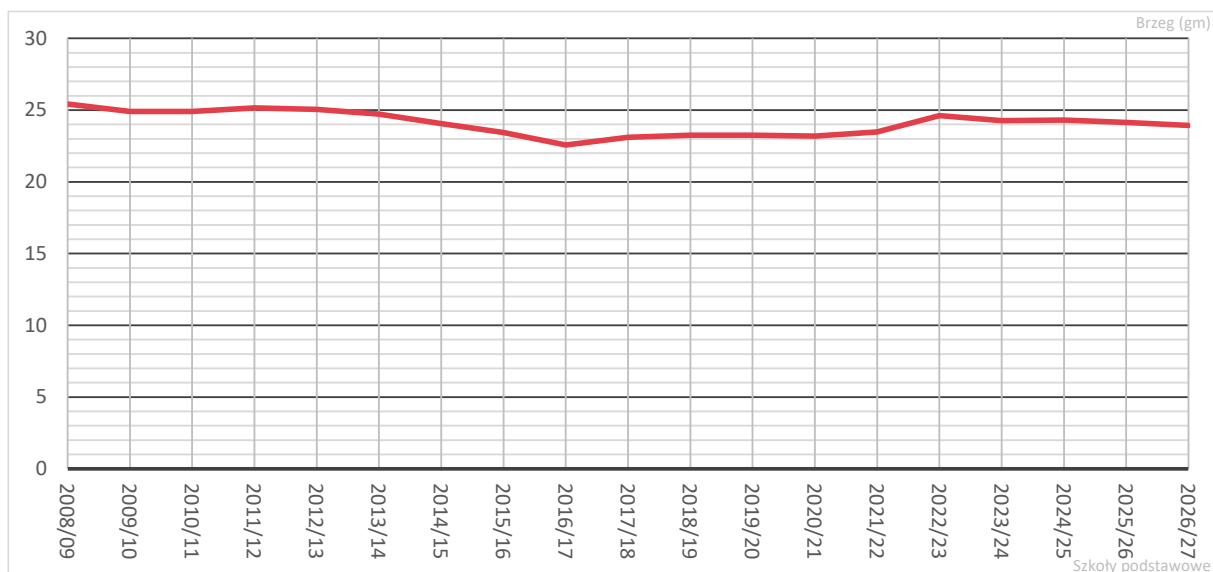
7.3.3. Oddziały w szkołach podstawowych

Wykresy zamieszczone w tym podrozdziale przedstawiają liczby i średnie wielkości oddziałów w całym mieście i w poszczególnych szkołach. Na tle grupy porównawczej Brzeg osiąga bardzo wysokie średnie wielkości oddziałów: zaledwie 10% samorządów z grupy prowadzi oddziały o podobnie wysokich średnich wielkościach (wykres 55).

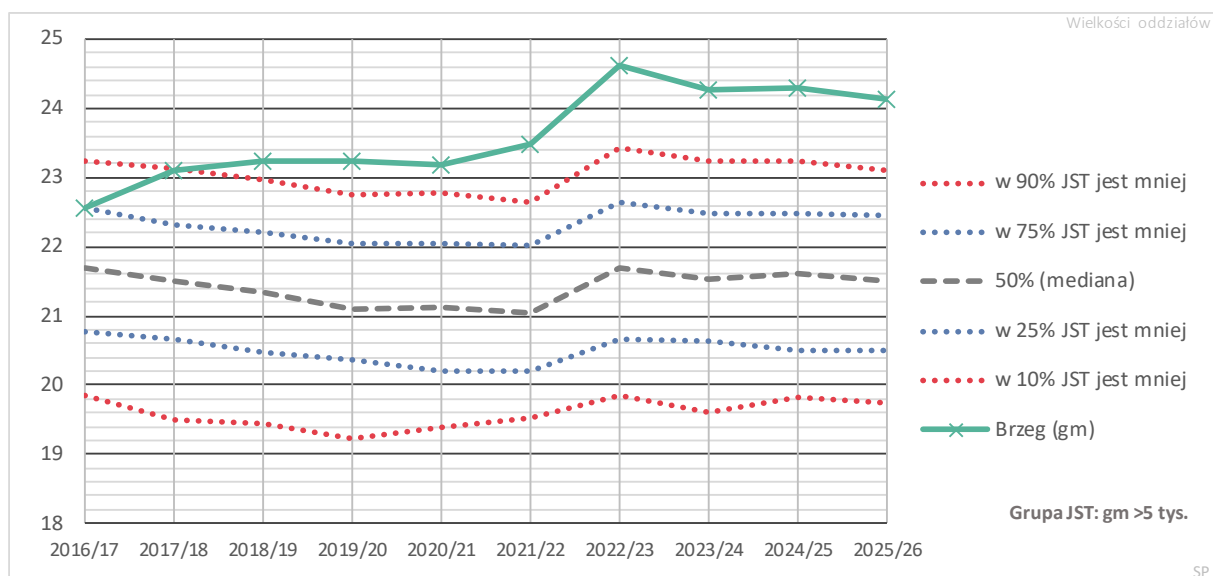
Wykres 53. Łączna liczba oddziałów szkół podstawowych prowadzonych przez JST

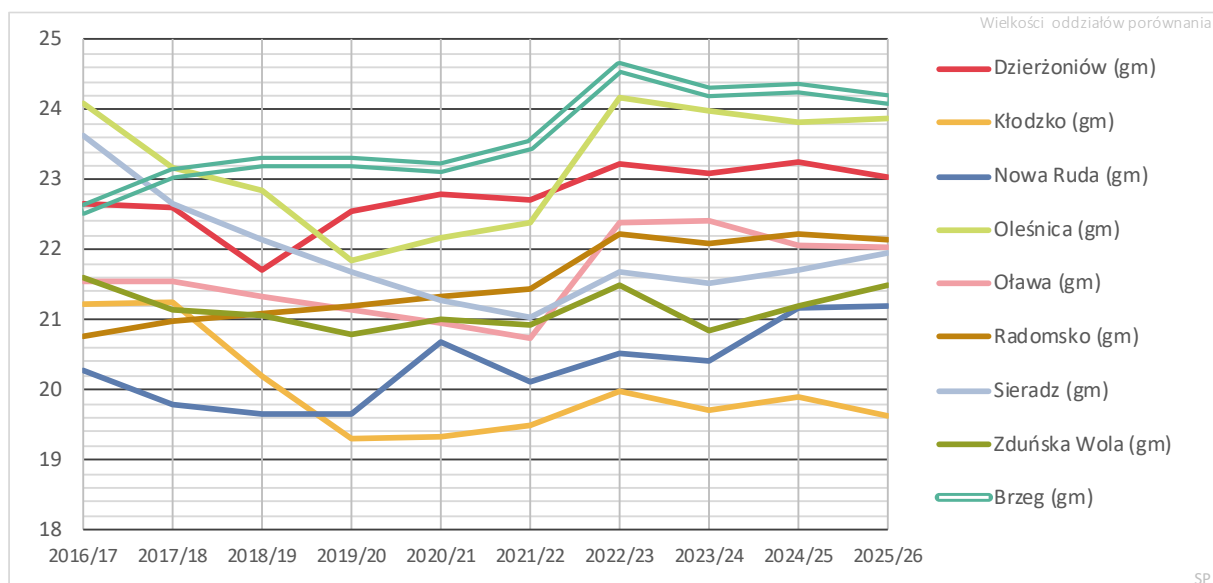
Wykres 54. Średnia wielkość oddziału szkół podstawowych prowadzonych przez JST

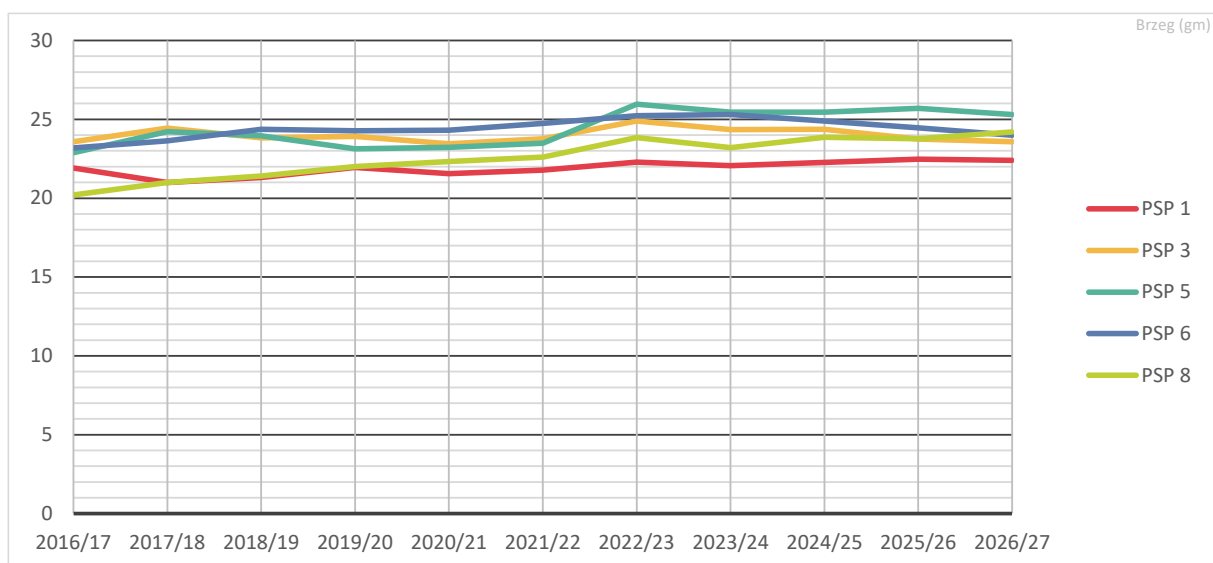
Wykres 55. Średnia wielkość oddziału szkoły podstawowej prowadzonej przez samorząd – miasto Brzeg na tle podobnych JST

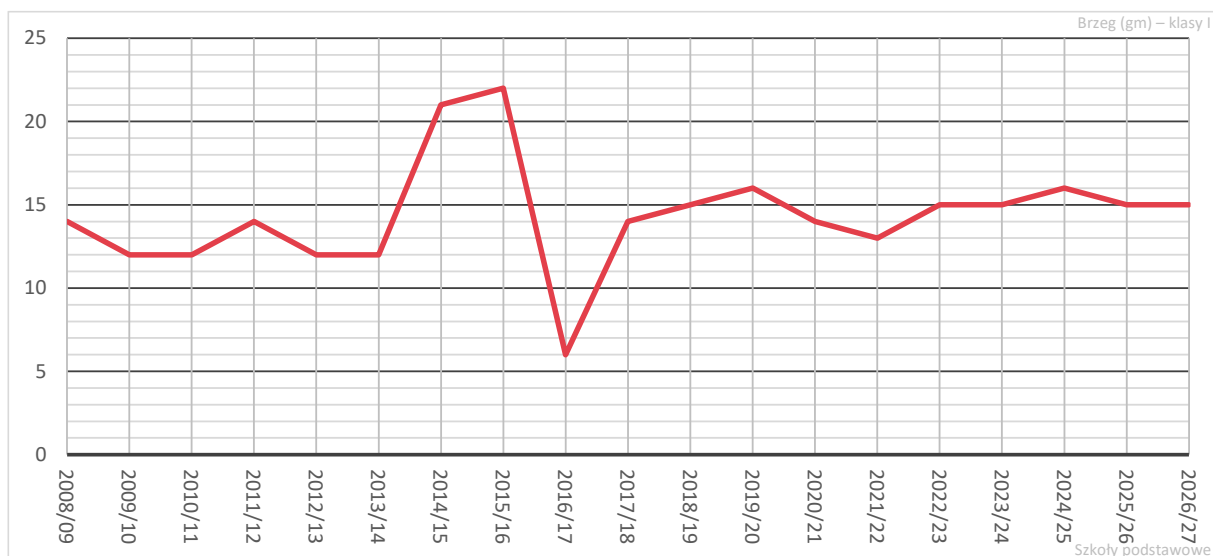
Wykres 56. Średnia wielkość oddziału szkoły podstawowej prowadzonej przez samorząd – miasto Brzeg w porównaniu z wybranymi JST

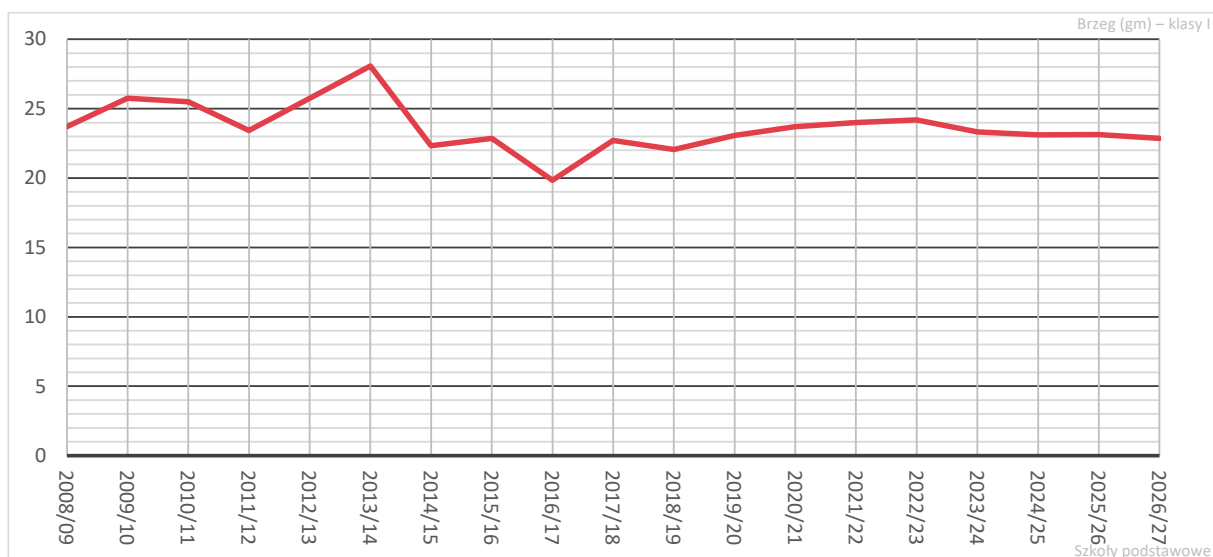
Wykres 57. Średnie wielkości oddziałów w poszczególnych szkołach podstawowych

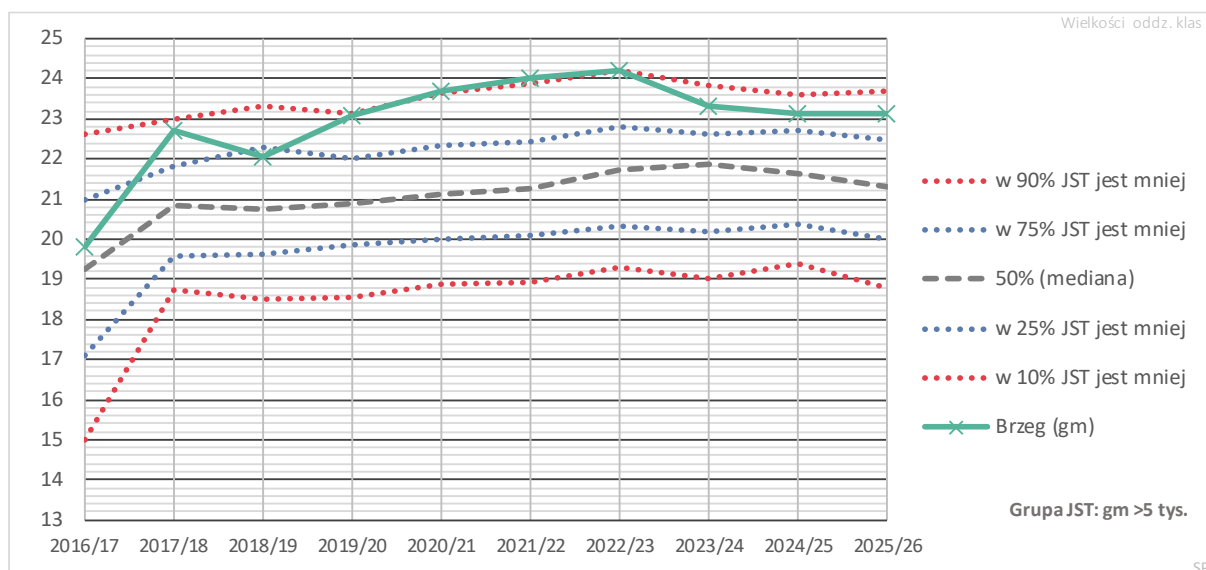
Wykres 58. Łączna liczba oddziałów klas pierwszych szkół podstawowych prowadzonych przez JST

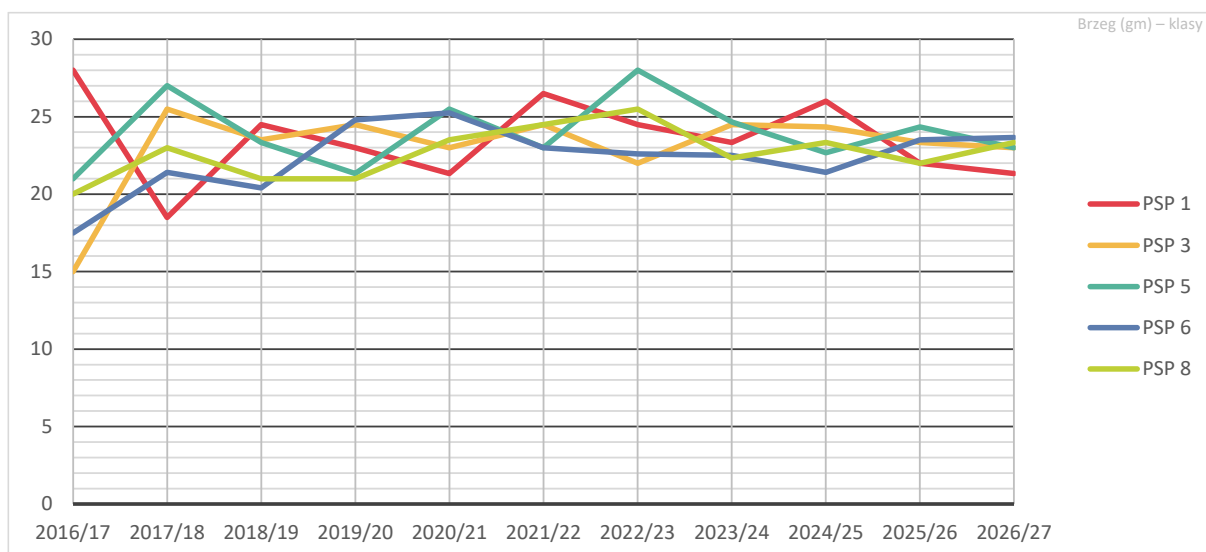
Wykres 59. Średnia wielkość oddziału klasy pierwszej szkoły podstawowej prowadzonej przez JST

Wykres 60. Średnia wielkość oddziału klasy pierwszej szkoły podstawowej prowadzonej przez samorząd – miasto Brzeg na tle podobnych JST

Wykres 61. Średnia wielkość oddziału klasy pierwszej szkoły podstawowej prowadzonej przez samorząd – miasto Brzeg na tle podobnych JST

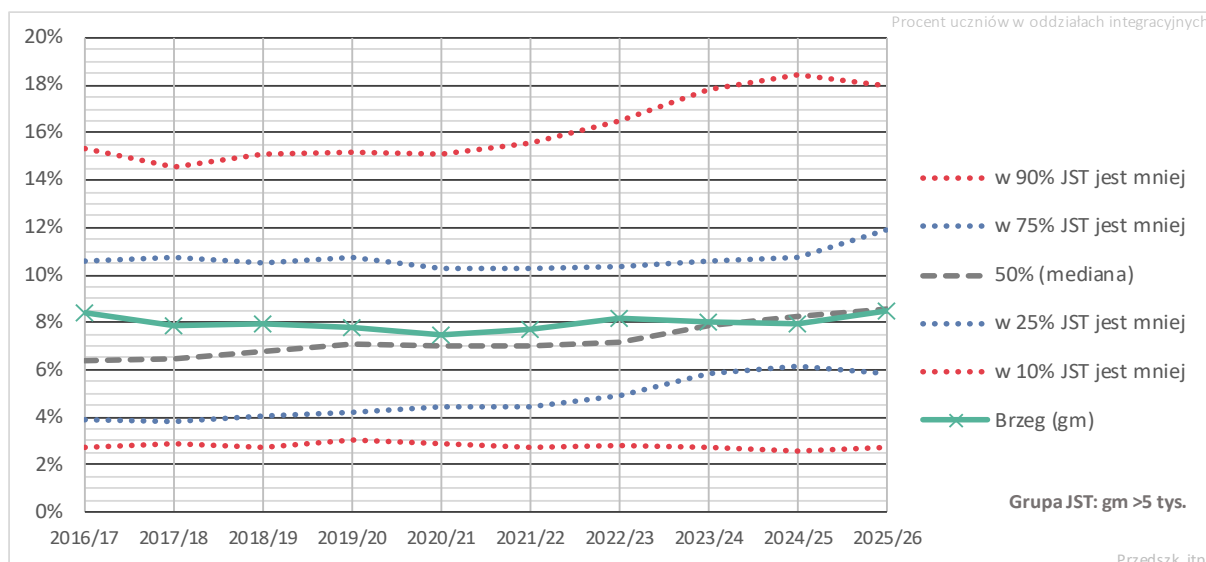
8. Udział uczniów oddziałów integracyjnych i sportowych w ogólnej liczbie wychowanków przedszkoli oraz uczniów ogólnodostępnych szkół dla dzieci i młodzieży

Na średnie wartości wskaźnika liczby uczniów i dzieci przedszkolnych przypadających na jeden etat nauczycielski bardzo mocno wpływa liczba oddziałów integracyjnych i sportowych wśród wszystkich oddziałów, gdyż w oddziałach tych liczba godzin jest większa (dodatkowe zajęcia sportowe, nauczyciele wspomagający i dodatkowe podziały na grupy w oddziałach integracyjnych), a dodatkowo oddziały integracyjne są mniejsze od typowych oddziałów ogólnodostępnych. Dlatego warto porównać udziały uczniów takich oddziałów z innymi samorządami.

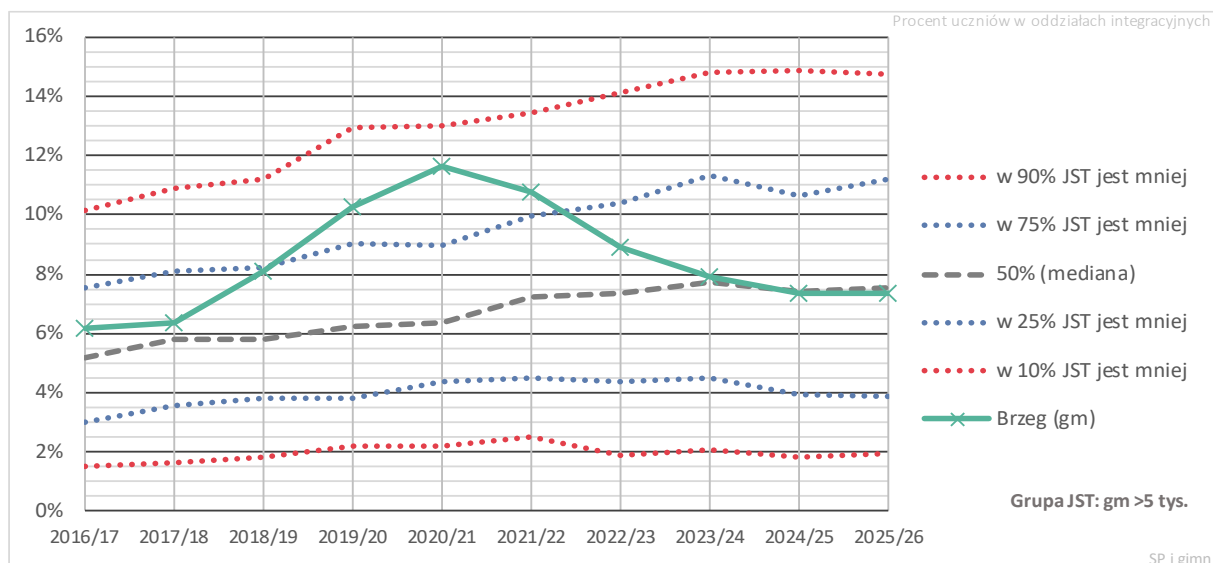
Zarówno odsetek przedszkolaków w brzeskich oddziałach integracyjnych, jak i odsetek uczniów w oddziałach integracyjnych plasują się obecnie na poziomie typowym dla przeciętnej gminy z grupy porównawczej.

W okresie objętym badaniem miasto Brzeg prowadzi również oddziały sportowe, do których uczęszcza większy odsetek uczniów niż w przeciętnym mieście z grupy porównawczej.

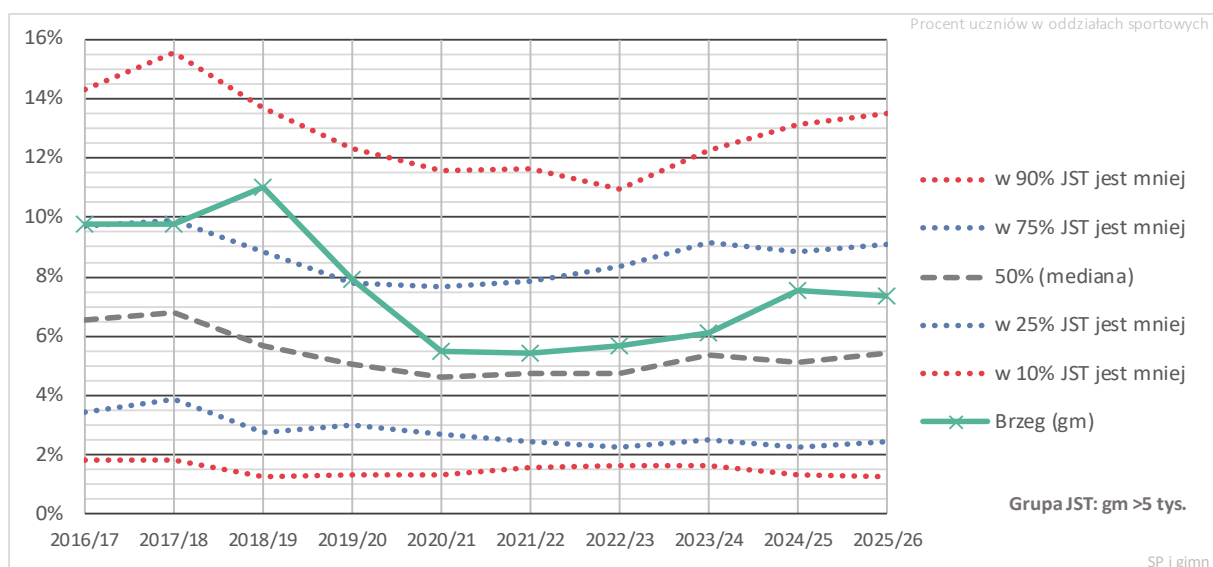
Wykres 62. Procent dzieci w oddziałach integracyjnych w ogólnej liczbie wychowanków przedszkoli i oddziałów przedszkolnych w SP – miasto Brzeg na tle podobnych JST

Wykres 63. Procent uczniów w oddziałach integracyjnych w ogólnej liczbie uczniów ogólnodostępnych szkół podstawowych i gimnazjów – miasto Brzeg na tle podobnych JST

Wykres 64. Procent uczniów w oddziałach sportowych w ogólnej liczbie uczniów ogólnodostępnych szkół podstawowych i gimnazjów – miasto Brzeg na tle podobnych JST

9. Niekonieczne małe oddziały w szkołach podstawowych

W szkołach gminy Brzeg nie ma małych oddziałów. Najmniejsze oddziały liczą po 18 uczniów. Nie istnieje zatem problem otwierania niekoniecznych oddziałów wskutek przyjmowania do szkoły uczniów spoza obwodu, co zdarza się dość często w innych samorządach. Świadczy to o prawidłowej polityce naborów do szkół.

9.1. Uczniowie spoza obwodów w szkołach

W tabeli poniżej przedstawiono liczby uczniów w szkołach w podziale na typy obwodów zamieszkania. Odrębnie wykazano uczniów z Ukrainy. W szkołach jest wielu uczniów spoza ich obwodów, ale nie wpływa to negatywnie na organizację szkół, w szczególności na wielkość oddziałów.

Tabela 18. Łączne liczby uczniów z obwodów i spoza obwodów w szkołach podstawowych miasta Brzeg

	1	2	3	4	5	6	7	8	Razem	Udział procentowy
macierzysty	251	270	253	264	225	199	256	192	1910	65,3%
Ukraińcy	16	19	19	18	32	26	18	28	176	6,0%
inny w mieście Brzeg	56	54	65	52	49	76	82	65	499	17,0%
poza miastem Brzeg	30	37	35	43	39	49	46	63	342	11,7%
Razem	353	380	372	377	345	350	402	348	2927	100,0%

W żadnej z miejskich szkół nie zdarzyło się, aby przyjmowanie uczniów spoza jej obwodu wymusiło powstanie dodatkowego, niekoniecznego oddziału.

Tabela 19. Uczniowie z obwodów i spoza obwodów szkół w poszczególnych szkołach

	1	2	3	4	5	6	7	8	Razem
PSP 1	44	50	71	43	48	57	67	47	427
PSP 1	25	35	46	35	34	30	42	20	267
PSP 3	10	8	8	2	2	4	5	5	44
PSP 5	3	3	8	4	3	2	8	8	39
PSP 6	1	3	1	0	1	5	2	0	13
PSP 8	0	0	1	0	1	2	2	1	7
Ukraińcy	4	0	1	1	5	6	4	5	26
inny	1	1	6	1	2	8	4	8	31
PSP 3	69	73	52	59	51	65	57	49	475
PSP 1	11	3	9	7	10	18	11	6	75
PSP 3	52	67	31	48	31	35	37	28	329
PSP 5	1	0	1	1	1	2	1	4	11
PSP 6	2	1	5	0	1	1	1	3	14
PSP 8	0	0	0	0	0	2	0	0	2
Ukraińcy	1	2	3	3	2	3	3	4	21
inny	2	0	3	0	6	4	4	4	23
PSP 5	79	85	90	101	86	71	81	77	670
PSP 1	3	2	5	5	4	4	2	6	31
PSP 3	1	2	1	3	0	0	2	2	11
PSP 5	68	63	64	73	64	47	62	53	494
PSP 6	1	4	1	2	1	3	3	0	15
PSP 8	1	3	3	5	2	3	2	0	19
Ukraińcy	5	7	7	7	11	8	4	9	58
inny	0	4	9	6	4	6	6	7	42
PSP 8	66	69	68	52	60	49	73	62	499
PSP 1	3	4	2	3	6	1	2	8	29
PSP 3	0	1	0	1	1	2	3	1	9
PSP 5	5	8	9	8	3	8	16	9	66
PSP 6	7	8	2	1	2	6	7	2	35
PSP 8	40	39	48	36	39	29	35	29	295
Ukraińcy	2	2	2	1	4	0	2	4	17
inny	9	7	5	2	5	3	8	9	48
PSP 6	95	103	91	122	100	108	124	113	856
PSP 1	4	3	6	6	4	5	5	4	37
PSP 3	1	0	2	1	0	2	1	0	7
PSP 5	2	1	1	3	6	5	7	6	31
PSP 6	66	66	64	72	57	58	80	62	525
PSP 8	0	0	0	0	1	1	2	0	4
Ukraińcy	4	8	6	6	10	9	5	6	54
inny	18	25	12	34	22	28	24	35	198
Razem	353	380	372	377	345	350	402	348	2927

10. Szczegółowa analiza arkuszy organizacyjnych na rok szkolny 2026/27

10.1.1. Założenia bonu organizacyjnego w arkuszach szkół

W wyniku analizy arkuszy organizacyjnych szkół na rok szkolny 2026/27 dokonano weryfikacji przydziałów w odniesieniu do założeń bonu organizacyjnego. Stwierdzono, że zarówno organizacja oddziałów, jak i przydział godzin we wszystkich szkołach pozostają w pełni zgodne z jego wytycznymi. Poza kategoriami tytułów płatności oraz rodzajami zajęć wyłączone z limitów, określonych w bonie, w żadnej ze szkół nie odnotowano przekroczenia dopuszczalnych limitów godzin nauczycielskich.

Analizując zapisy arkuszy pod kątem możliwości uzyskania dodatkowych oszczędności, zidentyfikowano kilka przypadków, które mogłyby się do nich przyczynić, w szczególności w zakresie bardziej równomiernego rozmieszczenia uczniów w oddziałach. Jesteśmy świadomi, że wdrożenie tych zmian w praktyce jest właściwie niemożliwe ze względu na nieuniknione protesty uczniów i rodziców. Chcieliśmy jednak pokazać, jak można było inaczej i taniej zorganizować oddziały, gdyby zrobiono to już od pierwszej klasy. Dla zobrazowania sytuacji opisano je pod tabelami przedstawiającymi liczebność oddziałów w poszczególnych szkołach.

W żadnej ze szkół nie występują niekonieczne podziały na grupy w oddziałach mniejszych niż 25 osobowe ani godziny ponad wymagania wynikające z rozporządzenia o ramowych planach nauczania.

10.1.2. Publiczna Szkoła Podstawowa nr 1

Tabela 20. Liczebności oddziałów w PSP 1

	1	2	3	4	5	6	7	8
ogólnodostępny	64	25	50	73	26	29	40	47
1 a	24							
1 b	20							
1 c	20							
2 a		25						
3 a			25					
3 b			25					
4 a				23				
4 b				25				
4 c				25				
5 a					26			
6 b						29		
7 a							22	
7 b							18	
8 b								24
8 c								23
integracyjny		19			18	19	18	20
2 b		19						
5 b					18			
6 a						19		
7 c							18	
8 a								20
Suma	64	44	50	73	44	48	58	67

W przypadku równomiernego rozmieszczenia uczniów w oddziałach klas IV (np. 4a i 4b po 24 uczniów), możliwe byłoby uniknięcie obowiązkowych podziałów na grupy na zajęciach z języków obcych i informatyki.

W obecnej organizacji podziały te generują dodatkowe 4 godziny zajęć tygodniowo, które nie byłyby konieczne z punktu widzenia liczebności oddziałów, choć mieszczą się w limicie wynikającym z bonu organizacyjnego.

W szkole nie ma niekoniecznych podziałów na grupy w oddziałach mniejszych niż 25 osobowe ani godzin ponad wymagania wynikające z rozporządzenia o ramowych planach nauczania.

10.1.3. Publiczna Szkoła Podstawowa nr 3

Tabela 21. Liczebności oddziałów w PSP 3

	1	2	3	4	5	6	7	8
ogólnodostępny	69	70	74	50	60	51	64	57
1 a	23							
1 b	23							
1 c	23							
2 a		24						
2 b		23						
2 C		23						
3 a			26					
3 b			24					
3 C			24					
4 a				24				
4 b				26				
5 a					18			
5 b					22			
5 C					20			
6 a						21		
6 b						30		
7 a							22	
7 b							22	
7 c							20	
8 a								28
8 b								29
Razem	69	70	74	50	60	51	64	57

Organizacja oddziałów w PSP3 jest optymalna.

10.1.4. Publiczna Szkoła Podstawowa nr 5

Tabela 22. Liczebności oddziałów w PSP 5

	1	2	3	4	5	6	7	8
ogólnodostępny	69	71	71	77	57	51	29	43
1 a	23							
1 b	23							
1 c	23							
2 a		22						
2 b		27						
2 C		22						
3 a			26					
3 b			24					
3 C			21					
4 a				26				
4 b				27				
4 c				24				
5 b					30			
5 C					27			
6 b						25		
6 c						26		
7 b							29	
8 b								24
8 c								19
sportowy					29	27	31	27
5 a					29			
6 a						27		
7 a							31	
8 a								27
Razem	69	71	71	77	86	78	60	70

W przypadku innego rozmieszczenia uczniów w oddziałach klas II (np. 2a i 2b po 24 uczniów oraz 2c – 23 uczniów) oraz klas III (np. 3a i 3b po 24 uczniów, 3c – 23 uczniów) możliwe byłoby w przyszłości uniknięcie obowiązkowych podziałów na grupy na zajęciach z języków obcych, informatyki oraz wychowania fizycznego.

Nieoptymalne rozmieszczenie uczniów w oddziałach generuje 18 dodatkowych godzin zajęć tygodniowo.

10.1.5. Publiczna Szkoła Podstawowa nr 6

Tabela 23. Liczebności oddziałów w PSP 6

	1	2	3	4	5	6	7	8
ogólnodostępny	71	96	104	66	97	77	82	125
1 a	24							
1 b	24							
1 c	23							
2 a		26						
2 b		24						
2 C		21						
2 d		25						
3 a			19					
3 b			22					
3 C			24					
3 d			19					
3 e			20					
4 b				22				
4 c				22				
4 d				22				
5 b					24			
5 C					24			
5 d					25			
5 e					24			
6 b						29		
6 c						24		
6 d						24		
7 b							29	
7 c							26	
7 d							27	
8 a								27
8 b								27
8 c								23
8 d								25
8 e								23
sportowy				24	24	25	25	
4 a				24				
5 a					24			
6 a						25		
7 a							25	
Razem	71	96	104	90	121	102	107	125

W przypadku tej szkoły równomierne rozmieszczenie uczniów w oddziałach klas II (po 24 uczniów na oddział) pozwoliłoby w przyszłości uniknąć obowiązkowych podziałów na grupy na zajęciach z języków obcych, informatyki oraz wychowania fizycznego, które mogą generować 16 dodatkowych godzin nauczycielskich.

Podobna sytuacja występuje w przypadku klas 8d i 8e, choć obecny stan może wynikać z migracji uczniów pomiędzy oddziałami (odejść lub przyjąć). Należy jednak zauważyć, że wcześniejsze równomierne rozmieszczenie uczniów w tych klasach (po 24 osoby) pozwoliłoby uniknąć zaplanowanych w arkuszu podziałów na grupy na zajęciach z języków obcych oraz informatyki, które generują dodatkowo 6 godzin nauczycielskich.

10.1.6.Publiczna Szkoła Podstawowa nr 8

Tabela 24. Liczebności oddziałów w PSP 8

	1	2	3	4	5	6	7	8
ogólnodostępny	70	47	51	68	52	60	28	54
1 a	20							
1 b	25							
1 c	25							
2 b		23						
2 C		24						
3 b			25					
3 C			26					
4 a				22				
4 b				24				
4 c				22				
5 a					26			
5 b					26			
6 a						30		
6 b						30		
7 b							28	
8 b								31
8 c								23
integracyjny		20	19				20	19
2 a		20						
3 a			19					
7 a							20	
8 a								19
Razem	70	67	70	68	52	60	48	73

W przypadku tej szkoły równomierne rozmieszczenie uczniów w oddziałach klas I (1a – 22 uczniów oraz 1b i 1c – po 24 uczniów) pozwoliłoby w przyszłości uniknąć

obowiązkowych podziałów na grupy na zajęciach z języków obcych oraz informatyki, które – od klasy IV – mogą generować do 8 dodatkowych godzin nauczycielskich.

10.1.7. Podsumowanie

Organizacja oddziałów i zajęć w szkołach podstawowych miasta Brzeg przedstawiona w projektach arkuszy organizacyjnych na rok szkolny 2026/27, jest z punktu widzenia założeń bonu organizacyjnego właściwa. W żadnej ze szkół nie wykazano przydziałów godzin przekraczających limity określone w bonie.

Istnieją jednak możliwości wprowadzenia zmian organizacyjnych dotyczących rozmieszczenia uczniów w oddziałach, które mogłyby przyczynić się do ograniczenia kosztów realizacji zajęć dydaktycznych.

Gdyby w przeszłości inaczej zorganizować oddziały, można byłoby ograniczyć liczbę godzin nauczycieli o ok. 52 godziny tygodniowo. Niestety wprowadzenie takich zmian dzisiaj jest bardzo trudne. O wiele lepiej jest nie doprowadzać do nieoptymalnego rozmieszczenia uczniów w oddziałach już przy organizacji klas pierwszych oraz w kolejnych latach, gdy uczniowie odchodzą lub przychodzą do szkoły.

11. Analiza porównawcza organizacji przedszkoli

11.1. Wielkości przedszkoli i oddziałów przedszkolnych

W tabeli poniżej przedstawiono liczby dzieci i liczby oddziałów oraz średnie liczebności oddziałów w miejskich przedszkolach. W 46 oddziałach jest 1061 dzieci przedszkolnych. Średnia wielkość oddziału to 23,1. Oddziały w przedszkolach są dość duże.

Tabela 25. Liczby dzieci, oddziałów i średnie liczebności oddziałów w przedszkolach

	Liczba oddziałów	Liczba dzieci	Średnia liczba dzieci
PP 1	4	86	21,5
PP 2	3	70	23,3
PP 3	4	96	24,0
PP 4	6	134	22,3
PP 5	6	140	23,3
PP 6	4	100	25,0
PP 7	5	91	18,2
PP 8	2	47	23,5
PP 10	6	150	25,0
PP 11	6	147	24,5
Razem	46	1061	23,1

11.2. Analiza porównawcza organizacji zajęć w przedszkolach

Analiza porównawcza organizacji zajęć w przedszkolach dotyczy zajęć nauczycielskich realizowanych w oddziałach, z uwzględnieniem zajęć języka angielskiego i religii.

Ponieważ nauczyciele oddziałów zerowych mają inne pensum niż nauczyciele pozostałych oddziałów, do porównań użyliśmy liczby godzin nauczycielskich, a nie etatów.

Dla każdej placówki wyznaczyliśmy średnią dzienną liczbę godzin pracy oddziału.

Tabela 26. Liczba godzin na dziecko oraz liczba godzin na oddział i średnie wielkości oddziałów w przedszkolach

	Dzienna liczba godzin na oddział	Liczba godzin na dziecko	Średnia wielkość oddziału
PP 1	8,6	2,0	21,5
PP 2	9,2	2,0	23,3
PP 3	8,6	1,8	24,0
PP 4	8,1	1,8	22,3
PP 5	8,1	1,7	23,3
PP 6	8,6	1,7	25,0
PP 7	8,2	2,3	18,2
PP 8	9,0	1,9	23,5
PP 10	8,1	1,6	25,0
PP 11	8,1	1,7	24,5
Razem	8,4	1,8	23,1

Średnio na oddział przypada 8,4 godzin nauczycielskich i jest to wielkość dość typowa.

12. Analiza porównawcza organizacji ogólnodostępnych szkół dla młodzieży

12.1. Wielkości szkół i oddziałów

Według arkuszy organizacyjnych w szkołach podstawowych w roku szkolnym 2026/27 uczy się 2849 uczniów. W największej PSP 6 uczy się 816 uczniów. W pozostałych szkołach jest około 450 - 600 uczniów. Żadna szkoła nie jest obecnie mała. We wszystkich szkołach otworzono w roku szkolnym 2026/27 trzy oddziały klasy pierwszej. Do tej pory problemy demograficzne nie dotknęły szkół. Liczba uczniów jest od wielu lat stabilna.

Średnia wielkość oddziału w szkołach wynosi aż 23,9. Nie ma szkoły z małymi oddziałami.

Tabela 27. Liczby uczniów, oddziałów i średnie wielkości oddziałów w szkołach

	1	2	3	4	5	6	7	8	Razem
Liczba oddziałów									
PSP 1	3	2	2	3	2	2	3	3	20
PSP 3	3	3	3	2	3	2	3	2	21
PSP 5	3	3	3	3	3	3	2	3	23
PSP 6	3	4	5	4	5	4	4	5	34
PSP 8	3	3	3	3	2	2	2	3	21
Liczba uczniów									
PSP 1	64	44	50	73	44	48	58	67	448
PSP 3	69	70	74	50	60	51	64	57	495
PSP 5	69	71	71	77	86	78	60	70	582
PSP 6	71	96	104	90	121	102	107	125	816
PSP 8	70	67	70	68	52	60	48	73	508
Średnia liczba uczniów									
PSP 1	21,3	22,0	25,0	24,3	22,0	24,0	19,3	22,3	22,4
PSP 3	23,0	23,3	24,7	25,0	20,0	25,5	21,3	28,5	23,6
PSP 5	23,0	23,7	23,7	25,7	28,7	26,0	30,0	23,3	25,3
PSP 6	23,7	24,0	20,8	22,5	24,2	25,5	26,8	25,0	24,0
PSP 8	23,3	22,3	23,3	22,7	26,0	30,0	24,0	24,3	24,2
Razem: Liczba oddziałów	15	15	16	15	15	13	14	16	119
Razem: Liczba uczniów	343	348	369	358	363	339	337	392	2849
Razem: Średnia liczba uczniów	22,9	23,2	23,1	23,9	24,2	26,1	24,1	24,5	23,9

12.2. Liczby godzin zajęć realizowanych w oddziałach przypadające na jednego ucznia

Najlepszym sposobem porównywania organizacji szkół różnych wielkości w kontekście ponoszonych kosztów jest wyznaczanie wskaźnika liczby uczniów przypadających na jeden etat nauczycielski (im wyższa jest wartość wskaźnika tym tańsza organizacja).

W tabeli 28 przedstawiono liczby uczniów przypadających na jeden etat zajęć realizowanych z oddziałami, grupami oddziałowymi i międzyoddziałowymi. Nie uwzględniono w nich tzw. etatów wsparcia, a także zajęć pomocy psychologiczno-pedagogicznej. Tak wyznaczony wskaźnik pozwala porównać sposób, w jaki organizowane są typowe zajęcia w oddziałach we wszystkich szkołach. Wartości wskaźników są

bardzo podobne we wszystkich szkołach, co świadczy o skutecznym wdrożeniu standaryzacji zatrudnienia nauczycieli.

Tabela 28. Liczby uczniów na etat nauczyciela wynikający z zajęć realizowanych w oddziałach

	1	2	3	4	5	6	7	8	Razem
PSP 1	16,7	18,0	20,5	13,8	12,8	12,7	9,3	11,2	13,4
PSP 3	18,1	19,2	20,3	14,2	13,5	15,0	11,0	11,5	14,9
PSP 5	18,0	19,5	19,9	14,1	13,9	12,6	10,5	10,2	14,0
PSP 6	18,6	19,7	17,1	12,7	13,3	13,1	10,3	11,8	13,7
PSP 8	18,5	18,8	19,1	14,6	14,7	15,2	10,2	11,3	14,8
Razem	18,0	19,1	19,0	13,8	13,6	13,5	10,3	11,3	14,1

12.3. Nauczycielskie etaty wsparcia

Poprzez etaty wsparcia rozumiemy w niniejszym opracowaniu etaty nauczycieli nieprzekładające się bezpośrednio na zajęcia w oddziałach. Ze względu na obowiązujące normy zatrudnienia nauczycieli specjalistów, osobno analizujemy ich zatrudnienie oraz pozostałe nauczycielskie etaty wsparcia.

12.3.1. Nauczyciele specjaliści

Od 1 września 2024 r. standardy zatrudniania nauczycieli specjalistów wyliczane są w sposób przedstawiony w poniższej tabeli.

Tabela 29. Wymagane liczby etatów nauczycieli specjalistów od 1 września 2024 r.

Liczba dzieci/uczników	Wymagana łączna liczba etatów nauczycieli specjalistów od 1 września 2024 r.
od 1 do 10	0,25
od 11 do 20	0,40
od 21 do 30	0,60
od 31 do 40	0,80
od 41 do 50	1,00
od 51 do 100	1,50
od 101	2 etaty + 0,2 etatu na każdych kolejnych 100 uczniów

Standardy określają minimalne łączne liczby etatów nauczycieli specjalistów dla następujących stanowisk: pedagog, pedagog specjalny, psycholog, logopeda i terapeuta pedagogiczny, a od 1 września 2025 w ramach wymaganej liczby etatów specjalistów w szkole uwzględniany jest również doradca zawodowy. Stanowisko to zostało uznane za specjalistyczne w rozumieniu art. 42d Karty Nauczyciela – obok pedagoga, pedagoga specjalnego, psychologa, logopedy, terapeuty pedagogicznego. W ramach wymaganej liczby etatów specjalistów nie są uwzględniane godziny zajęć doradztwa zawodowego, realizowane w klasach VII i VIII szkół podstawowych, w branżowych szkołach I stopnia, liceach ogólnokształcących i technikach, z wyjątkiem szkół dla dorosłych.

Ponadto określono, że:

- liczba etatów pedagogów specjalnych nie może być niższa niż 25% łącznej liczby etatów nauczycieli specjalistów określonej w standardach,
- liczba etatów psychologów nie może być niższa niż 25% łącznej liczby etatów nauczycieli specjalistów określonej w standardach.

Zgodnie z wytycznymi zespołu SIO, do limitów etatów specjalistów włączyć należy również:

- zajęcia rewalidacyjne realizowane przez pedagogów specjalnych,
- zajęcia korekcyjno-kompensacyjne, inne zajęcia o charakterze terapeutycznym, zajęcia rozwijające kompetencje emocjonalno-społeczne, zajęcia rozwijające umiejętność uczenia się oraz wczesne wspomaganie rozwoju, realizowane przez specjalistów.

W tabeli 30 przedstawiono zestawienie wszystkich zajęć realizowanych przez nauczycieli specjalistów, które uwzględniono do wyznaczenia minimalnych, wymaganych prawem liczb etatów nauczycieli specjalistów, zgodnie ze standardami obowiązującymi od 1 września 2024.

Tabela 31 zawiera porównanie minimalnych, wymaganych prawem, z rzeczywistymi liczbami etatów nauczycieli-specjalistów w poszczególnych jednostkach oświatowych w Brzegu.

Tabela 30. Zestawienie etatów nauczycieli specjalistów w roku szkolnym 2026/27

	Obowiązki pedagoga	Obowiązki pedagoga specjalnego	Obowiązki psychologa	Obowiązki logopedy	Obowiązki nauczyciela terapeuty pedagogicznego	Razem
PP 1	0,00	0,38	0,50	0,31	0,26	1,45
PP 2	0,09	0,50	0,41	0,45	0,14	1,59
PP 3	0,00	0,45	0,41	0,50	0,12	1,48
PP 4	0,00	0,50	0,59	0,48	0,41	1,98
PP 5	0,00	0,52	0,50	0,37	0,59	1,99
PP 6	0,00	0,42	0,77	0,12	0,18	1,50
PP 7	0,00	0,53	1,80	1,43	0,12	3,87
PP 8	0,00	0,32	1,00	0,27	0,00	1,59
PP 10	0,00	0,46	0,50	0,46	0,50	1,92
PP 11	0,00	0,46	0,50	0,50	0,48	1,94
PSP 1	1,00	1,00	1,09	0,67	0,00	3,76
PSP 3	1,50	0,79	1,05	1,09	0,00	4,43
PSP 5	1,32	0,73	1,00	0,52	0,00	3,57
PSP 6	2,13	1,48	1,18	1,00	0,00	5,79
PSP 8	1,14	0,70	1,25	1,00	0,00	4,09
Razem	7,18	9,24	12,55	9,18	2,80	40,94

Tabela 31. Wymagane i rzeczywiste liczby etatów specjalistów w roku szkolnym 2026/27

Wyszczególnienie	Liczba uczniów 2025/26	Rzeczywista liczba etatów specjalistów	Minimalna wymagana liczba etatów specjalistów	Bilans (rzeczywista liczba etatów specjalistów minus minimalna wymagana liczba etatów specjalistów)	Rzeczywista liczba etatów pedagoga specjalnego	Minimalna wymagana liczba etatów pedagoga specjalnego	Bilans (rzeczywista liczba etatów pedagoga specjalnego minus minimalna wymagana liczba etatów pedagoga specjalnego)	Rzeczywista liczba etatów psychologa	Minimalna wymagana liczba etatów psychologa	Bilans (rzeczywista liczba etatów psychologa minus minimalna wymagana liczba etatów psychologa)
PP 1	86	1,45	1,50	-0,05	0,38	0,38	0,01	0,50	0,38	0,13
PP 2	70	1,59	1,50	0,09	0,50	0,38	0,13	0,41	0,38	0,04
PP 3	96	1,48	1,50	-0,02	0,45	0,38	0,08	0,41	0,38	0,04
PP 4	134	1,98	2,00	-0,02	0,50	0,50	0,00	0,59	0,50	0,09
PP 5	140	1,98	2,00	-0,02	0,52	0,50	0,02	0,50	0,50	0,00
PP 6	100	1,50	1,50	0,00	0,42	0,38	0,05	0,77	0,38	0,40
PP 7	91	3,88	1,50	2,38	0,53	0,38	0,16	1,80	0,38	1,43
PP 8	47	1,59	1,00	0,59	0,32	0,25	0,07	1,00	0,25	0,75
PP 10	150	1,92	2,00	-0,08	0,46	0,50	-0,04	0,50	0,50	0,00
PP 11	147	1,94	2,00	-0,06	0,46	0,50	-0,04	0,50	0,50	0,00
PSP 1	448	3,76	2,60	1,16	1,00	0,65	0,35	1,09	0,65	0,44
PSP 3	495	4,43	2,60	1,83	0,79	0,65	0,14	1,05	0,65	0,40
PSP 5	582	3,57	2,80	0,77	0,73	0,70	0,03	1,00	0,70	0,30
PSP 6	816	5,79	3,40	2,39	1,48	0,85	0,63	1,18	0,85	0,33
PSP 8	508	4,09	2,80	1,29	0,70	0,70	0,00	1,25	0,70	0,55
Razem	3 910	40,94	30,70	10,24	9,24	7,68	1,57	12,55	7,68	4,88

W roku szkolnym 2026/27 liczba zatrudnionych specjalistów przekracza wymagane minimum we wszystkich analizowanych jednostkach łącznie o prawie 10,3 etatu. Łączne zatrudnienie wynosi niespełna 41 etatów, przy minimalnym wymogu na poziomie 30,7 etatu. Największe odchylenie od wymaganego minimum występuje w PP 7 oraz PSP 6 o prawie 2,4 etaty w każdej z nich.

Zatrudnienie pedagogów specjalnych we wszystkich jednostkach również przewyższa wymagane minimum – łącznie o prawie 1,6 etatu. Największe różnice odnotowano w PSP 6. Analogiczna sytuacja dotyczy zatrudnienia psychologów, które także przekracza wyznaczony limit o niemal 4,9 etatu, a największe odchylenie występuje w PP 7.

12.3.2. Pozostałe etaty wsparcia

Poza nauczycielami specjalistami do etatów wsparcia zaliczamy również etaty bibliotekarzy, wychowawców w świetlicy oraz etaty zniżek kierowniczych.

Przez etat zniżki kierowniczej dyrektora szkoły czy wicedyrektora rozumiemy iloraz liczby godzin zniżki nauczyciela i pensum, według którego ta zniżka została określona, np. jeśli dyrektor szkoły realizuje 3 godziny zajęć z uczniami tygodniowo, to ma 15 godzin zniżki. Związany z tą zniżką wymiar etatu wynosi $15/18=0,83$.

W tabeli 32 przedstawiono wymiary pozostałych etatów wsparcia w poszczególnych jednostkach oświatowych.

Tabela 32. Pozostałe etaty wsparcia w Brzegu

	Biblioteka	Świetlica	Zniżka dyrektora	Zniżka wicedyrektora	Razem
PSP 1	1,00	4,00	0,80	0,55	6,35
PSP 3	1,03	2,65	0,70	0,55	4,94
PSP 5	0,99	3,93	0,78	0,50	6,20
PSP 6	1,00	5,18	0,67	1,05	7,90
PSP 8	0,65	2,95	0,67	0,50	4,77
Razem	4,68	18,72	3,61	3,15	30,15

Łącznie we wszystkich analizowanych jednostkach jest ponad 30 pozostałych etatów wsparcia. Największą grupę stanowią etaty wychowawców w świetlicy.

12.3.2.1. Bibliotekarze

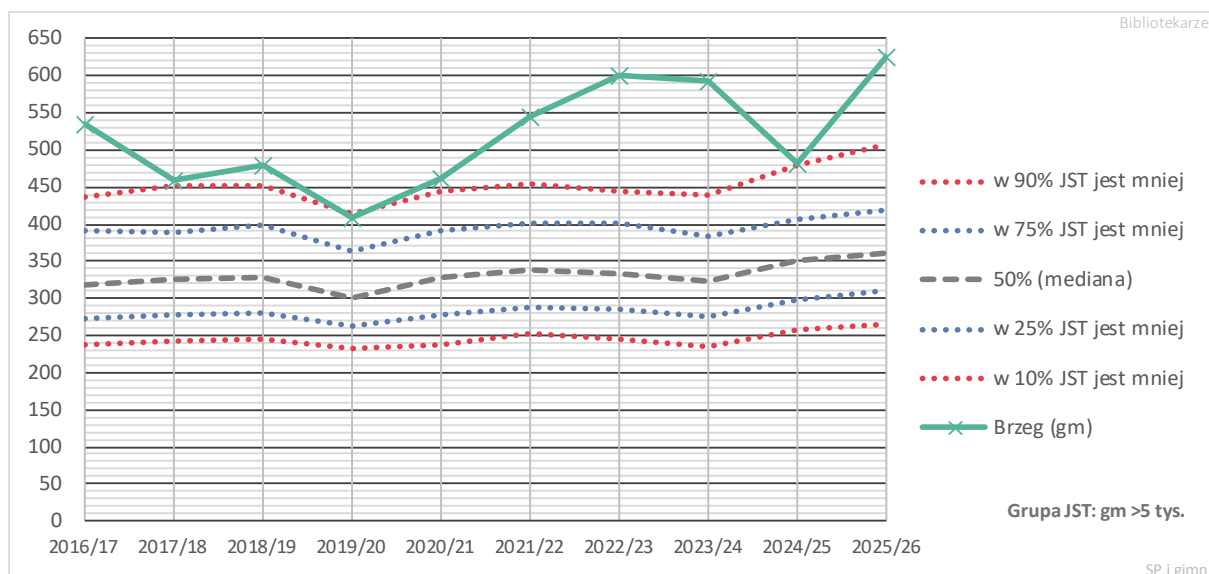
Tabela 33. Liczby uczniów przypadających na jeden etat bibliotekarza według danych z arkuszy organizacyjnych na rok 2026/27

Szkoła	Liczba uczniów na etat bibliotekarza
PSP 1	448
PSP 3	479
PSP 5	588
PSP 6	816
PSP 8	779
Razem	609

Wartości wskaźnika liczba uczniów przypadających na jeden etat bibliotekarza (tabela 33) są w Brzegu wysokie.

Średnia wartość tego wskaźnika była w roku 2025/26 bardzo wysoka na tle innych miast z grupy porównawczej (zob. wykres 65).

Wykres 65. Liczba uczniów przypadających na jeden etat przeliczeniowy bibliotekarza w ogólnodostępnych szkołach podstawowych i gimnazjach – miasto Brzeg na tle podobnych JST

12.3.2.2. Świetlica

Analizując zatrudnienie wychowawców w świetlicy przedstawiamy liczby uczniów klas 1-3 przypadających na jeden etat wychowawcy w świetlicy. Oczywiście zdajemy sobie sprawę, że ze świetlicy korzystają także dzieci starsze, ale ponieważ nie da się określić jednoznacznej granicy wieku dzieci korzystających ze świetlicy, a uczniowie klas 4-8 korzystają z niej zdecydowanie rzadziej, przyjmujemy, że tak wyznaczony wskaźnik pozwala rzetelnie porównać zatrudnienie w świetlicach szkolnych.

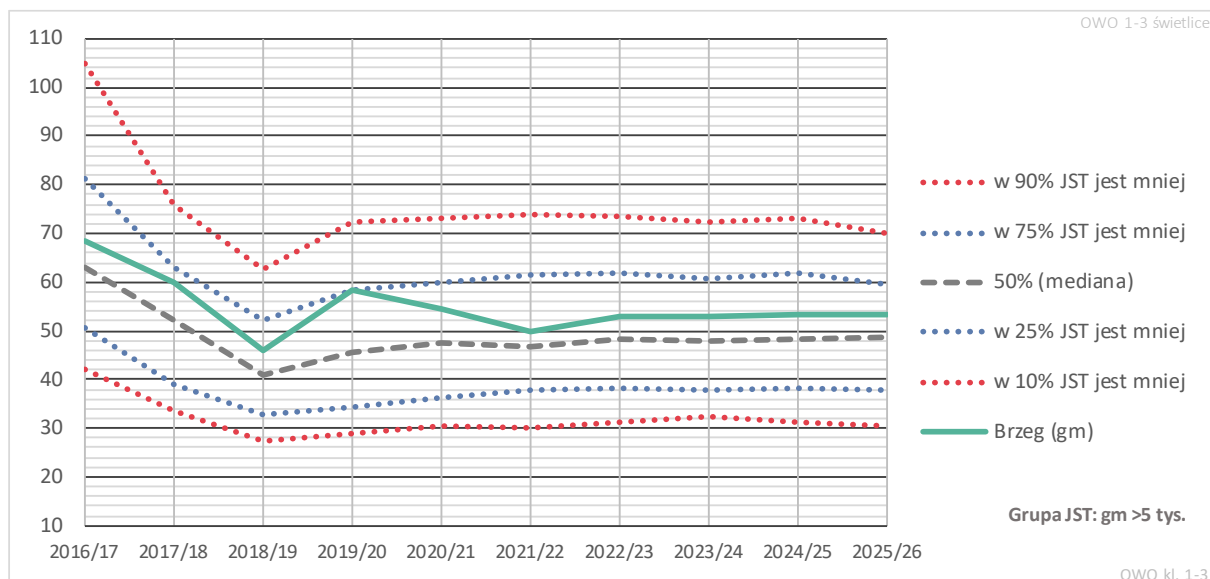
Tabela 34. Liczby uczniów klas 1-3 przypadających na jeden etat przeliczeniowy wychowawcy w świetlicy

Szkoła	Liczba uczniów klas 1-3 ma etat w świetlicy
PSP 1	40
PSP 3	80
PSP 5	54
PSP 6	52
PSP 8	70
Razem	57

W Brzegu pomiędzy najwyższą wartością wskaźnika i wartością najniższą różnica jest dość duża, ale suma etatów w szkołach mieści się w ramach limitów należnych szkołom w ramach standaryzacji zatrudnienia.

Średnia liczba uczniów klas 1-3 szkół podstawowych przypadających na jeden etat wychowawcy w świetlicy w Brzegu jest nieco wyższa od mediany wyliczonej dla miast z grupy porównawczej.

Wykres 66. Liczba uczniów klas I-III szkoły podstawowej przypadających na jeden etat przeliczeniowy wychowawcy świetlice – miasto Brzeg na tle podobnych JST

12.4. Uczniowie z orzeczeniami o potrzebie kształcenia specjalnego w szkołach ogólnodostępnych i pomoc psychologiczno-pedagogiczna

12.4.1. Liczby uczniów z orzeczeniami o potrzebie kształcenia specjalnego

Od roku 2007/08 do 2025/26 liczba uczniów z orzeczeniami o potrzebie kształcenia specjalnego wzrosła w Brzegu z 55 do 212. Zmieniła się też struktura niepełnosprawności wśród uczniów. Widoczny jest bardzo duży wzrost udziału liczby uczniów z autyzmem oraz niepełnosprawnością intelektualną lekką.

Tabela 35. Uczniowie z niepełnosprawnościami uczęszczających do szkół ogólnodostępnych w podziale na rodzaje niepełnosprawności

Rodzaj niepełnosprawności	2007/08	2008/09	2009/10	2010/11	2011/12	2012/13	2013/14	2014/15	2015/16	2016/17	2017/18	2018/19	2019/20	2020/21	2021/22	2022/23	2023/24	2024/25	2025/26
sprężona	17	11	8	8	11	8	7	7	6	9	11	13	12	16	19	24	28	32	38
intelektualna lekka	9	12	14	18	17	18	20	23	35	33	41	35	46	49	57	60	70	68	68
autyzm w tym zesp. Aspergera			2	3	4	6	8	10	14	20	23	32	31	35	37	40	44	50	59
ruchowa w tym afazja	6	5	6	6	4	6	6	7	9	10	12	13	13	16	18	17	17	17	20
słabosłyszący	3	6	9	6	3	3	4	3	4	5	6	8	10	8	7	8	5	3	2
słabowidzący	1	4	5	7	7	8	12	11	9	9	12	13	9	11	7	10	10	9	6
zagroż. niedostost. społecz.						3	4	4	6	5	4	7	11	14	11	11	9	12	15
intelekt. umiark. lub znaczna			1	2	1	1			1	1	1	1	3	2	3	3	5	3	4
niesłyszący	4						1	1	1	1									
niewidomi								1	1	1	1	1	1	1	1				
niedostost. społecz.	2	1										1							
zaburz. zachowania	3	1	1	2	2	1	1												
przewlekłe choroby	10	1																	
zaburz. psychiczne	1	1	1																
razem	55	42	47	53	49	54	63	67	86	93	111	124	136	152	160	173	188	194	212

(Brzeg (gm); brak specyfiki)

Tabela 36. Struktura niepełnosprawności uczniów szkół ogólnodostępnych

Rodzaj niepełnosprawności	2007/08	2008/09	2009/10	2010/11	2011/12	2012/13	2013/14	2014/15	2015/16	2016/17	2017/18	2018/19	2019/20	2020/21	2021/22	2022/23	2023/24	2024/25	2025/26
sprężona	30,9%	26,2%	17,0%	15,1%	22,4%	14,8%	11,1%	10,4%	7,0%	9,7%	9,9%	10,5%	8,8%	10,5%	11,9%	13,9%	14,9%	16,5%	17,9%
intelektualna lekka	16,4%	28,6%	29,8%	34,0%	34,7%	33,3%	31,7%	34,3%	40,7%	35,5%	36,9%	28,2%	33,8%	32,2%	35,6%	34,7%	37,2%	35,1%	32,1%
autyzm w tym zesp. Aspergera			4,3%	5,7%	8,2%	11,1%	12,7%	14,9%	16,3%	21,5%	20,7%	25,8%	22,8%	23,0%	23,1%	23,1%	23,4%	25,8%	27,8%
ruchowa w tym afazja	10,9%	11,9%	12,8%	11,3%	8,2%	11,1%	9,5%	10,4%	10,5%	10,8%	10,8%	10,5%	9,6%	10,5%	11,3%	9,8%	9,0%	8,8%	9,4%
słabowidzący	5,5%	14,3%	19,1%	11,3%	6,1%	5,6%	6,3%	4,5%	4,7%	5,4%	5,4%	6,5%	7,4%	5,3%	4,4%	4,6%	2,7%	1,5%	0,9%
słabowidzący	1,8%	9,5%	10,6%	13,2%	14,3%	14,8%	19,0%	16,4%	10,5%	9,7%	10,8%	10,5%	6,6%	7,2%	4,4%	5,8%	5,3%	4,6%	2,8%
zagroż. niedost. społ.						5,6%	6,3%	6,0%	7,0%	5,4%	3,6%	5,6%	8,1%	9,2%	6,9%	6,4%	4,8%	6,2%	7,1%
intelekt. umiark. lub znaczna			2,1%	3,8%	2,0%	1,9%			1,2%	1,1%	0,9%	0,8%	2,2%	1,3%	1,9%	1,7%	2,7%	1,5%	1,9%
niepełnospr.	7,3%						1,6%	1,5%	1,2%										
niewidomi								1,5%	1,2%	1,1%	0,9%	0,8%	0,7%	0,7%	0,6%				
niedost. społ.	3,6%	2,4%										0,8%							
zabur. zachowania	5,5%	2,4%	2,1%	3,8%	4,1%	1,9%	1,6%												
przewlek. chorzy	18,2%	2,4%																	
zabur. psychiczne		2,4%	2,1%	1,9%															

Brzeg (gm); brak specyfiki

Wykres 67 pokazuje udział uczniów z orzeczeniami o niepełnosprawności wśród wszystkich uczniów szkół ogólnodostępnych na tle podobnych samorządów. W Brzegu w roku 2025/26 wynosił on niemal 7,5% i był o wiele wyższy od mediany wyznaczonej dla podobnych samorządów, której wartość wynosi około 5%.

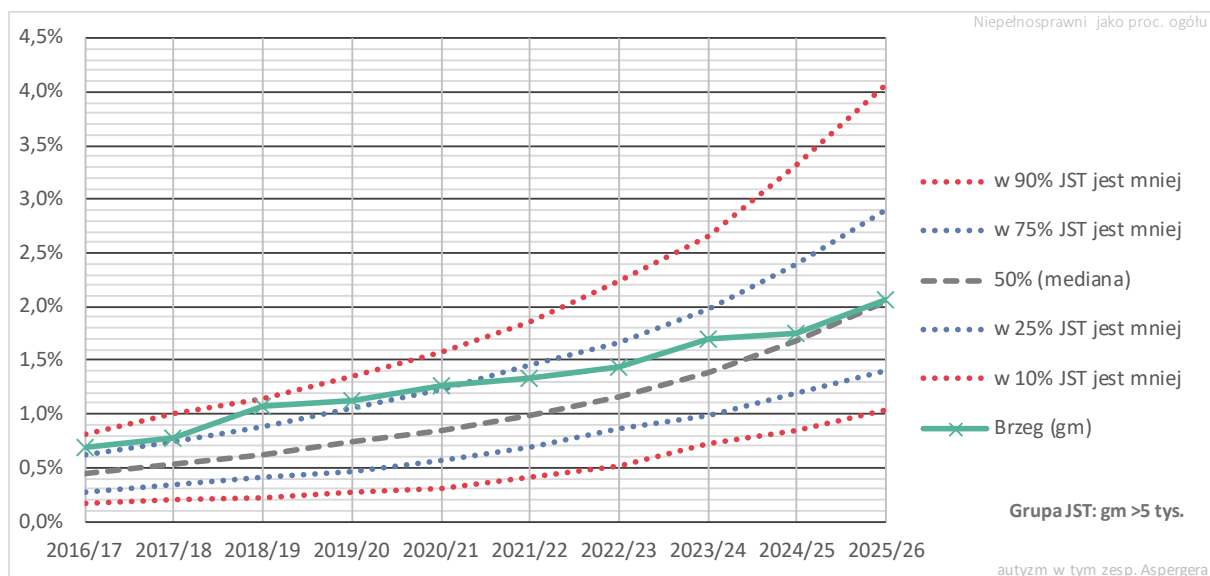
Wykres 67. Procent uczniów z niepełnosprawnościami w ogólnej liczbie uczniów ogólnodostępnych szkół podstawowych – miasto Brzeg na tle podobnych JST

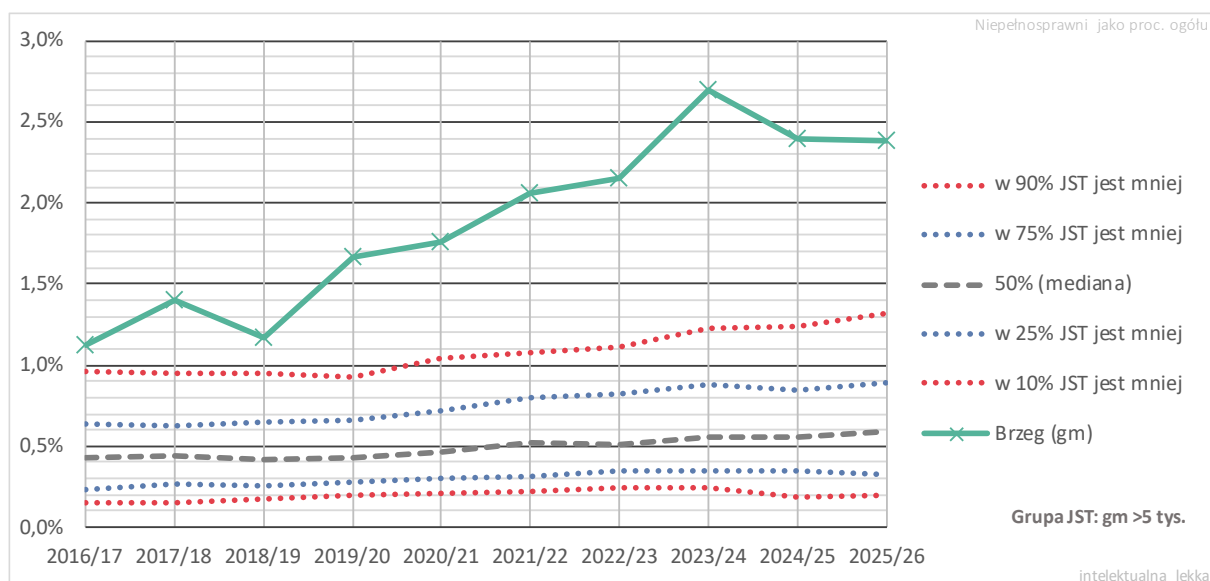
Bardzo wysoki w porównaniu z innymi samorządami jest udział uczniów z niepełnosprawnością sprężoną (wykres 70), zaś udział uczniów z autyzmem, w tym z zespołem Aspergera kształtuje się na poziomie typowym (wykres 68).

Skrajnie dużo – w porównaniu z innymi gminami miejskimi – jest w Brzegu uczniów z orzeczeniem o niepełnosprawności intelektualnej w stopniu lekkim.

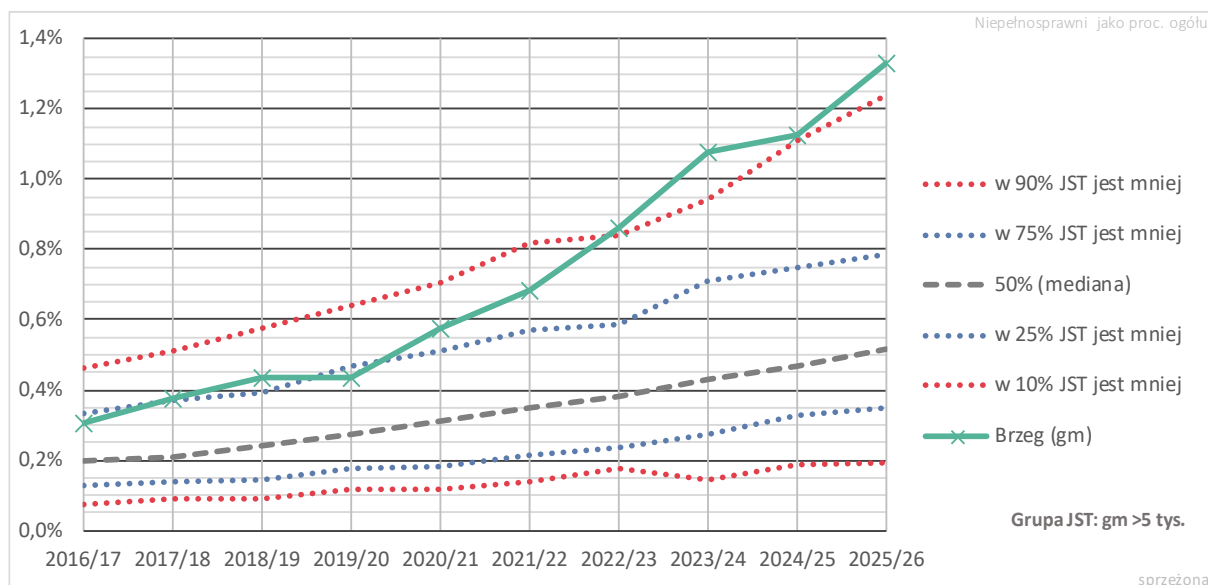
Wykres 68. Procent uczniów z autyzmem w tym zespole Aspergera w ogólnej liczbie uczniów ogólnodostępnych szkół dla dzieci i młodzieży – miasto Brzeg na tle podobnych JST

Wykres 69. Procent uczniów z niepełnosprawnością intelektualną w stopniu lekkim w ogólnej liczbie uczniów ogólnodostępnych szkół dla dzieci i młodzieży – miasto Brzeg na tle podobnych JST

Wykres 70. Procent uczniów z niepełnosprawnością sprzężoną w ogólnej liczbie uczniów ogólnodostępnych szkół dla dzieci i młodzieży – miasto Brzeg na tle podobnych JST

12.4.2. Etaty nauczycieli zaspokajających specjalne potrzeby uczniów w roku szkolnym 2025/26

Wykres 71. Zajęcia pomocy psychologiczno-pedagogicznej w szkołach i przedszkolach (bez etatów nauczycieli specjalistów)

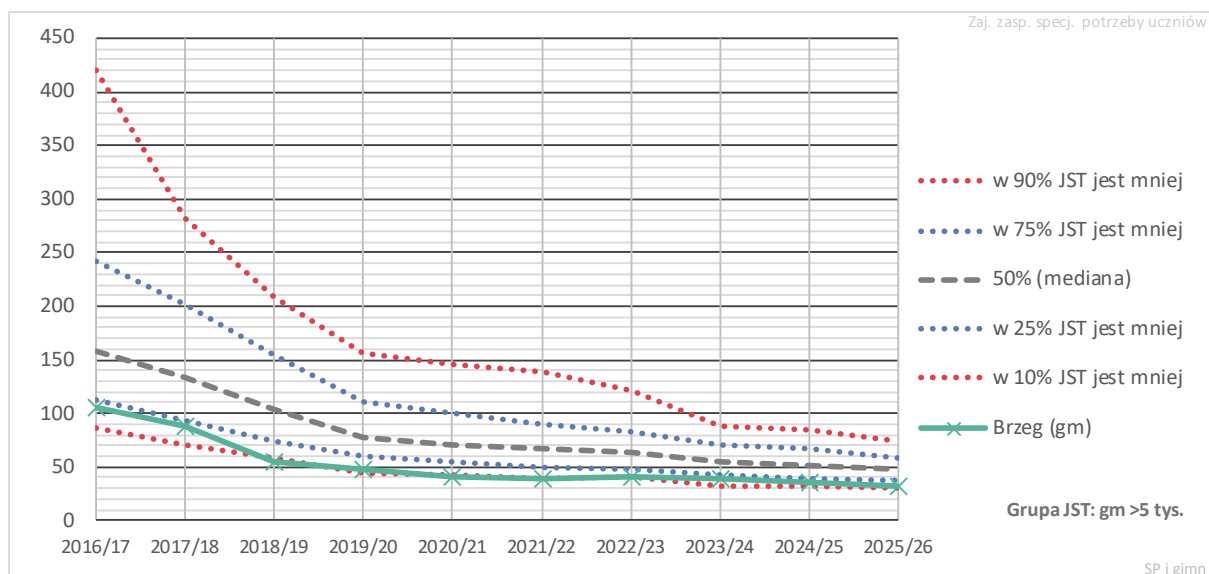
	PSP 1	PSP 3	PSP 5	PSP 6	PSP 8	Razem
Funkcjonowanie osobiste i społeczne		3,75	1,39			5,14
Obowiązki nauczyciela współorganizującego kształcenie		9,62	5,53	14,85		30,01
Zajęcia dydaktyczno-wyrównawcze	0,22		1,14	0,75	0,59	2,69
Zajęcia korekcyjno-kompensacyjne		0,26		0,22	0,21	0,69
Zajęcia rewalidacyjne	0,10	3,18	2,19	2,57		8,04
Zajęcia socjoterapeutyczne		0,06	0,21	0,38		0,65
Razem	0,32	16,87	10,46	18,77	0,80	47,22

W tabeli powyżej zestawiono wszystkie zajęcia szeroko rozumianej pomocy psychologiczno-pedagogicznej realizowane w ogólnodostępnych szkołach miasta. W projektach arkuszy organizacyjnych sprzed 1 IX takich etatów jest 47,22. Warto jednak pamiętać, że więcej takich etatów (np. nauczania indywidualnego) pojawi się zapewne w trakcie roku szkolnego. Nie uwzględniono tu etatów specjalistów (pedagogów, psychologów, pedagogów specjalnych, logopedów i terapeutów pedagogicznych), których zatrudnienie przeanalizowano w odrębnym rozdziale.

Na wykresie 72 przedstawiono, jak zmieniała się liczba uczniów przypadających na jeden etat szeroko rozumianej pomocy psychologiczno-pedagogicznej⁸ w szkołach podstawowych (a w latach wcześniejszych w szkołach podstawowych i gimnazjach).

⁸ Na etaty nauczycieli zaspokajających specjalne potrzeby uczniów w szkołach ogólnodostępnych składają się przede wszystkim obowiązki nauczycieli współorganizujących kształcenie (dawniej: obowiązki nauczycieli wspomagających), a ponadto zajęcia rewalidacyjne, korekcyjno-kompensacyjne, dydaktyczno-wyrównawcze oraz inne zajęcia o charakterze terapeutycznym.

Wykres 72. Liczba uczniów przypadających na jeden etat nauczyciela zaspokajającego specjalne potrzeby edukacyjne w szkołach podstawowych i gimnazjach – miasto Brzeg na tle podobnych JST

Wartość tego wskaźnika w Brzegu jest obecnie niska na tle podobnych samorządów, co świadczy o drogiej organizacji pomocy psychologiczno-pedagogicznej.

13. Nauczyciele

13.1. Etaty przeliczeniowe nauczycieli w analizowanych jednostkach

W tabeli poniżej pokazano liczby etatów przeliczeniowych nauczycieli w poszczególnych jednostkach. Najwięcej nauczycieli (94,1 etatów) zatrudnia PSP 6, a najmniej (6,4) PP 8.

Tabela 37. Liczby etatów przeliczeniowych nauczycieli w poszczególnych jednostkach

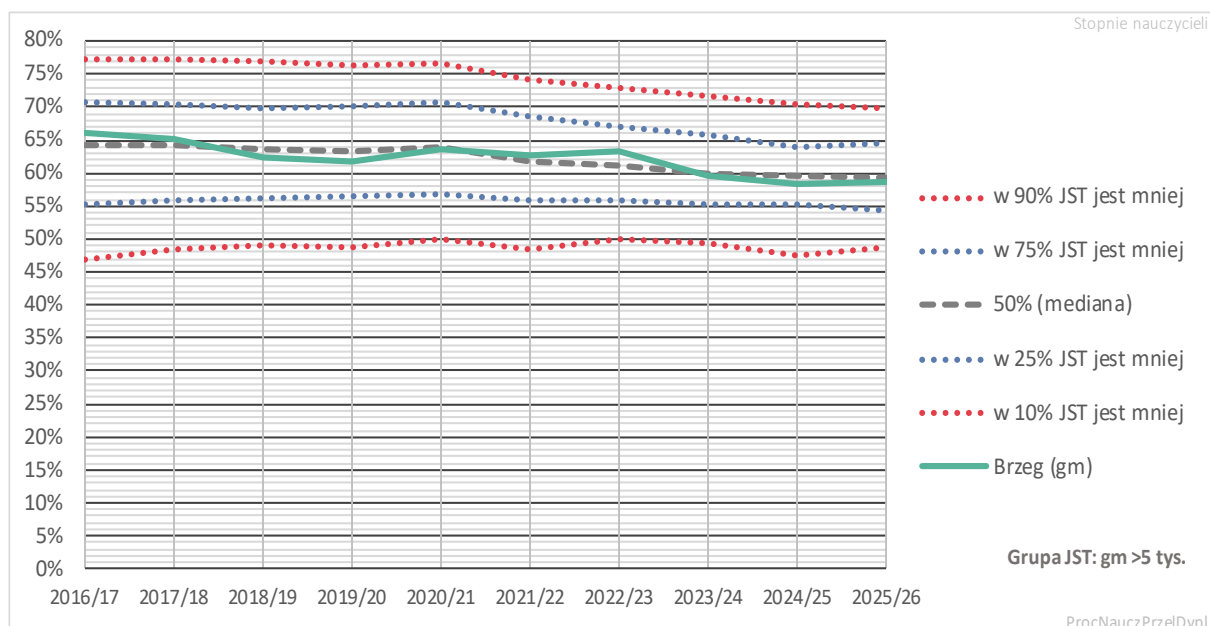
Jednostka	Liczba etatów
PSP 1	60,5
PSP 3	60,3
PSP 5	62,3
PSP 6	94,1
PSP 8	61,6
PP 1	10,5
PP 2	9,9
PP 3	10,5
PP 4	13,8
PP 5	16,7
PP 6	11,6
PP 7	21,6
PP 8	6,4
PP 10	13,8
PP 11	13,5
Razem	467,3

13.2. Struktura zatrudnienia nauczycieli

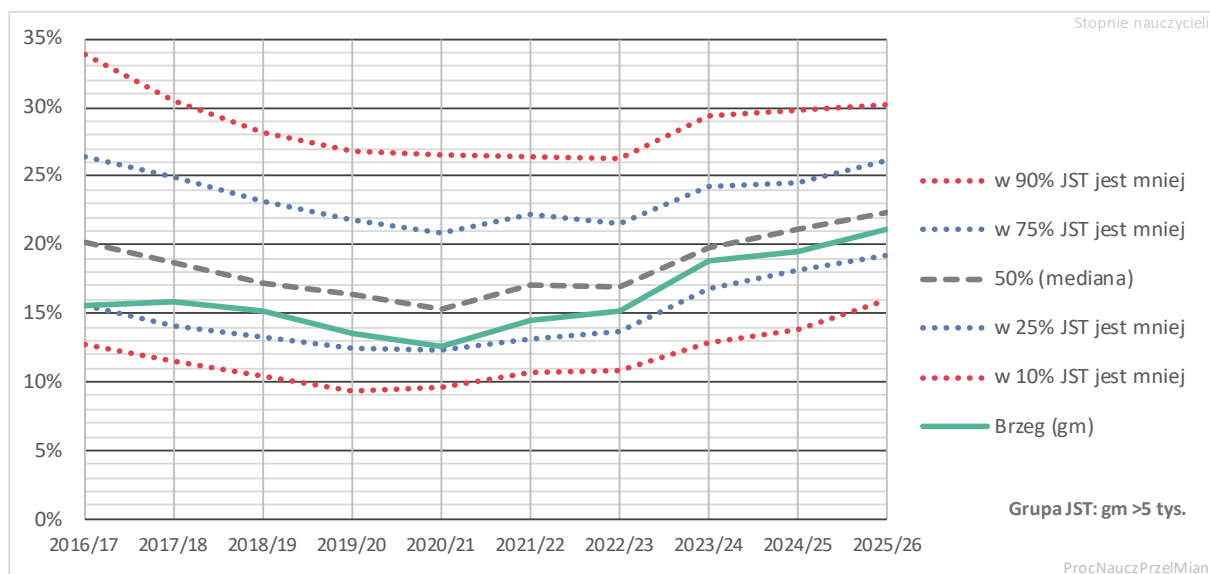
Kolejne wykresy zawierają informacje o strukturze zatrudnienia nauczycieli jednostek oświatowych prowadzonych przez miasto Brzeg pod względem stopni awansu zawodowego i wieku.

Podobnie jak w innych JST najliczniejszą grupę stanowią nauczyciele dyplomowani. W Brzegu ich odsetek jest na typowym poziomie (wykres 73). Trochę mniej niż w innych miastach jest nauczycieli mianowanych, a więcej początkujących (wykres 74).

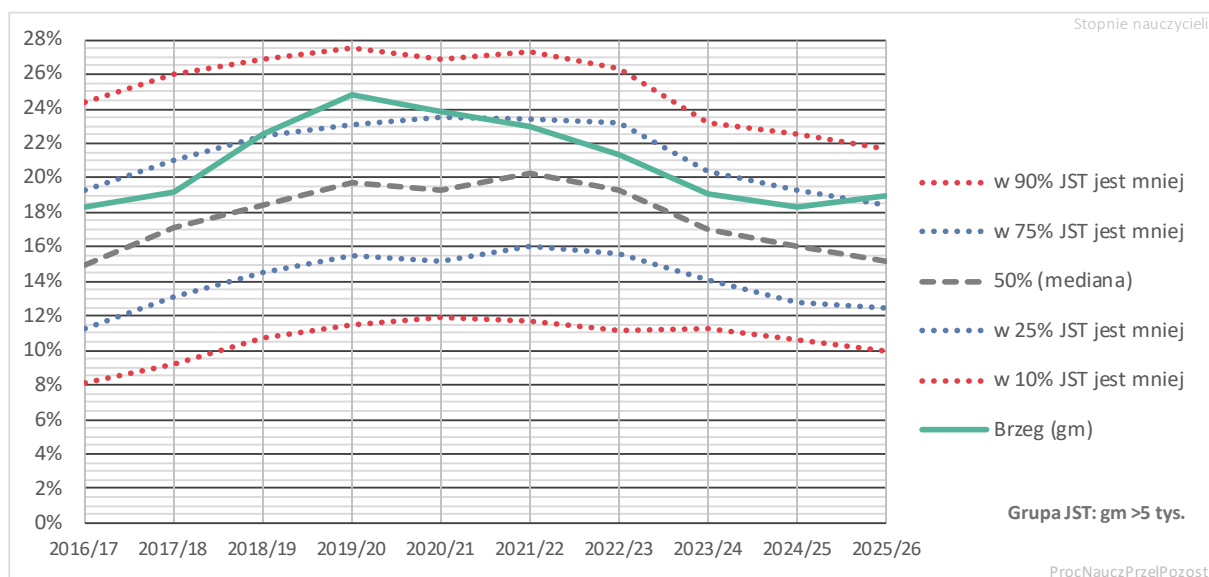
Wykres 73. Procent nauczycieli dyplomowanych – miasto Brzeg na tle podobnych JST

Wykres 74. Procent nauczycieli mianowanych – miasto Brzeg na tle podobnych JST

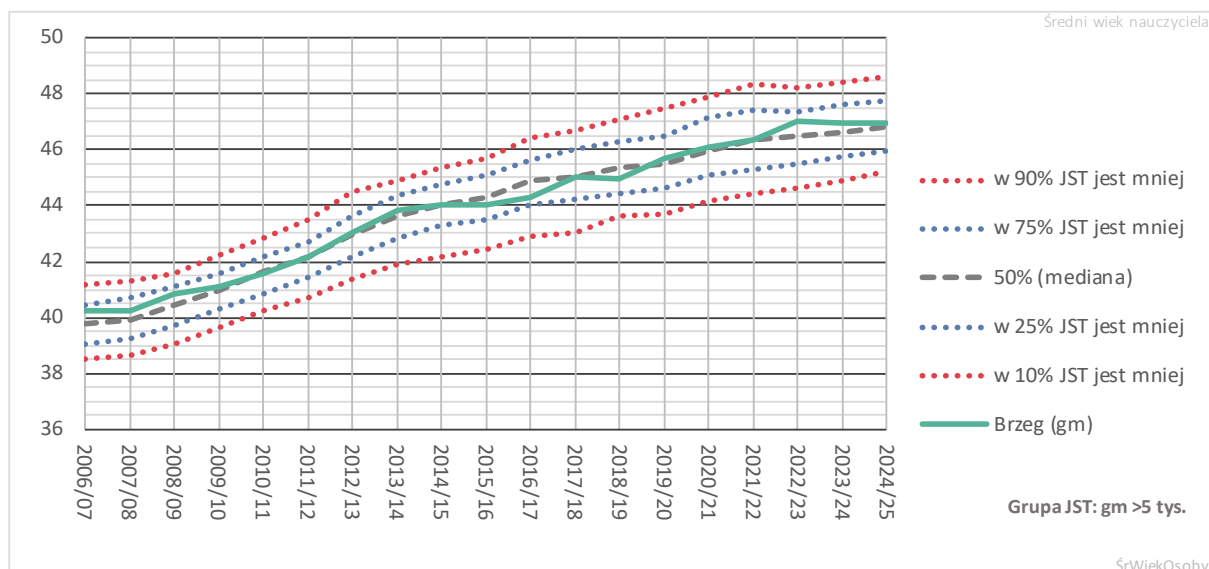

Wykres 75. Procent nauczycieli stażystów i kontraktowych (do roku 2021/22) oraz początkujących (od roku 2022/23) – miasto Brzeg na tle podobnych JST

Jak wynika z wykresu 76 średni wiek nauczyciela w Brzegu wzrósł o niemal 7 lat w badanym okresie. Przekłada się to na koszty utrzymania oświaty, gdyż związane jest to z większą średnią wysokością istotnego w oświacie dodatku stażowego⁹ oraz wiąże się z wypłacaniem większej liczby nagród jubileuszowych.

Wykres 76. Średni wiek nauczyciela – miasto Brzeg na tle podobnych JST

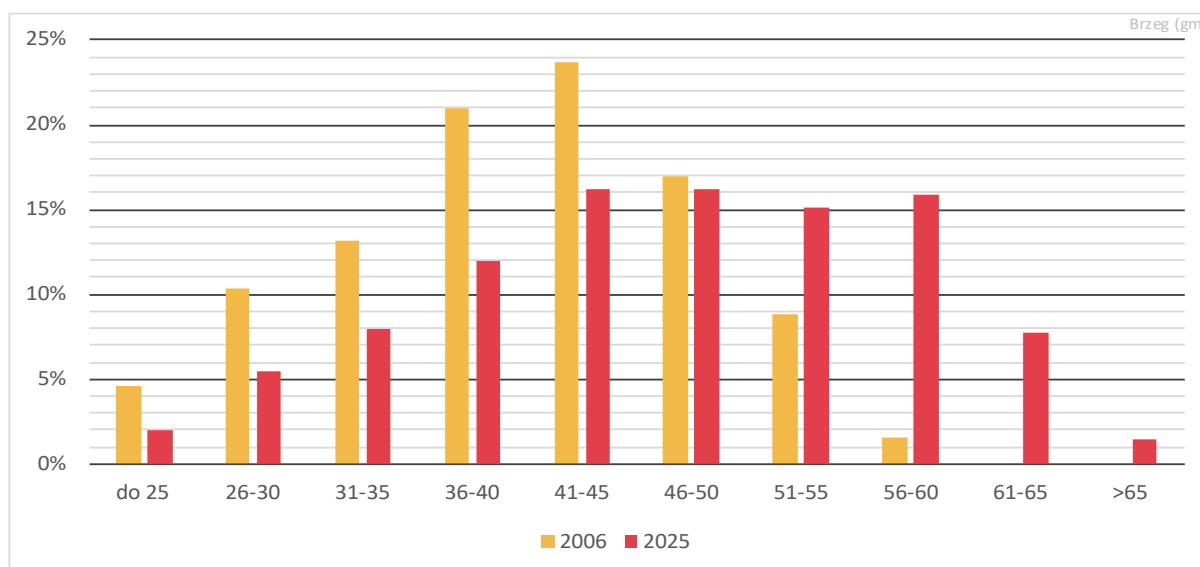

Średnia dobrze odzwierciedla ogólny trend zmian, nie pokazuje jednak struktury wieku nauczycieli. Z tego względu na wykresie 77 zamieściliśmy informacje o udziałach nauczycieli należących do poszczególnych pięcioletnich grup wiekowych w ogólnej liczbie nauczycieli, przy czym zestawiliśmy informacje z dwóch odległych od

⁹ Wzrost wysokości dodatków stażowych nauczycieli nie jest wprost proporcjonalny do wzrostu ich wieku, gdyż dodatek nie może być większy niż 20% wynagrodzenia zasadniczego. Niemniej wzrost średniego wieku nauczycieli z pewnością powoduje wzrost średniego dodatku stażowego.

siebie lat, aby uwidocznic zmiany, które nastąpiły w strukturze wieku w dłuższym okresie.

Wykres 77. Zmiana struktury wieku nauczycieli

Na wykresie widzimy, że w porównaniu z rokiem 2006 bardzo ubyło nauczycieli poniżej 45 roku życia. Ogromnie natomiast przybyło nauczycieli w grupach powyżej 50 lat.

13.3. Urlopy dla poratowania zdrowia

Urlopy dla poratowania zdrowia mają istotny wpływ na koszty wynagrodzeń nauczycieli. Ich liczba istotnie zmieniała się w kolejnych latach – rekordowo wysoka była w roku 2020/21.

Wykres 78. Liczby nauczycieli przebywających na urloпах dla poratowania zdrowia według stanów z 30 września

Rok szkolny	Liczba osób
2006/07	16
2007/08	15
2008/09	16
2009/10	6
2010/11	18
2011/12	17
2012/13	18
2013/14	5
2014/15	8
2015/16	11
2016/17	13
2017/18	10
2018/19	14
2019/20	11
2020/21	27
2021/22	15
2022/23	18
2023/24	18
2024/25	13
2025/26	10

14. Administracja i obsługa

14.1. Etaty pracowników administracji i obsługi

Tabela 38 przedstawia liczby wszystkich etatów administracji i obsługi (AiO) w poszczególnych jednostkach oświatowych prowadzonych przez miasto Brzeg.

W roku szkolnym 2026/27 łącznie we wszystkich jednostkach oświatowych pracownicy administracji i obsługi zatrudnieni są na ok. 170 etatach.

Najwięcej jest etatów pomocy nauczyciela (39%) oraz administracji (18%).

Tabela 38. Zestawienie etatów pracowników administracji i obsługi

	PP 1	PP 2	PP 3	PP 4	PP 5	PP 6	PP 7	PP 8	PP 10	PP 11	PSP 1	PSP 3	PSP 5	PSP 6	PSP 8	Razem
administracja	1,17	1,25	1,50	1,75	1,75	0,75	1,50	0,75	1,50	1,75	4,00	3,50	3,08	4,75	2,25	31,25
główny księgowy	0,50	1,00	0,50	0,75	0,88	0,50	1,00	0,50	0,50	1,00	1,00	1,00	1,00	1,00	1,00	12,13
inspektor do spraw bezpieczeństwa i higieny pracy														0,13		0,13
pomoc administracyjna			0,50											0,63		1,13
referent	0,67	0,25	0,50	1,00	0,38			0,25		0,25		0,50			0,25	4,04
samodzielny referent					0,50				1,00							1,50
sekretarka														1,00		1,00
sekretarz szkoły											2,00	1,00	1,08	1,00	1,00	6,08
specjalista												1,00	1,00			2,00
specjalista d/s finansowych						0,25	0,50							1,00		1,75
specjalista d/s kadr											0,50					0,50
specjalista d/s płac											0,50					0,50
starszy referent										0,50						0,50
obsługa techniczna	1,10	0,50	0,50	1,00		1,00	1,00	1,37	0,75	0,75	2,33	3,00	1,16	2,79	2,00	19,27
inne stanowisko	0,25															0,25
konserwator	0,85	0,50	0,50	1,00				1,00	0,75	0,75				1,38		6,73
opiekun dzieci i młodzieży (w czasie przewozu, przejścia przez jezdnię)											0,33	1,00		1,00	1,00	3,33
palacz c.o.								0,37								0,37
woźny						1,00	1,00				2,00	2,00	1,16	0,42	1,00	8,58
kuchnia	2,65	2,25	3,00	3,25	3,00	2,75	2,50	1,75	3,50	2,75						27,40
intendent		0,50	0,75				0,50	0,25								2,00
intendent-zaopatrzeniowiec						1,00			0,50							1,50
kucharka	1,00	0,25	1,00		1,00	1,00	1,00	0,50	1,00							6,75
pomoc kuchenna	1,65	1,50	1,25	3,25	2,00	0,75	1,00	1,00	2,00	1,75						16,15
szef kuchni										1,00						1,00
pomoc nauczyciela	4,00	4,00	4,00	7,00	11,00	4,33	14,50	2,00	8,50	7,50						66,83
pomoc nauczyciela	4,00	4,00	4,00	7,00	11,00	4,33	9,00	2,00	8,50	7,50						61,33
woźna oddziałowa							5,50									5,50
sprzątanie											5,00	5,00	5,04	6,50	3,50	25,04
sprzątaczką											5,00	5,00	5,04	6,50	3,50	25,04
Razem	8,92	8,00	9,00	13,00	15,75	8,83	19,50	5,87	14,25	12,75	11,33	11,50	9,29	14,04	7,75	169,79

14.2. Analiza porównawcza zatrudnienia pracowników administracji i obsługi

Aby porównać zatrudnienie pracowników administracji i obsługi, wyznaczyliśmy liczby etatów nauczycielskich oraz liczby uczniów przypadających na etat pracowników administracji i obsługi. Nie uwzględnialiśmy przy tym stanowisk pomocy nauczyciela, pracowników kuchni oraz sprzątania, gdyż nie występują one we wszystkich jednostkach. Im wyższa jest wartość wskaźnika w danej jednostce, tym niższy jest poziom zatrudnienia oznaczający większe obciążenie pracą. Niskie wartości wskaźników świadczą o wysokim poziomie zatrudnienia przekładającym się na wyższe koszty administracji i obsługi w danej placówce.

Tabela 39. Liczby przedszkolaków oraz etatów nauczycielskich przypadających na jeden etat administracji i obsługi (bez kuchni, pomocy nauczyciela i sprzątanía) w przedszkolach

Jednostka	Liczba etatów AiO	Liczba dzieci	Liczba etatów nauczycielskich	Liczba dzieci na etat AiO	Liczba etatów nauczycielskich na etat AiO
PP 1	2,27	86	10,50	37,93	4,63
PP 2	1,75	70	9,93	40,00	5,67
PP 3	2,00	96	10,45	48,00	5,23
PP 4	2,75	134	13,80	48,73	5,02
PP 5	1,75	140	16,73	80,00	9,56
PP 6	1,75	100	11,65	57,14	6,65
PP 7	2,50	91	21,63	36,40	8,65
PP 8	2,12	47	6,39	22,13	3,01
PP 10	2,25	150	13,77	66,67	6,12
PP 11	2,50	147	13,55	58,80	5,42
Razem	21,64	1061	128,39	49,03	5,93

Liczby etatów nauczycielskich przypadających na etat administracji/obsługi technicznej, jak również liczby dzieci na etat administracji/obsługi technicznej w przedszkolach są bardzo mocno zróżnicowane. Najniższe jest zatrudnienie pracowników administracji i obsługi w PP5, a najwyższe w PP 8.

Tabela 40. Liczby uczniów oraz etatów nauczycielskich przypadających na jeden etat administracji i obsługi (bez kuchni, pomocy nauczyciela i sprzątanía) w szkołach

Jednostka	Liczba etatów AiO	Liczba uczniów	Liczba etatów nauczycielskich	Liczba uczniów na etat AiO	Liczba etatów nauczycielskich na etat AiO
PSP 1	6,33	448	60,53	70,73	9,56
PSP 3	6,50	495	60,30	76,15	9,28
PSP 5	4,25	582	62,29	137,05	14,67
PSP 6	7,54	816	94,14	108,16	12,48
PSP 8	4,25	508	61,64	119,53	14,50
Razem	28,87	2849	338,89	98,67	11,74

Liczby etatów nauczycielskich przypadających na etat administracji/obsługi technicznej, jak również liczby uczniów na etat administracji/obsługi technicznej w szkołach podstawowych również są dość mocno zróżnicowane. Najniższe jest zatrudnienie pracowników administracji i obsługi w PSP 5, a najwyższe w PSP1.

W przypadku PSP1 w arkuszu wykazano jeden etat sekretarza szkoły ponad limit określony bonem organizacyjnym.

14.2.1. Pomoce nauczyciela i woźne oddziałowe

Zatrudnienie pomocy nauczyciela i woźnych oddziałowych zbadano wyznaczając liczbę dzieci przypadających na jeden etat pomocy nauczyciela/woźnej oddziałowej oraz liczbę etatów na jeden oddział.

Zróżnicowanie tego zatrudnienia pomiędzy jednostkami nie jest bardzo duże i bardzo wysokie w porównaniu z innymi znanymi nam samorządami.

Tabela 41. Liczby etatów pomocy nauczyciela/woźnej oddziałowej na oddział oraz liczby dzieci na etat pomocy nauczyciela/woźnej oddziałowej

	Liczba etatów pomocy nauczyciela/woźnych oddziałowych	Liczba etatów pomocy nauczyciela/woźnej oddziałowej na oddział	Liczba dzieci na etat pomocy nauczyciela/woźnej oddziałowej
PP 1	7,3	1,8	11,8
PP 2	5,5	1,8	12,7
PP 3	7,3	1,8	13,2
PP 4	8,8	1,5	15,3
PP 5	13,8	2,3	10,2
PP 6	8,1	2,0	12,4
PP 7	14,9	3,0	6,1
PP 8	4,9	2,4	9,6
PP 10	9,8	1,6	15,4
PP 11	11,0	1,8	13,4
Razem	91,1	2,0	11,6

14.2.2. Sprzątanie

Osoby sprzątające to największa grupa pracowników administracji i obsługi w szkołach. Aby zbadać racjonalność ich zatrudnienia policzyliśmy, ile metrów kwadratowych przypada na jeden etat.

W tabeli 42 pokazano liczby metrów kwadratowych powierzchni do sprzątania przypadające na jeden etat pracowników sprzątających.

Tabela 42. Liczba metrów kwadratowych przypadających na jeden etat sprzątania

Jednostka	Powierzchnia sprzątania w m2	Liczba etatów sprzątania	Liczba m2 na etat sprzątania
PSP 1	5076	5,00	1015
PSP 3	6030	5,00	1206
PSP 5	3346	5,04	664
PSP 6	6672	6,50	1026
PSP 8	2812	3,50	803
Razem	23936	25,04	956

Wartość średnia dla wszystkich jednostek wynosi 956 m² na jeden etat. Jest to wartość wysoka, większa od wartości typowej dla większości samorządów, która kształtuje się na poziomie ok. 800 m² powierzchni do sprzątania na etat.

14.2.3. Kuchnia

Analizą porównawczą objęto tylko przedszkola, ponieważ prowadzą samodzielne kuchnie.

Do oceny poziomu obciążenia pracą w grupie pracowników kuchni wyznaczono liczbę dzieci korzystających z wyżywienia, przypadających na etat kuchni (z wyłączeniem stanowisk: intendent i intendent-zaopatrzeniowiec).

Tabela 43. Liczba posiłków przeliczeniowych przypadających na jeden etat kuchni.

Jednostka	Liczba etatów kuchni	Liczba posiłków	Liczba posiłków na etat kuchni
PP 1	2,65	92	35
PP 2	1,75	95	54
PP 3	2,25	100	44
PP 4	3,25	150	46
PP 5	3,00	149	50
PP 6	1,75	99	57
PP 7	2,00	100	50
PP 8	1,50	73	49
PP 10	3,00	150	50
PP 11	2,75	150	55
Razem	23,90	1158	48

Przedstawione w powyższej tabeli dane pokazują zróżnicowanie zatrudnienia pracowników kuchni w odniesieniu do potrzeb (mierzonych liczbą dzieci przebywających w przedszkolu i korzystających z wyżywienia). Uzyskana wartość średnia (48 dzieci na etat kuchni) świadczy o przeciętnym obciążeniu pracą tej grupy stanowisk.

14.2.4. Podsumowanie

Analiza pokazuje zróżnicowanie zatrudnienia pracowników administracji i obsługi. Sugerujemy, aby dokonać szczegółowej weryfikacji zasadności zatrudnienia pracowników administracji, jak i obsługi technicznej, zwłaszcza w jednostkach z największymi odchyleniami od wartości średnich.

Przerost zatrudnienia widoczny jest w grupie etatów wsparcia nauczyciela w przedszkolu. Na jeden oddział w przedszkolu przypada średnio 2 etaty wsparcia nauczycieli, podczas gdy w wielu samorządach jest to 1 etat na oddział, a nawet mniej.

15. Prognoza liczb uczniów i oddziałów oraz obciążenia obiektów szkolnych

15.1. Uwarunkowania prognozowania liczb uczniów i wychowanków przedszkoli

15.1.1. Źródła danych bazowych

Źródłami danych bazowych do prognozy liczb uczniów w jednostkach oświatowych różnych szczebli są:

- *Prognoza ludności na lata 2023-2060* sporządzona przez Główny Urząd Statystyczny, przy czym uwzględniamy wszystkie trzy warianty tej prognozy;
- dane o liczbach mieszkańców wg pojedynczych roczników z Banku Danych Lokalnych GUS;
- dane o liczbach uczniów zgłoszonych do systemu informacji oświatowej.

*Prognoza ludności na lata 2023-2060*¹⁰ sporządzona przez Główny Urząd Statystyczny obejmuje trzy scenariusze zmian: niski, średni (główny) i wysoki. Uwzględniają one różne warianty czynników wpływających na liczbę ludności, czyli współczynnik dzietności, długości trwania życia i bilansu migracji. Scenariusz niski zakłada najniższy współczynnik dzietności, najniższe trwanie życia oraz ujemne saldo migracji (najmniejsza imigracja, największa emigracja). Scenariusz główny (średni) przewiduje średni współczynnik dzietności, średnie trwanie życia oraz umiarkowanie dodatnie saldo migracji. Scenariusz wysoki zakłada najwyższy współczynnik dzietności, najdłuższe trwanie życia oraz najwyższe saldo migracji.

Niestety, bardzo niskie rzeczywiste liczby urodzeń w 2023 r., 2024 r. i w 2025 r. w całym kraju i większości JST sugerują, że – przynajmniej w najbliższych latach – skrajnie mało prawdopodobne jest spełnienie się wysokiego scenariusza prognozy. Wydaje się, że w praktyce liczba dzieci będzie zbliżona do scenariusza niskiego, a w najlepszym przypadku – średniego.

15.1.2. Ogólne założenia do prognozy liczb uczniów i wychowanków przedszkoli

Punktem wyjścia do prognozy liczby wychowanków przedszkoli oraz liczby uczniów klasy pierwszej szkoły podstawowej są dane prognozowane przez GUS.

W miastach na prawach powiatu i w powiatach ziemskich jest to prognoza liczby dzieci poniżej pierwszego roku życia w wariancie, który w ostatnim roku, do którego są dostępne dane, okazał się najbardziej zbliżony do rzeczywistości.

W miastach jest to prognoza urodzeń wg wariantu głównego (średniego)¹¹. W razie potrzeby oszacowujemy liczbę urodzeń w mieście w wariancie niskim na podstawie

¹⁰ *Prognoza ludności na lata 2023-2060*, Warszawa 2023. Publikacja dostępna na stronie stat.gov.pl

¹¹ W okresie przygotowywania niniejszego opracowania GUS nie udostępniał danych dotyczących innych wariantów prognozy oraz poszczególnych roczników w gminach.

stosunku liczby dzieci w wieku poniżej pierwszego roku życia w tym wariancie do analogicznej liczby prognozowanej w wariancie średnim w całym powiecie, w którym to miasto się znajduje.

Jeśli między przyjętym do obliczeń wariantem prognozy liczby urodzeń lub liczby dzieci w wieku poniżej pierwszego roku życia a rzeczywistością występuje istotna luka, prognoza jest korygowana przy założeniu, że różnica ta będzie stopniowo się zmniejszać i zaniknie w ciągu siedmiu lat.

Liczby dzieci w poszczególnych rocznikach i w kolejnych latach szacujemy z wykorzystaniem danych o prognozowanych przez GUS zmianach wielkości roczników na terenie powiatu.

Prognoza liczby wychowanków przedszkoli opiera się na prognozie liczby dzieci w wieku od 2 do 7 lat oraz danych historycznych o poziomach objęcia 2-, 3-, 4-, 5-, 6- i 7-latków wychowaniem przedszkolnym.

Z perspektywy prognozy liczby uczniów szkół podstawowych istotne są przede wszystkim zmiany liczby dzieci rozpoczynających naukę. Szacujemy je na podstawie prognozy liczby 7-latków oraz danych historycznych o liczbie uczniów klas pierwszych szkół podstawowych oraz o wielkościach poszczególnych roczników w wieku 7 lat.

Liczby uczniów klas starszych szacujemy na podstawie liczb uczniów klas młodszych w poprzednich latach oraz historycznych danych o zmianach wielkości poszczególnych klas w kolejnych latach. Analogicznie liczby uczniów w klasach pierwszych szkół ponadpodstawowych szacujemy na podstawie liczb uczniów ósmych klas SP w poprzednich latach.

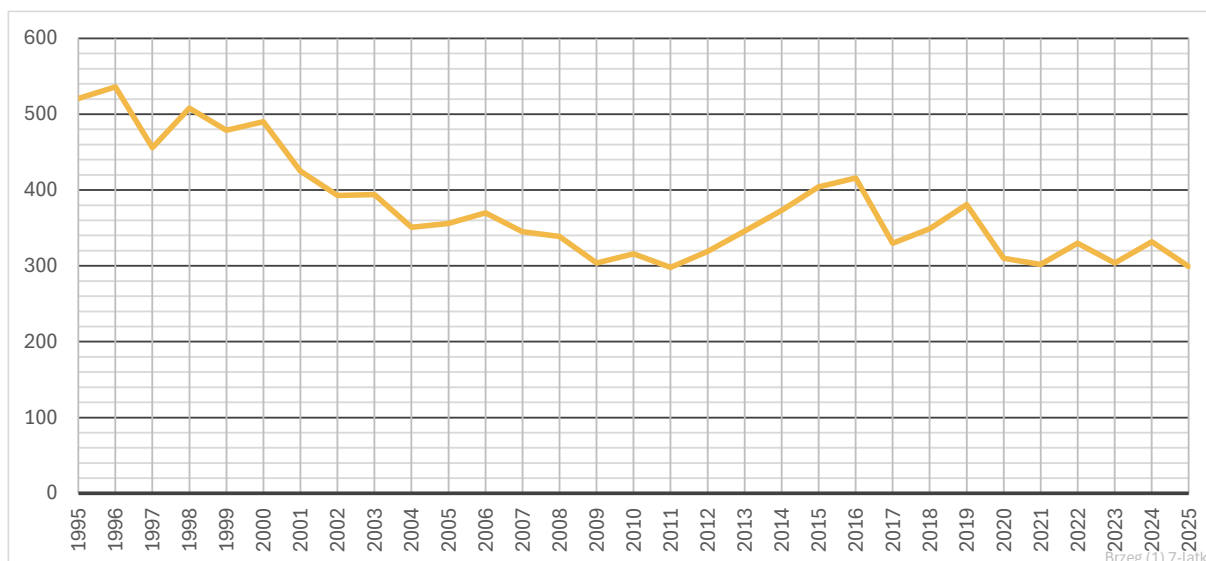
Przy sporządzaniu prognozy należy też uwzględnić wiele dodatkowych czynników, np. fakt, że niektórzy potencjalni uczniowie będą uczęszczać do jednostek prowadzonych przez podmioty inne niż JST, której dotyczy prognoza, w tym niepublicznych lub poza daną JST. Czynniki tego typu są trudne do przewidzenia, każda prognoza obarczona jest więc ryzykiem błędów związanych z ewentualną utratą aktualności założeń przyjętych przy jej budowaniu. Trzeba się też liczyć z możliwością zmiany trendów demograficznych, które zdezaktualizują bazową prognozę liczby dzieci przedszkolnych i rozpoczynających naukę w szkole podstawowej lub współczynniki zmian wielkości klas starszych.

15.2. Demograficzny kontekst prognozy

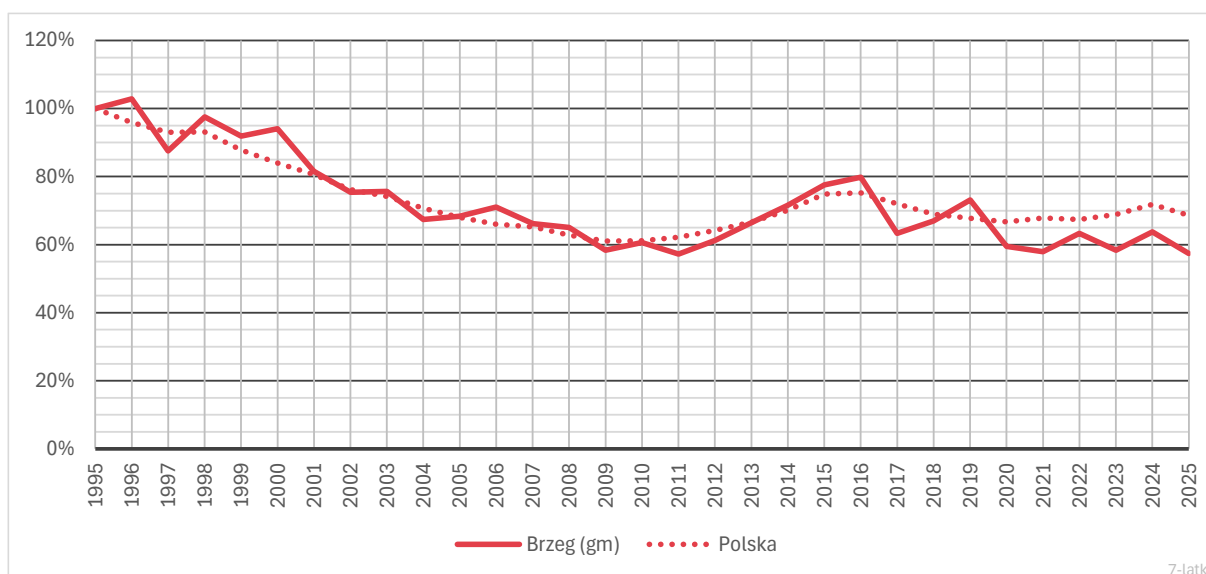
Prognoza, którą przygotowaliśmy, dotyczy tylko miasta Brzeg i obejmuje okres do roku szkolnego 2040/41, przedstawiając jednocześnie dane historyczne od roku 2011/12. Jednak zestawienia w tym podrozdziale prezentują szerszy kontekst: okres od 1995 do 2025 roku i porównanie z całą Polską.

Wykres 79 odzwierciedla zmiany liczby 7-latków, czyli dzieci u progu szkoły podstawowej.

Wykres 79. Historyczna liczba 7-latków w Brzegu

Wykres 80. Porównanie zmian liczby siedmiolatków w Brzegu i całej Polsce (rok 1995 = 100%)

Wykres 80 zawiera porównanie zmian liczby 7-latków w odniesieniu do 1995 r. w Brzegu (linia ciągła) i w całym kraju (linia kropkowana). Widzimy na nim, że w Brzegu zmiany liczby dzieci do ok. 2020 roku odzwierciedlały trendy zmian odnotowane w całej Polsce, ale w kolejnych latach sytuacja demograficzna w Brzegu trochę pogorszyła się w stosunku do średniej krajowej (linia ciągła przedstawiająca sytuację w Brzegu w ostatnich sześciu latach przebiega poniżej linii obrazującej stan w całym kraju).

15.3. Prognoza liczby wychowanków przedszkoli

Wykres 81 i tabela 44 przedstawiają prognozę liczby wychowanków przedszkoli we wszystkich ogólnodostępnych placówkach przedszkolnych na terenie miasta. Odrębnie ujmujemy przedszkola prowadzone przez samorząd.

Wykres 81. Prognoza liczby wychowanków przedszkoli (do roku 2025/26 dane rzeczywiste)

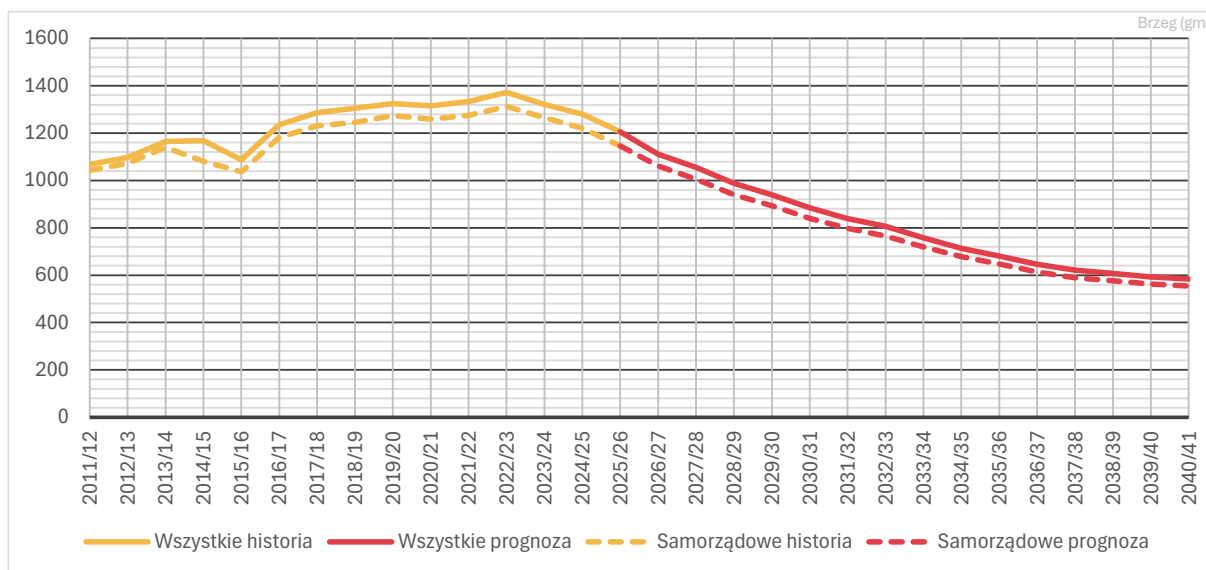

Tabela 44. Prognoza liczby wychowanków przedszkoli (do roku 2025/26 dane rzeczywiste)

Rok	Wszystkie		Samorządowe	
	historia	prognoza	historia	prognoza
2011/12	1 068		1 043	
2012/13	1 098		1 073	
2013/14	1 165		1 140	
2014/15	1 168		1 081	
2015/16	1 088		1 037	
2016/17	1 236		1 182	
2017/18	1 286		1 231	
2018/19	1 305		1 246	
2019/20	1 325		1 274	
2020/21	1 315		1 259	
2021/22	1 334		1 275	
2022/23	1 372		1 312	
2023/24	1 321		1 265	
2024/25	1 280		1 220	
2025/26	1 206	1 206	1 146	1 146
2026/27		1 111		1 061
2027/28		1 055		1 005
2028/29		988		939
2029/30		940		894
2030/31		885		840
2031/32		839		797
2032/33		806		766
2033/34		758		720
2034/35		714		679
2035/36		681		647
2036/37		646		613
2037/38		621		589
2038/39		607		576
2039/40		593		563
2040/41		584		554

Przygotowując tę prognozę założyliśmy, że w przyszłości stosunek liczby przedszkolaków z poszczególnych grup wiekowych do prognozowanej liczby dzieci z odpowiednich roczników będzie równy średniej z trzech ostatnich lat.

Z prognozy wynika, że:

- W roku szkolnym 2023/24 rozpoczął się spadek liczby wychowanków przedszkoli i wszystko wskazuje na to, że już nigdy liczba ta nie osiągnie poziomu z roku wcześniejszego, tj. 1372 dzieci.
- Według prognozy w ciągu 10 lat od 2025/26 roku liczba wychowanków przedszkoli spadnie o 45% i w kolejnych latach nadal będzie maleć.

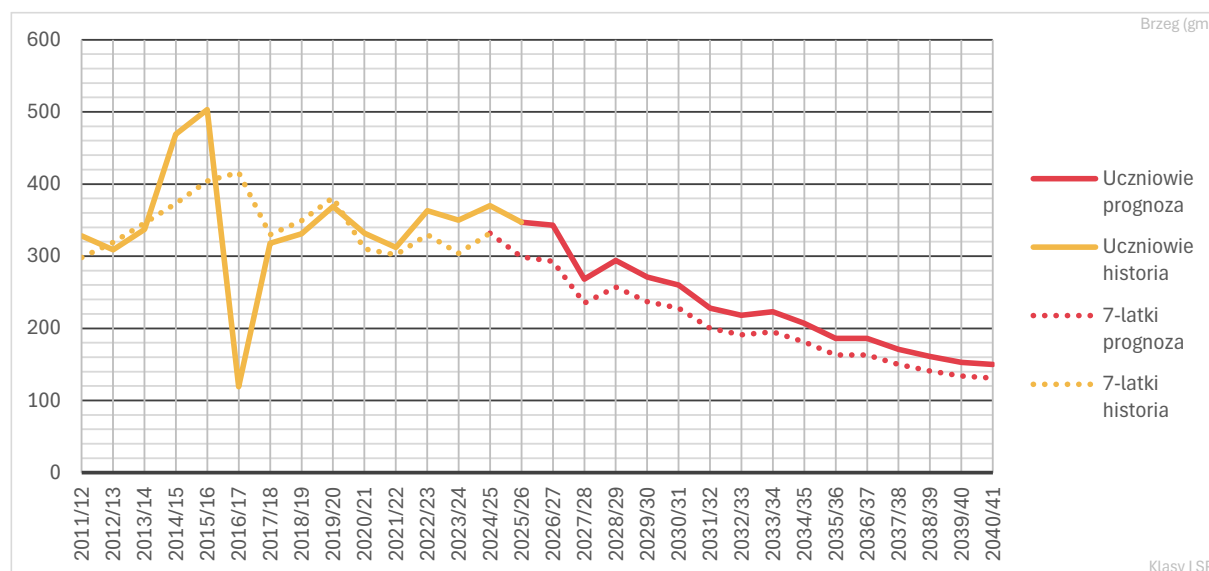
15.4. Prognoza liczby uczniów szkół podstawowych

Przygotowując prognozę liczby uczniów w szkołach podstawowych prowadzonych przez miasto Brzeg, założyliśmy, że w kolejnych latach:

- Stosunek liczby dzieci, które będą rozpoczynać naukę w szkołach podstawowych prowadzonych przez miasto do wielkości prognozowanych roczników wynosić będzie 114,2% (średnia z lat 2023/24-2025/26).
- Liczby uczniów w klasach 2-8 szkoły podstawowej stanowić będą 99,9% liczby uczniów poprzedniej klasy (średnia dla wszystkich klas SP z lat 2023/24-2025/26).

Zamieszczone poniżej zestawienia przedstawiają rzeczywiste zmiany liczb uczniów w latach szkolnych 2011/12-2025/26 oraz prognozę zmian do roku 2040/41.

Wykres 82. Prognoza liczby uczniów w klasach pierwszych szkół podstawowych (do roku 2025/26 dane rzeczywiste)

Wykres 82 odzwierciedla dotychczasowy i prognozowany przebieg zmian liczby uczniów klas pierwszych szkół podstawowych prowadzonych przez miasto Brzeg. Dodatkowo na wykresie tym linią przerywaną przedstawione są zmiany liczby 7-latków. Odpowiadają one w przybliżeniu przebiegowi zmian liczby uczniów klas

pierwszych w warunkach, gdyby nie nastąpiło obniżenie i późniejsze podniesienie wieku rozpoczynania obowiązków szkolnych.

Kolejny wykres przedstawia zmiany łącznej liczby uczniów w szkołach prowadzonych przez miasto Brzeg.

Wykres 83. Prognoza łącznej liczby uczniów szkół podstawowych (do roku 2025/26 dane rzeczywiste z uwzględnieniem gimnazjów)

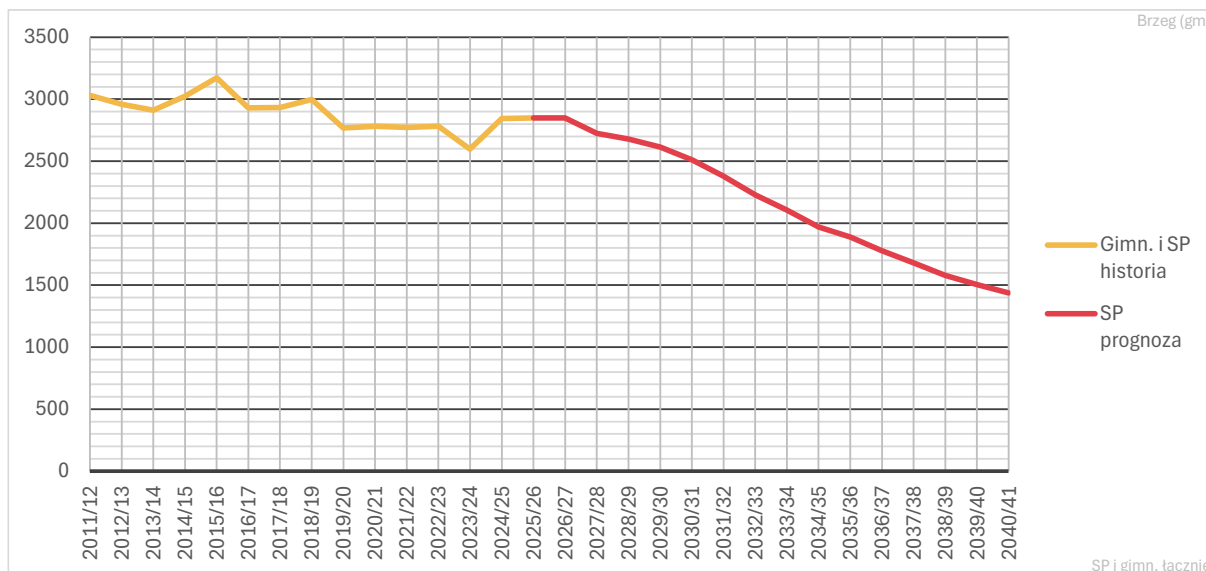

Tabela 45. Prognoza liczby uczniów szkół podstawowych (do roku 2025/26 dane rzeczywiste z uwzględnieniem gimnazjów)

Rok	Klasy I		Wszystkie klasy	
	historia	prognoza	historia	prognoza
2011/12	328		3 030	
2012/13	309		2 959	
2013/14	337		2 911	
2014/15	469		3 024	
2015/16	503		3 172	
2016/17	119		2 930	
2017/18	318		2 932	
2018/19	331		2 998	
2019/20	369		2 767	
2020/21	332		2 782	
2021/22	312		2 771	
2022/23	363		2 781	
2023/24	350		2 596	
2024/25	370		2 843	
2025/26	347	347	2 848	2 848
2026/27		343		2 849
2027/28		268		2 723
2028/29		294		2 679
2029/30		271		2 613
2030/31		260		2 510
2031/32		228		2 380
2032/33		218		2 229
2033/34		223		2 105
2034/35		207		1 969
2035/36		186		1 887
2036/37		186		1 779
2037/38		171		1 679
2038/39		161		1 580
2039/40		153		1 505
2040/41		150		1 437

Z zestawień wynika, że:

- W roku szkolnym 2025/26 rozpoczął się trend spadkowy liczby pierwszoklasistów.
- Od roku 2027/28 można się spodziewać spadku łącznej liczby uczniów szkół podstawowych.
- Trend spadkowy spowoduje w ciągu dziesięciu lat zmniejszenie się liczby uczniów o ok. 35%.

15.5. Prognoza liczb oddziałów w poszczególnych szkołach podstawowych

Prognoza liczb oddziałów opiera się na przedstawionej powyżej prognozie liczby uczniów klas pierwszych szkół podstawowych. Zatem prognoza ta nie uwzględnia na przykład ewentualnych zmian udziału szkół prowadzonych przez inne organy lub zmian przepływów uczniów między jednostkami samorządu terytorialnego.

Przy szacowaniu liczb oddziałów w poszczególnych szkołach założyliśmy, że:

- W każdym roku prognozy liczba uczniów klasy pierwszej będzie wynikać ze stosunku liczby uczniów klasy pierwszej do liczby siedmiolatków w obwodzie danej szkoły według średniej z lat 2023/24-2025/26, a liczba siedmiolatków w danym obwodzie będzie proporcjonalna do udziału obwodu w łącznej liczbie uczniów klas pierwszych miejskich szkół podstawowych, prognozowanej dla danego roku. Od roku 2033/34, ze względu na brak danych umożliwiających oszacowanie liczby siedmiolatków w obwodach, udziały wszystkich szkół będą stałe – takie jak w roku 2032/33.
- Ogólnodostępny oddział klasy pierwszej nie może mieć więcej niż 25 uczniów. W szkołach nie będą tworzone integracyjne oddziały klasy pierwszej (których liczebność nie powinna przekraczać 20 uczniów).
- Nie będzie dzielenia ani łączenia oddziałów w kolejnych latach nauki.

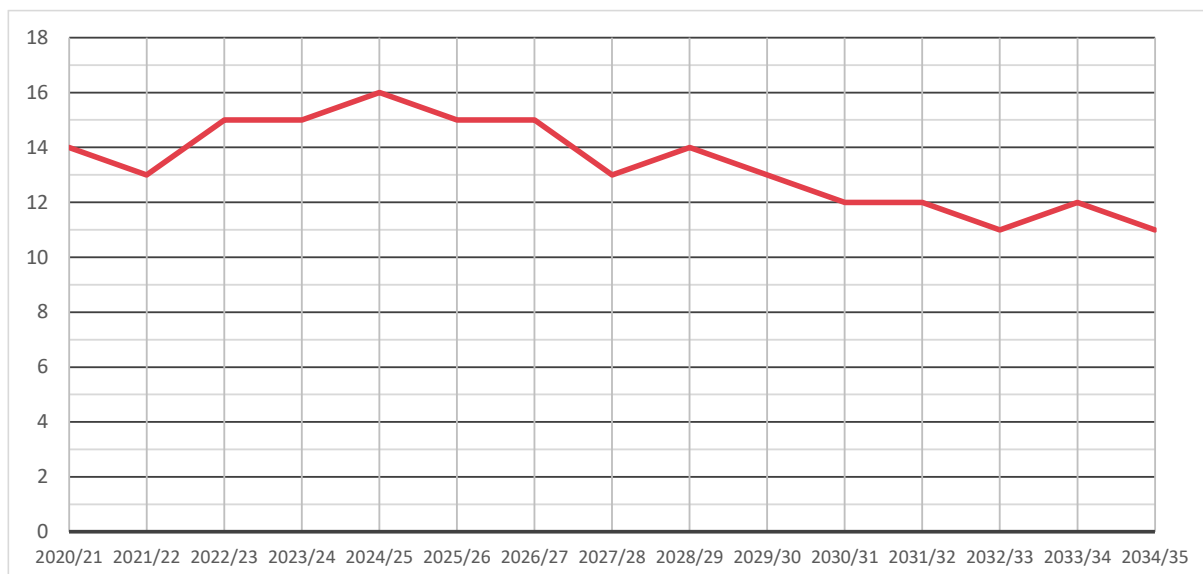
Reasumując: prognoza została sporządzona przy założeniu, że w warunkach przewidywanych zmian demograficznych utrzymane zostaną dotychczasowe zasady tworzenia oddziałów klas pierwszych (tzn. np., że nie będzie radykalnych działań oszczędnościowych) a sieć szkół nie zostanie zmieniona, w tym nie zostaną przesunięte granice obwodów.

Należy podkreślić, że prognoza liczb oddziałów w poszczególnych szkołach obarczona jest dodatkowym ryzykiem nietrafności w odniesieniu do pojedynczych lat i poszczególnych szkół. Na poziom tego ryzyka, oprócz przyczyn, które mogą spowodować nietrafność prognozy liczby uczniów, wpływ mają inne czynniki, np. nieprzewidywalność zachowań rodziców wybierających szkoły dla swoich dzieci (dane historyczne wskazują na przemieszczenia dzieci między obwodami oraz wybory szkół spoza miasta).

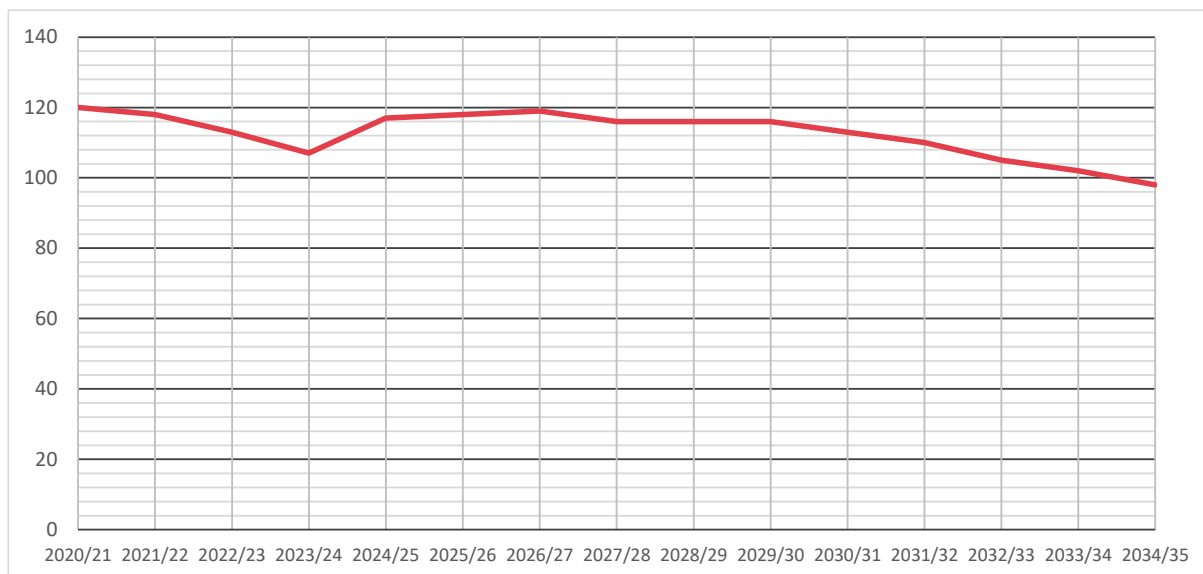
Dodatkowymi czynnikami, które mogą mieć wpływ na rzeczywiste zmiany liczb oddziałów, są polityka organu prowadzącego, w tym ewentualne zmiany sieci szkół

i granic ich obwodów bądź polityka innych podmiotów, które chciałyby prowadzić szkoły podstawowe ulokowane na terenie miasta.

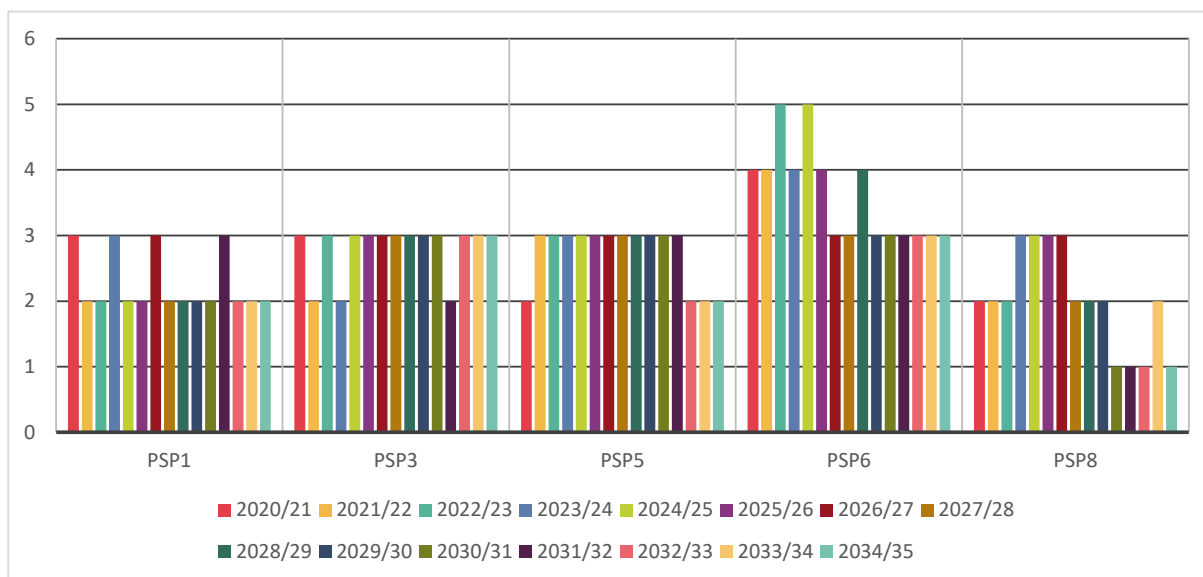
Wykres 84. Prognoza liczby oddziałów klas pierwszych szkół podstawowych

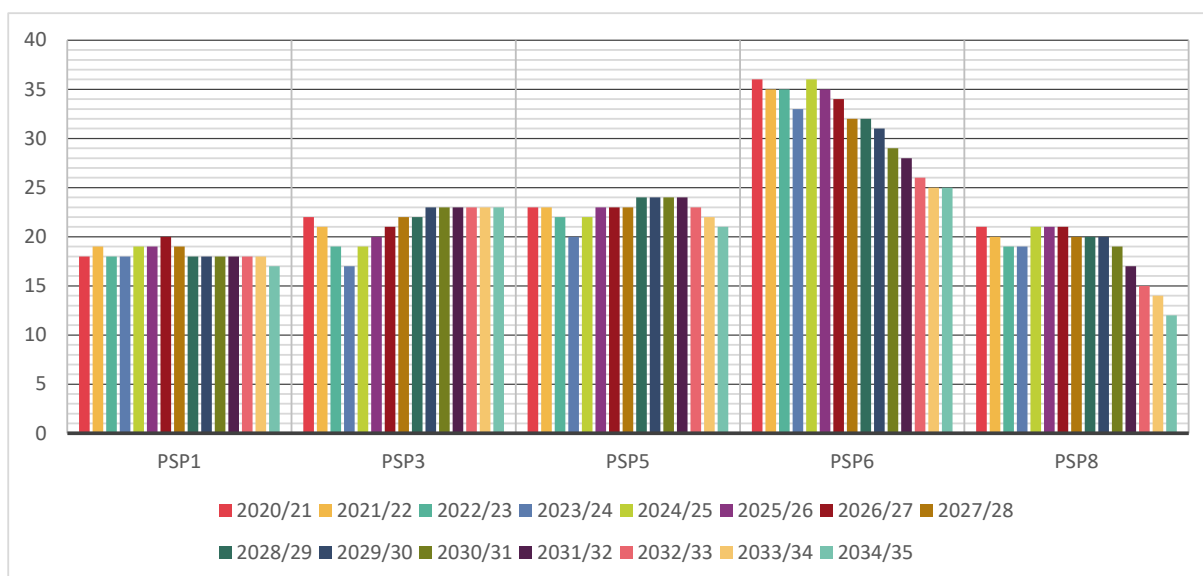
Wykres 85. Prognoza łącznej liczby oddziałów wszystkich klas szkół podstawowych

Wykres 86. Prognoza liczb oddziałów klas pierwszych w poszczególnych szkołach podstawowych

Wykres 87. Prognoza liczb oddziałów wszystkich klas poszczególnych szkół podstawowych

W tabeli poniżej przedstawiono prognozowane wielkości oddziałów klas pierwszych w szkołach, przy założeniu, że sieć szkół w mieście nie ulegnie zmianie. Widać, że w takiej sytuacji średnie wielkości oddziałów klasy pierwszej znacząco zaczną się obniżać od roku 2027/28.

Tabela 46. Prognoza liczb uczniów klas pierwszych (do roku 2025/26 dane rzeczywiste)

Szkoła	2020/21	2021/22	2022/23	2023/24	2024/25	2025/26	2026/27	2027/28	2028/29	2029/30	2030/31	2031/32	2032/33	2033/34	2034/35
PSP1	64	53	49	70	52	44	64	46	51	35	44	52	34	34	32
PSP3	69	49	66	49	73	70	69	76	69	63	59	36	61	62	58
PSP5	51	69	84	74	68	73	69	58	60	65	56	70	43	44	41
PSP6	101	92	113	90	107	94	71	54	80	69	77	53	53	54	50
PSP8	47	49	51	67	70	66	70	34	34	39	24	17	27	28	26
Razem	332	312	363	350	370	347	343	268	294	271	260	228	218	223	207

Tabela 47. Prognoza średnich wielkości oddziałów klas pierwszych (do roku 2025/26 dane rzeczywiste)

Szkoła	2020/21	2021/22	2022/23	2023/24	2024/25	2025/26	2026/27	2027/28	2028/29	2029/30	2030/31	2031/32	2032/33	2033/34	2034/35
PSP1	21,3	26,5	24,5	23,3	26,0	22,0	21,3	23,0	25,7	17,7	22,2	17,5	16,8	17,2	15,9
PSP3	23,0	24,5	22,0	24,5	24,3	23,3	23,0	25,2	22,8	20,9	19,7	17,8	20,4	20,8	19,3
PSP5	25,5	23,0	28,0	24,7	22,7	24,3	23,0	19,4	20,0	21,6	18,6	23,2	21,6	22,1	20,5
PSP6	25,3	23,0	22,6	22,5	21,4	23,5	23,7	18,2	20,0	23,2	25,6	17,7	17,7	18,1	16,8
PSP8	23,5	24,5	25,5	22,3	23,3	22,0	23,3	16,8	17,0	19,3	23,8	17,3	27,1	13,8	25,7
Razem	23,7	24,0	24,2	23,3	23,1	23,1	22,9	20,6	21,0	20,8	21,7	19,0	19,8	18,6	18,8

15.6. Analiza wykorzystania budynków przedszkolnych

Analizę wykorzystania budynków przedszkolnych oparto o dane o obecnej bazie lokalowej pozyskane z przedszkoli. Przyjęta do wyliczeń „liczba sal” to liczba pomieszczeń dedykowanych do zajęć realizowanych dla całych grup przedszkolaków. Wyliczony bilans pojemności oznacza nadwyżkę liczby sal nad liczbą oddziałów planowanych na rok 2026/27.

Tabela 48. Wykorzystanie budynków przedszkolnych

Jednostka	Liczba sal	Liczba oddziałów w 2026/27	Bilans pojemności
PP 1	4	4	0
PP 2	4	3	1
PP 3	4	4	0
PP 4	6	6	0
PP 5	6	6	0
PP 6	4	4	0
PP 7	5	5	0
PP 8	5	2	3
PP 10	6	6	0
PP 11	6	6	0
Razem	50	46	4

W niektórych przedszkolach znajdują się dodatkowe sale o powierzchni umożliwiającej realizację zajęć dla całych grup przedszkolaków. Sale te są obecnie wykorzystywane w wybranych celach, np. jako jadalnia, sypialnia, do zajęć ruchowych lub do zajęć korekcyjno-kompensacyjnych i logopedycznych.

Tabela 49. Dodatkowe sale w przedszkolach

Jednostka	Liczba sal dodatkowych
PP 1	1
PP 3	3
PP 4	3
PP 8	2
PP 11	1
Razem	10

Ponadto część przedszkoli dysponuje mniejszymi pomieszczeniami, których nie uwzględniono w analizie. Służą jako gabinety psychologa, pedagoga specjalnego, do zajęć terapeutycznych, indywidualnych, do integracji sensorycznej, zajęć logopedycznych czy rewalidacji.

15.7. Analiza wykorzystania i prognoza obciążenia obiektów szkolnych

Przedstawiona poniżej prognoza obciążenia budynków szkolnych sporządzona została na podstawie prognoz liczb oddziałów oraz kalkulacji pojemności obiektów opartej na analizie stanu bazy lokalowej oraz planów lekcji poszczególnych jednostek. Zakłada ona zatem stałość założeń przyjętych przy prognozie liczb oddziałów oraz niezmiennosć czynników uwzględnianych przy szacowaniu pojemności budynków. Trzeba przy tym pamiętać, że liczba oddziałów, które w danym budynku szkolnym mogą pomieścić się na jednej zmianie, zależy nie tylko od cech danego budynku (liczby i wielkości sal, w których odbywają się lekcje), ale również od typu szkoły oraz sposobu jej zorganizowania (zwłaszcza liczby zajęć realizowanych z niepełnymi oddziałami).

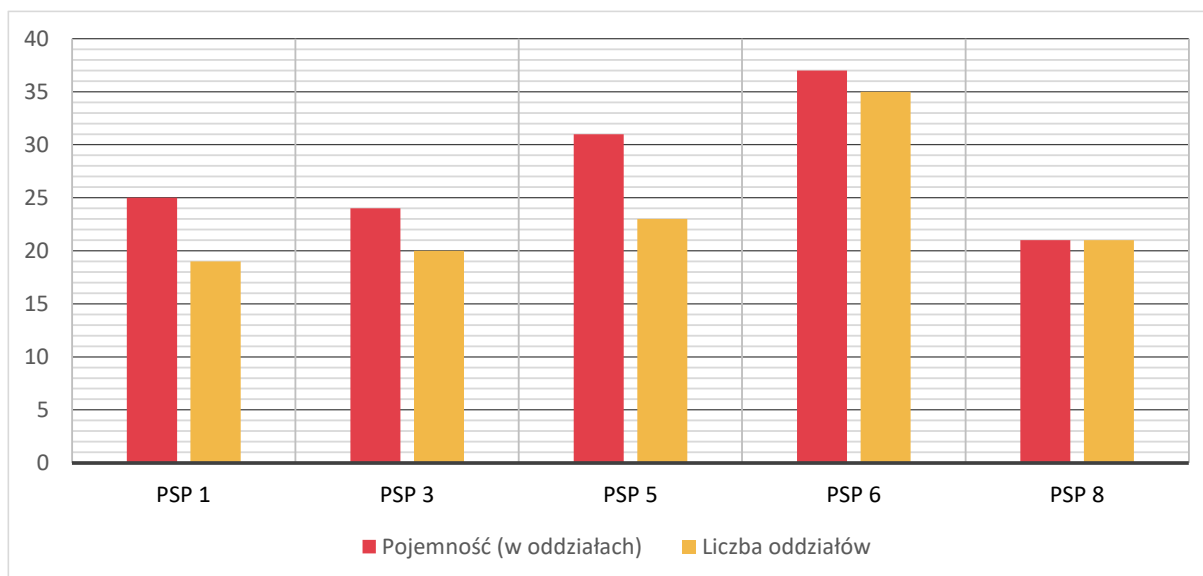
Zamieszczone tutaj wyliczenia wynikają z pewnego modelu szacowania pojemności budynków. Dla grupy szkół podstawowych istotne są przede wszystkim wykazy dotyczące ich baz lokalowych. Punktem wyjścia do wyliczeń jest stan z roku szkolnego 2025/26. Niewykluczone, że dyrektorzy szkół, uwzględniając specyfikę organizacji zajęć w swoich jednostkach oraz możliwości budynków, trochę inaczej niż autorzy tego opracowania oszacowaliby nadwyżkę lub brak sal, którymi dysponują. W naszych rozważaniach ważne jest jednak przede wszystkim śledzenie trendów zmian liczb oddziałów oraz różnic pomiędzy tymi liczbami a pojemnościami obiektów w kolejnych latach.

Zamieszczone poniżej zestawienia przedstawiają porównanie szacunkowych pojemności obiektów oraz aktualnych liczb oddziałów w szkołach. Na zestawieniach tych bilans pojemności oznacza różnicę między pojemnością obiektu a liczbą oddziałów w szkole.

Jeśli bilans ten jest dodatni, to szkoła mogłaby pomieścić na tzw. jednej zmianie dodatkowe oddziały. Niewielki dodatni bilans pojemności ułatwia organizację zajęć i zwiększa wygodę pracy i nauki. Jednak znaczna nadwyżka wolnych pomieszczeń jest niekorzystna ekonomicznie – sale lekcyjne, które są wykorzystywane na przykład tylko przez jedną-dwie godziny dziennie także trzeba posprzątać i ogrzać oraz wyposażać i od czasu do czasu wyremontować.

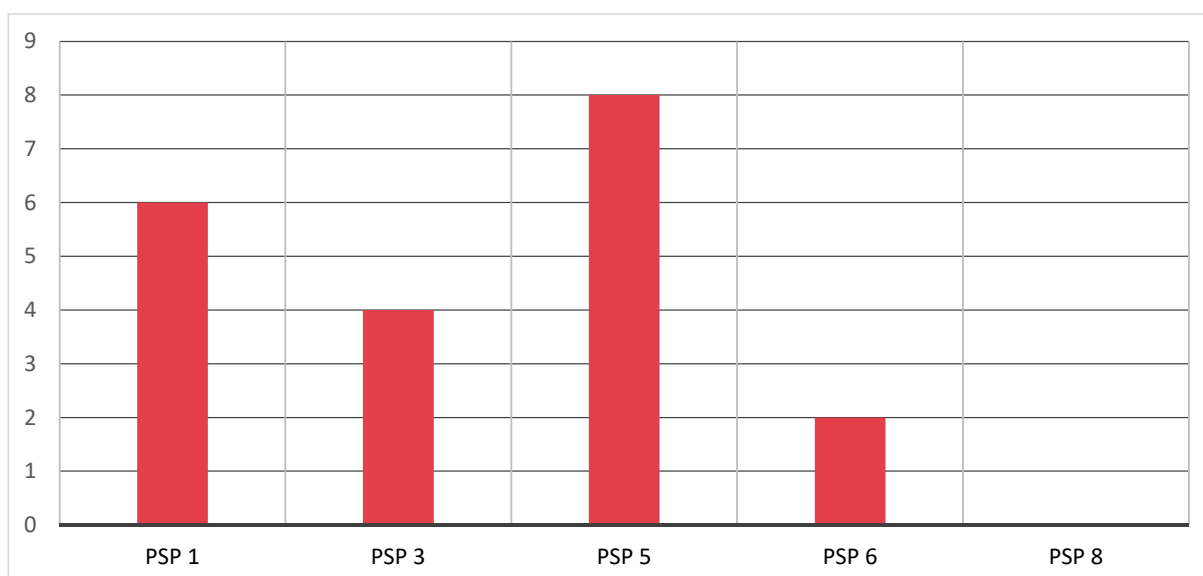
Zerowy bilans pojemności oznacza, że choć zajęcia w danej szkole odbywają się na jednej zmianie, to nie pomieści ona na tej zmianie większej liczby oddziałów. Bilans ujemny wiąże się z koniecznością prowadzenia niektórych lekcji na drugiej zmianie. W praktyce oznacza to zwykle konieczność rozpoczynania zajęć niektórych grup uczniów w niektóre z dużym opóźnieniem, czyli nawet po południu.

Wykres 88. Pojemności szkół podstawowych a liczby oddziałów w roku 2025/2026

Jak wynika z wykresów 88 i 89, budynki szkolne w Brzegu nie są przepiętne i ich pojemność nie wymusza pracy zmianowej, wręcz na odwrót – szkoły w większości dysponują nadwyżkami powierzchni.

Wykres 89. Nadwyżki i niedobory pojemności poszczególnych szkół podstawowych w roku 2025/26

Należy podkreślić, że analiza obejmuje tylko powierzchnię wykorzystywaną do prowadzenia zajęć dla oddziałów szkolnych. W analizie nie uwzględniono części budynku PSP1, która obecnie jest wynajmowana niepublicznej szkole podstawowej (11 gabinetów), zatem nie jest wykorzystywana do celów prowadzenia zajęć dla uczniów PSP1. Ponadto w kilku szkołach w celu prowadzenia świetlicy dedykowano więcej niż jedno pomieszczenie (w analizie nie uwzględniono również tych pomieszczeń, a potencjalnie mogą być wykorzystywane do prowadzenia zajęć lekcyjnych): PSP1 posiada 2 świetlice, PSP5 – 6 świetlic, PSP6 – 3 świetlice.

W przyszłości sytuacja będzie się zmieniać wraz ze zmianami liczb oddziałów, powiększając metraż niewykorzystanej powierzchni.

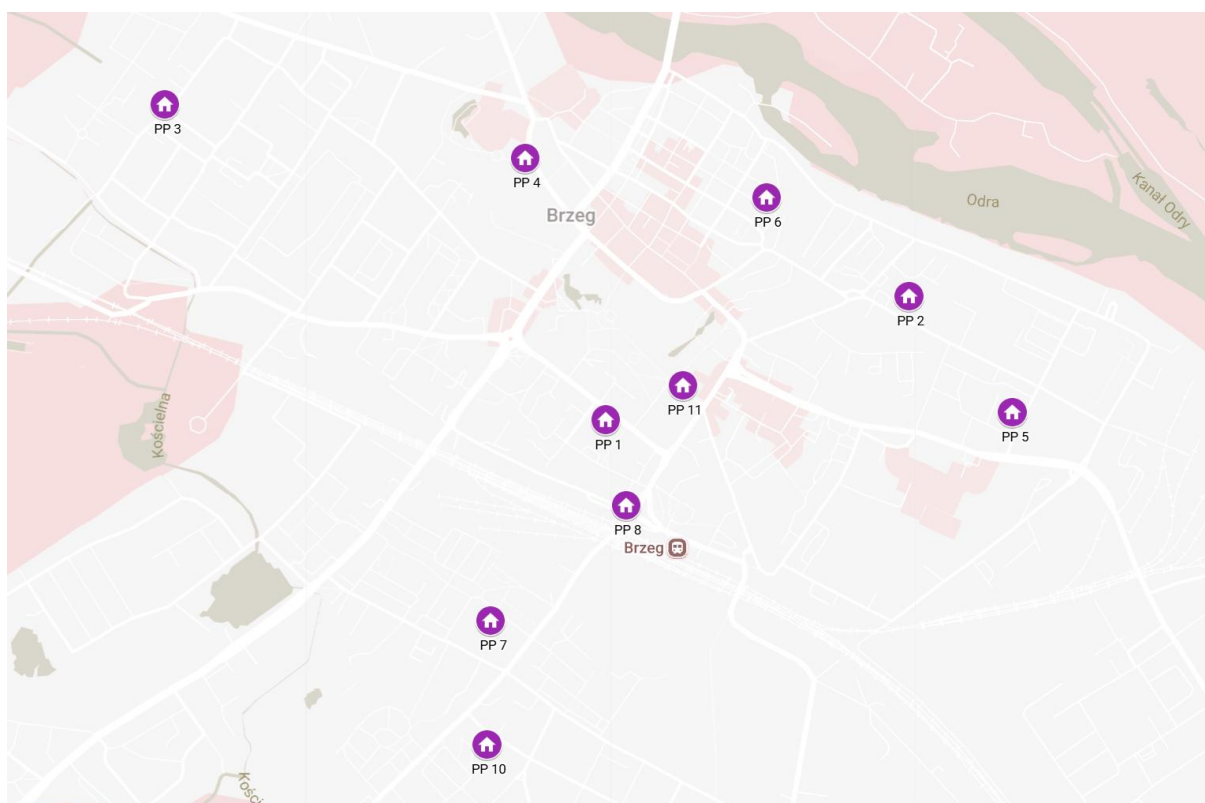
Tabela 50. Prognoza bilansów pojemności obiektów

Szkoła	2020/21	2021/22	2022/23	2023/24	2024/25	2025/26	2026/27	2027/28	2028/29	2029/30	2030/31	2031/32	2032/33	2033/34	2034/35
PSP1	7	6	7	7	6	6	5	6	7	7	7	7	7	7	8
PSP3	2	3	5	7	5	4	3	2	2	1	1	1	1	1	1
PSP5	8	8	9	11	9	8	8	8	7	7	7	7	8	9	10
PSP6	1	2	2	4	1	2	3	5	5	6	8	9	11	12	12
PSP8	0	1	2	2	0	0	0	1	1	1	2	4	6	7	9
Razem	18	20	25	31	21	20	19	22	22	22	25	28	33	36	40

16. Potrzeby i możliwości zmian w sieci szkół i przedszkoli

16.1. Przedszkola

Rysunek 1. Rozmieszczenie przedszkoli na terenie miasta

Od roku 2017 do 2025 spadek urodzeń w mieście jest ponad pięćdziesięcioprocentowy i nic nie wskazuje na to, aby liczba dzieci w przyszłości mogła wzrosnąć. Za sześć lat przedszkolaków w mieście będzie około 800, podczas gdy w szczytowym roku 2022/23 było ich ponad 1300. Oznacza to, że docelowo oddziałów (jeśli zachowana zostanie ich średnia wielkość) powinno być około 35. Przy obecnych 10 przedszkolach dawałoby to średnio 3,5 oddziału na jedno przedszkole. Biorąc pod uwagę to, że dziś w czterech przedszkolach jest po 6 oddziałów, oznaczałoby to bardzo duże niewykorzystanie budynków przy w miarę równomiernym rozmieszczeniu dzieci w przedszkolach. Jeśli natomiast w dużych przedszkolach zostawi się po 4-5 oddziałów (zamiast obecnych 6), to w małych będą pewnie po 2 oddziały, co wiąże się z większymi kosztami utrzymania dziecka. W małych przedszkolach droższa jest bowiem organizacja opieki na pierwszych i ostatnich godzinach oraz utrzymanie kuchni. W tej sytuacji nieuniknione jest zamknięcie kilku przedszkoli i ograniczenie liczby oddziałów w pozostałych.

W pierwszej kolejności sugerujemy zamknięcie Przedszkola nr 8, które funkcjonuje w wynajmowanym budynku i będzie miało w roku szkolnym 2026/27 tylko dwa oddziały.

Sugerujemy również zamknięcie Przedszkola nr 2. Jest to przedszkole obecnie trzyoddziałowe, położone w pobliżu większych przedszkoli nr 6 i nr 5.

Sugerujemy również zamknięcie Przedszkola nr 1 położonego w pobliżu dużego Przedszkola nr 11.

Po zamknięciu tych trzech przedszkoli w mieście pozostanie ich jeszcze 7, co sprawi, że na jedno przedszkole przypadnie średnio niemal 5 oddziałów, co pozwoli je rozsądnie zorganizować. Będą one dość równomiernie rozmieszczone na terenie miasta.

Przedszkole nr 8 można zamknąć już w następnym roku szkolnym. W kolejnym roku należy zaprzestać naboru do przedszkoli nr 1 i 2.

Optymalną organizację oddziałów w całym mieście bardzo ułatwia nabór elektroniczny, dzięki któremu można dopilnować, aby nie powstawały małe, drogie oddziały.

16.2. Szkoły podstawowe

Rysunek 2. Rozmieszczenie szkół na terenie miasta

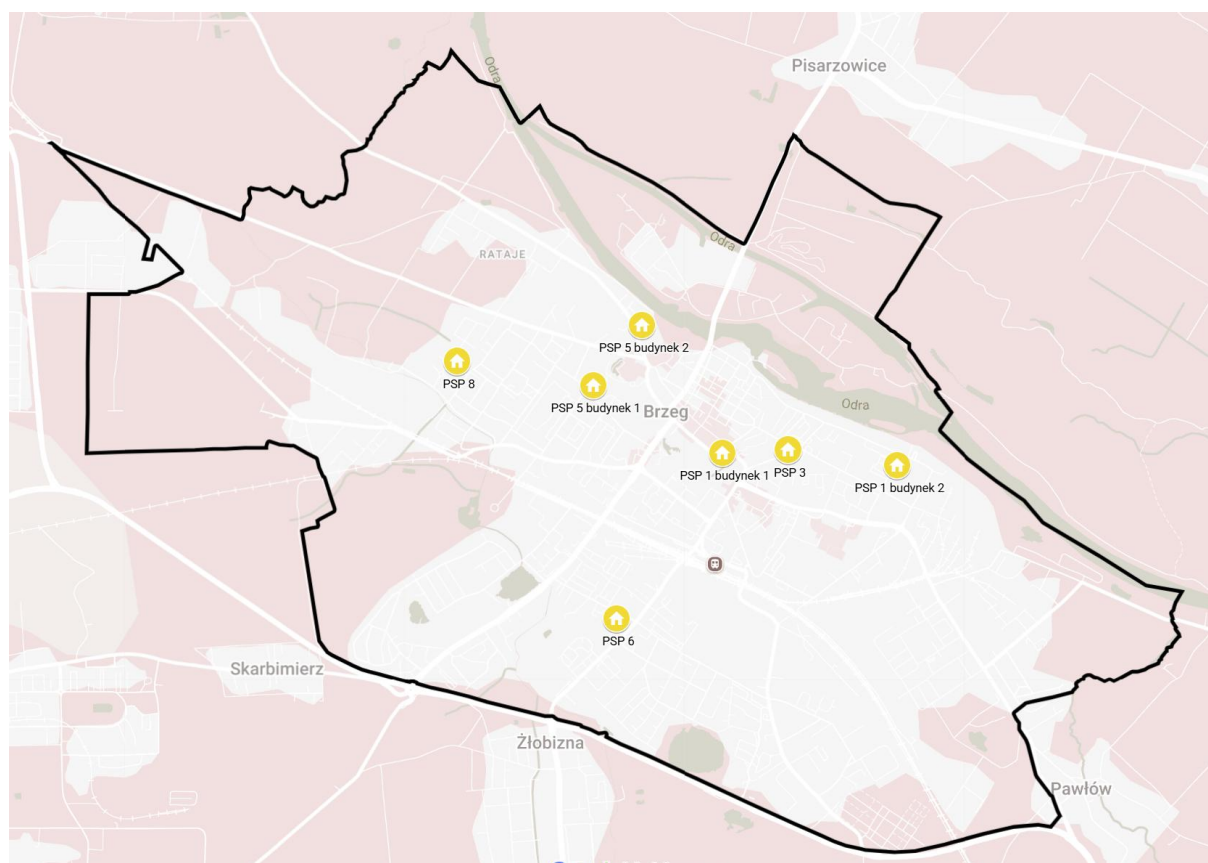
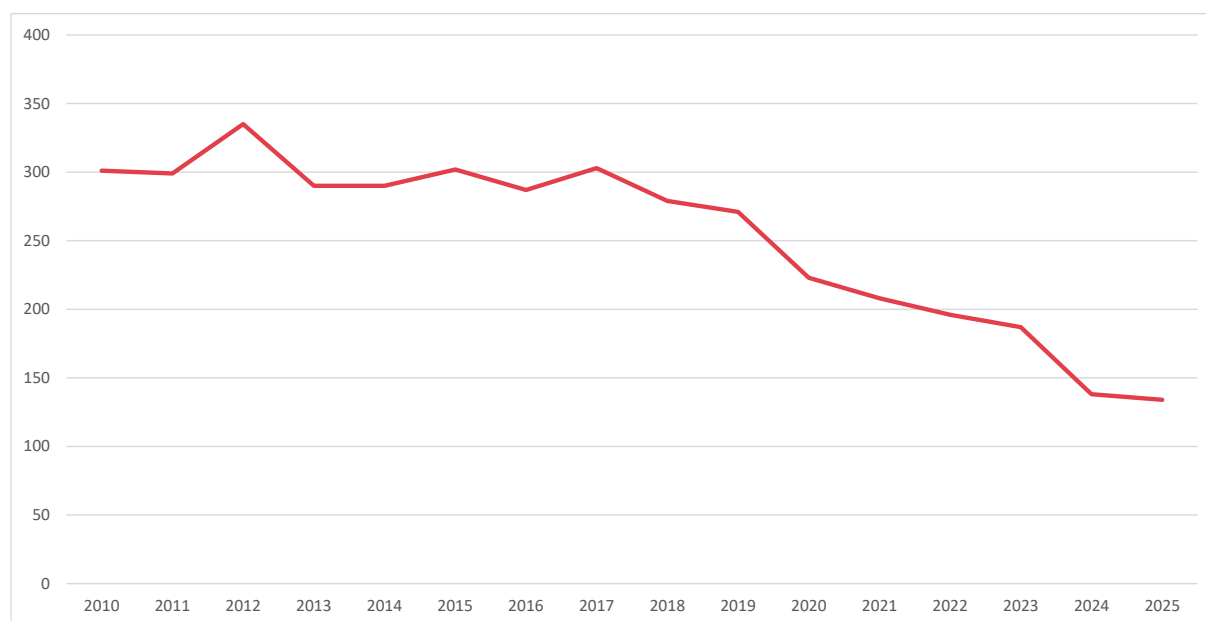

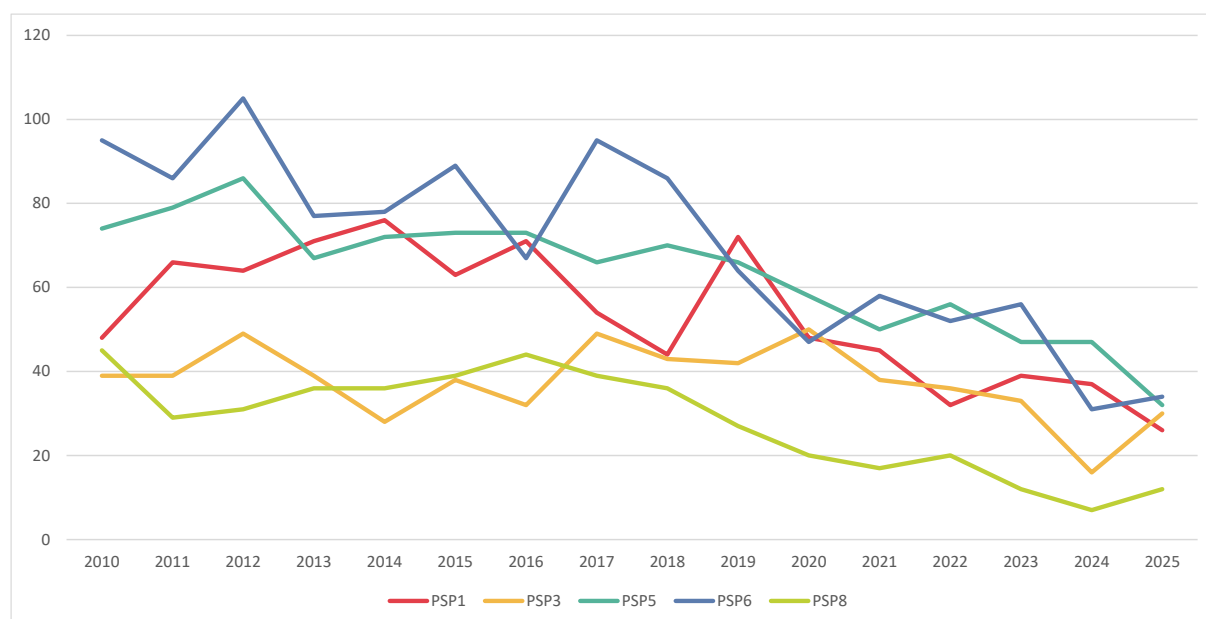
Tabela 51. Dzieci urodzone w obwodach szkół prowadzonych przez miasto Brzeg

Szkoła/Rok	2010	2011	2012	2013	2014	2015	2016	2017	2018	2019	2020	2021	2022	2023	2024	2025
PSP1	48	66	64	71	76	63	71	54	44	72	48	45	32	39	37	26
PSP3	39	39	49	39	28	38	32	49	43	42	50	38	36	33	16	30
PSP5	74	79	86	67	72	73	73	66	70	66	58	50	56	47	47	32
PSP6	95	86	105	77	78	89	67	95	86	64	47	58	52	56	31	34
PSP8	45	29	31	36	36	39	44	39	36	27	20	17	20	12	7	12
	301	299	335	290	290	302	287	303	279	271	223	208	196	187	138	134

Wykres 90. Łączna liczba dzieci urodzonych w Brzegu w kolejnych latach

Wykres 91. Dzieci urodzone w obwodach poszczególnych szkół prowadzonych przez miasto Brzeg

Sytuacja demograficzna w Brzegu, podobnie jak w całej Polsce, jest dramatyczna. W roku 2025 w całym mieście urodziło się tylko 134 dzieci, podczas gdy w roku 2017

było ich 303. To spadek o 56% w ciągu 8 lat. Ze względu na uczniów nie mieszkających w Brzegu, liczba uczniów w szkołach będzie o kilka procent większa.

Gdy dzieci urodzone w roku 2025 pójda do szkoły, to jeśli sieć szkół nie zostanie zmieniona, to średnia wielkość oddziału klasy pierwszej w całym mieście spadnie do około 19 uczniów, podczas gdy obecnie wynosi około 23 (a wcześniej wynosiła 24). To spadek o około 17%. Ze względu na to, że wielkość oddziałów w największym stopniu decyduje o kosztach utrzymania oświaty, spowoduje to podobny wzrost kosztów utrzymania jednego ucznia klasy. Z czasem podobny wzrost kosztów będzie dotyczył uczniów kolejnych klas. Warto przy tym pamiętać, że wzrost kosztów utrzymania jednego ucznia powoduje o wiele większy procentowy wzrost luki oświatowej, gdyż cały wzrost kosztów przyczynia się do jej zwiększenia.

Od roku szkolnego 2031/32 wszystkich uczniów klasy pierwszej w mieście będzie można zmieścić w dziesięciu oddziałach, podczas gdy obecnie jest ich 15.

Aby w szkołach nie powstawały coraz mniejsze oddziały klas pierwszych niezbędne jest zwiększenie obwodów szkół przyjmujących uczniów do klasy pierwszej. Proponujemy zrobienie tego poprzez przekształcanie obecnych ośmioklasowych szkół w szkoły z oddziałami 1-3 lub 4-8, przez co zmniejszy się liczba obwodów i zwiększy się liczba dzieci w jednym obwodzie.

16.2.1. Północno-zachodnia część miasta.

Aby zapobiec powstawaniu małych oddziałów w klasach pierwszych, od roku szkolnego 2030/31 należałoby rozpocząć przekształcanie PSP5 w szkołę dla klas 4-8 oraz PSP8 w szkołę dla klas 1-3. Od roku 2030/31 obwód PSP5 dla dzieci klas 1-3 należałoby włączyć do obwodu PSP8 i odwrotnie, obwód PSP8 dla dzieci z klas 4-8 należałoby włączyć do PSP5.

Oddziały klas 1-3 PSP5, wraz z budynkiem, należy przenieść do PSP8. Z czasem, gdy warunki lokalowe na to pozwolą, należy zrezygnować z użytkowania obecnego budynku dla klas 1-3 PSP5.

16.2.2. Południowo-wschodnia część miasta

W celu zapobieżenia powstawaniu małych oddziałów klasy pierwszej, najbardziej racjonalnym rozwiązaniem organizacji szkół w południowo-wschodniej części miasta, byłoby pozostawienie dwóch szkół – PSP 6 dla klas 1-3 i PSP3 dla klas 4-8.

Nabór do klasy pierwszej tylko do dwóch szkół w mieście (PSP6 i PSP8) powinien się rozpocząć do roku szkolnego 2031/32, ewentualnie rok później. Pozostawienie obecnej sieci szkół dłużej, nieuchronnie doprowadzi do wzrostu kosztów kształcenia jednego ucznia i wzrostu luki oświatowej, gdyż liczba oddziałów, które są najważniejszym elementem kosztów, będzie malała wolniej niż liczba uczniów, za którymi idą oświatowe dochody.

Mniej radykalnym sposobem ograniczenia sieci szkół w mieście w konsekwencji dramatycznego spadku liczby dzieci byłoby pozostawienie PSP6 i PSP3 jako szkół ośmioklasowych, co jednak będzie sprawiało, że będą w nich często otwierane małe, drogie

oddziały, gdyż w dwóch szkołach będą powstawały zawsze przynajmniej 4 oddziały, a w jednej często 3 dla tej samej liczby uczniów.

Niemożliwe do uniknięcia wydaje się zamknięcie PSP1 (poprzez wygaszanie przez 3 lata, do momentu, gdy pozostałe w szkole oddziały będzie można przenieść do PSP3).

17. Objasnienia metodologiczne

Na potrzeby niniejszego opracowania do wydatków oświatowych zaliczamy łączne wydatki z działów 801 (oświata i wychowanie) i 854 (edukacyjna opieka wychowawcza) oraz rozdziału 75085 (wspólna obsługa jednostek samorządu terytorialnego¹²).

Wydatki dzielimy na:

- Wydatki majątkowe – wydatki z paragrafów z zakresu od 600 do 699.
- Wydatki bieżące, które dzielimy na:
 - wydatki osobowe – wydatki z paragrafów 302, 401, 402, 404, 409, 410, 411, 412, 413, 414, 417, 418, 471, 474, 475, 478, 479, 480;
 - dotacje (wypłacane przez JST) – wydatki z paragrafów z zakresu od 200 do 299;
 - wydatki rzeczowe (pozostałe wydatki bieżące) – wydatki niezaliczane do wydatków osobowych, majątkowych i dotacji.

W konkretnych zastosowaniach rozróżniane są wydatki finansowane ze źródeł krajowych, przypisane do paragrafów z czwartą cyfrą równą zero oraz europejskich (zagranicznych), przypisane do paragrafów z czwartą cyfrą różną od zera.

W wydatkach oświatowych nie są uwzględnione dochody i wydatki związane z realizacją zadań wynikających ustawy z dnia 12 marca 2022 r. o pomocy obywatelom Ukrainy w związku z konfliktem zbrojnym na terytorium tego państwa.

17.1. Dochody budżetu związane z oświatą

Na potrzeby niniejszego opracowania do związanych z oświatą dochodów budżetu JST zaliczamy dochody z części oświatowej subwencji ogólnej dla jednostek samorządu terytorialnego (rozdział 75801, paragraf 292), a także dochody z działów 801 i 854 oraz rozdziału 75085.

Dochody te dzielimy na następujące kategorie:

- Dochody majątkowe – dochody z paragrafów 076, 077, 078, 080, 087, 609, 610, 618, 620, 625, 626, 628, 629, 630, 631, 632, 633, 634, 635, 637, 638, 639, 641, 642, 643, 644, 645, 661, 662, 663, 634, 635, 666, 668, 669, 670, 671 oraz dochody z paragrafu 097¹³.

¹² Z praktyki wynika, że choć wspólna obsługa może dotyczyć różnorodnych jednostek podległych JST, to zdecydowana większość (90% lub więcej) wydatków wykazywanych w tym rozdziale przeznaczona jest na obsługę jednostek oświatowych.

¹³ Paragraf 097 (wpływy z różnych dochodów) nie jest formalnie zaliczany do paragrafów dochodów majątkowych, ale w praktyce zdarza się przypisywanie do niego incydentalnych dochodów na finansowanie inwestycji oświatowych, które w znacznym stopniu zaburzają wieloletnie analizy dochodów bieżących oraz porównania między samorządami, ponieważ są o rzędy wielkości większe od pozostałych dochodów zaliczanych do tego paragrafu.

- Dochody bieżące – dochody niezaliczane do dochodów majątkowych, które dzielimy na:
 - dotacje (niemajątkowe) – dochody z paragrafów 200, 201, 202, 203, 204, 205, 206, 211, 212, 213, 216, 221, 222, 223, 224, 225, 231, 232, 238 i 244;
 - pozostałe dochody bieżące.

W konkretnych zastosowaniach rozróżniane są dochody ze źródeł krajowych, przypisane do paragrafów z czwartą cyfrą równą zero oraz europejskich (zagranicznych), przypisane do paragrafów z czwartą cyfrą różną od zera.

17.2. Luka między bieżącymi wydatkami a bieżącymi dochodami oświaty

Ilekoć w niniejszym opracowaniu jest mowa o luce między wydatkami a dochodami, chodzi o lukę między bieżącymi wydatkami a bieżącymi dochodami oświaty w rozumieniu określonym poniżej.

Luka między bieżącymi wydatkami a bieżącymi dochodami oświaty w ujęciu kwotowym wyliczana jest jako różnica między bieżącymi wydatkami oświatowymi a bieżącymi dochodami oświaty.

Procentowy wskaźnik luki między bieżącymi wydatkami a bieżącymi dochodami oświaty wyliczany jest wg następującego wzoru:

$$\frac{\text{bieżące wydatki oświatowe}}{\text{bieżące dochody oświaty}} \cdot 100\% - 100\%$$

Przy czym:

- bieżące wydatki oświatowe to wydatki z działów 801 i 854 oraz z rozdziału 75085 (wspólna obsługa jednostek samorządu terytorialnego), z wyłączeniem wydatków majątkowych w rozumieniu określonym powyżej oraz wydatków finansowanych ze źródeł zagranicznych (czyli tych których czwarta cyfra paragrafu jest różna od 0);
- bieżące dochody oświaty to wpływy z subwencji oświatowej oraz dochodów bieżących w rozumieniu określonym powyżej z wyłączeniem dochodów ze źródeł zagranicznych (przypisanych do paragrafów z czwartą cyfrą różną od zera).

17.3. Organizacja szkół i przedszkoli

W opracowaniu konsekwentnie używamy pojęcia klasa jako określenia dla poziomu (roku) nauczania. Pojęcie oddział oznacza zaś podstawową jednostkę organizacyjną szkoły, czyli grupę uczniów (część klasy), którzy razem odbywają większość lekcji.

Wskaźniki odnoszące się do organizacji szkół i przedszkoli odzwierciedlają sytuację wg stanu z 30 września każdego z rozpatrywanych lat szkolnych.

- **Nauczycielskie etaty przeliczeniowe** – liczba etatów przeliczeniowych jest równa liczbie nauczycieli, którą należałoby zatrudnić, żeby wszyscy ci nauczyciele byli pełnozatrudnieni i żaden z nich nie miał przydzielonych godzin ponadwymiarowych.

Np. 27 lekcji języka polskiego, które realizuje się wg 18-godzinnego pensum, niezależnie od sposobu rozdzielania pomiędzy różnych nauczycieli, daje zawsze 1,5 etatu przeliczeniowego ($\frac{27}{18} = 1,5$). Analogicznie 60 godzin zajęć bibliotekarzy, które rozliczane są wg pensum 30-godzinnego da 2 etaty ($\frac{60}{30}$), a 450 godzin różnych lekcji rozliczanych wg pensum 18-godzinnego da 25 etatów.

- > **Liczba uczniów lub wychowanków przedszkoli przypadających na jeden nauczycielski etat przeliczeniowy** – wskaźnik, który w syntetyczny sposób charakteryzuje organizacyjne warunki kształcenia i wychowania. Przy jego wyliczaniu można w razie potrzeby uwzględniać i pomijać różne rodzaje etatów (zajęć nauczycieli), jednak w niniejszym opracowaniu przy wyliczaniu liczb uczniów przypadających na nauczycielski etat przeliczeniowy uwzględnione zostały wszystkie etaty nauczycieli.

W zespołach szkół, szkołach podstawowych z oddziałami przedszkolnymi itp. złożonych jednostkach oświatowych etaty, których nie można jednoznacznie przypisać do konkretnej części składowej takiej jednostki (np. niżki dyrektorów i wicedyrektorów oraz etaty bibliotekarzy i pedagogów), zostały rozdzielone pomiędzy te części składowe proporcjonalnie do liczb ich uczniów i wychowanków. Przy czym przy rozdzielaniu niektórych rodzajów zajęć pominięte były pewne kategorie uczniów lub wychowanków, np. przy rozdzielaniu etatów bibliotekarzy pominięto wychowanków przedszkoli, a przy rozdzielaniu etatów pedagogów nie uwzględniono uczniów dorosłych.